

3472, 3473
3474, 3475

281
P-93

5784

173

2010

Բ Ե Ր Ո Յ Ե Կ Ե Ն

Խ Ր Ե Տ Ք

ԵՒ ՀԵՏՈՒԼԾՔ ԵՐՁԱԿԻ ԵՒ ՉԵՓԵԼԻՈՐՔ

Դ ՊԵՏԱ ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹԵԱՆ

Մ Ե Ն Կ Ե Ն Յ

ԳԻՐԻ ԵՐԿՐԻ

Տպագրեալ

Օսկիւք Բարեպաշտն Լ. Ղլասիւի Տիառ-
 լեարնի Սովեանիկ Յովսէփոյ Յովհաննիսեան
 Լ. Փէնդեանց

1855 և Հայոց ՌՅԴ

Թ Ի Փ Լ Ի Օ

Ն Տպարանի Ներսիսեան Հոգեւոր Դպրոցի
 Հայոց ընծայելոյ յաղնուական Գ. Կորդոյ
 Լ. Բժրունոյ:

24015-4

ПЕЧАТАТЬ ПОЗВОЛЯЕТСЯ:

Съ тѣмъ, чтобы по отпечатаніи представлено было въ
Ценсурный Комитетъ узаконенное число экземпляровъ.
Тифлисъ, Іюня 17 го дня 1854 года.

Ценсоръ И. Кайтмазовъ.

(10430-58)
20799-60

Խ Ր Ա Տ

Այն բանը որ դու չ'ես ուզէ քեզ անեն ,
դուն էլ ուրիշն մի' անիր :

Այն բանը որ դու կը կամենաս քեզ անեն ,
արա՛ւ և դու ուրիշներին :

Եթէ կ'ուզես Աստուած քեզ սիրի , դու ա-
մէն բանից աւելի Աստուած սիրի՛ր :

Եթէ կ'ուզես որ ծնողքդ և ընկերքդ քեզ սի-
րեն , դուն էլ նրանց սիրի՛ր . քո անձիդ պէտ :

Սէրը և յօժարութիւնը ամէն տեսակ աշ-
խատանքը կըթեթեացնի :

Ինչ որ քո շրթունքը խոստանան կատարելը
միշտ , և հանաքով էլ մինչև անդամ սուտ մի'
խօսիր :

Եթէ միշտ բարեպաշտ և բարի ընես , եր-
բէք զուրկ չ'ես մնայ դու հոգեւոր ուրախութիւնից :

Ո՛վ որ իրա ընկերներին կարեկից չընի՛ նա կա-
րող չէ կատարեալ երջանիկ ընել :

Ահա՛նքը տւած է մեզ Աստծուց աշխատու-

Թեան համար, աշխատանքից առաջ կըգայ եր-
ջանկութիւն, ինչպէս անձրեւից առատ պտղաբե-
րութիւն: Իսկ պարապօրդութից՝ Թշուառութիւն:

Քանի որ միջոց ունիս բարութիւն արած, քո
ձեռքիդ է այս վայրկեանը՝ իսկ վաղիւն չըզխտեա
Թէ ինչ կըծնանի:

Մարդուս կեանքը վայրի ծաղիկի նման է, որ
այսօր կըբացուի, վաղիւն կըթառամի:

Եւ ալ մէկ պատառ չոր հաց խաղաղութեամբ,
քան Թէ մէկ առն լեքը զոհեր՝ կռուի:

Եւ ալ քիչ բան արդարութեամբ, քան Թէ
մեծ եկամուտներ անիրաւութեամբ:

Խեղճ մարդուն աւելի կ'ազդի մէկ յանդիմա-
նութիւն, քան Թէ հարիւր գաւազանի հարուած՝
յիմարին:

Ու որ լաւութեան փոխարէն չարիք հատու-
ցանի, չարիքը նրա տնից պահտա չի ընի:

Հանդարտ սիրտը մարմնոյն կեանք է, բայց
նախանձօտ սիրտը ցեց է կենաց:

Այնպիսի մարդոց բերանը իրա կործանումն է,
և նրա շրթուներն իրա անձին որոգայթ է:

Սեղձ պատասխանը սրտմտութիւնը կը ցա-
ծայնի: Բայց խիստ խօսքը բարկութիւնը կը գր-
դռնի:

Թող .քո բնիկերը դուրս .բեզ՝ և մի .քո բեր-
անը, օտարը՝ և մի .քո շրթուները:

Քննարկի բանը միշտ հաստատ կը մնայ, բայց
սուտը վայրկենական է:

Խմտաւորն կնանիքը իրանց տունը կը շինեն,
բայց յիմար կինը շինածն էլ իրա ձեռքով կը
բանդի:

Դրագլուխ կինը իրա մարդու գլխոյ պսակն
է. նրա գլինը դոհարներէց (Թանկագին ախներէց)
շատ աւելի է:

Խմտաւորն ասացումը:

Օհոն միլիտարիայն երբեմն տեսաւ մէկ շատա-
խօս տղայ, ասաց թէ՛ մենք հնդուր համար ու-
նինք երկու ախանջ և մէկ բերան, որ շատ լսենք և

քիչ խօսինք, բայց քո ախանջներդ լեղու են լլկել:

Արևատուտէլին հարցրին Թէ ստախօսները ի՞նչ շահ ունին, սրտատխտան տւաւ Թէ՝ ,, նրանց շահը այս է որ ճշմարիտն էլ ասեն, ոչոք էլ չի հաւատայ նրանց,,:

Այի տղայ աշկերտ էր մէկ հմուտ վարժապետի մօտ. երբոր տուն եկաւ տղէն վարժապետից, հայրը հարցրուց Թէ ի՞նչ սովորեցար, տղէն պատասխան տւաւ, ,, սովորեցայ որ ամէն բանին համբերեմ,,: Երբոր հայրը բարկացաւ նրան, ուրախութեամբ համբերեց:

Ձանացէք, ասում էր Սոկրատ իրա աշակերտներին, որ ձեր վարժապետին ձեր ծնողքից աւելի պատուէք, պատճառ որ ձեր ծնողքը ձեզ մարմնաւոր կեանք տալու պատճառ էլան, իսկ վարժապետը պատճառ էլաւ ձեզ բարւոք սպրելու:

Սոկրատէսը երբոր տուն էր շինում, հարցրին նրան Թէ ինչի՞ համար այդչափ փոքրիկ տուն ես շինում, սրտատխտան տւաւ, ,, երանի էր եթէ կարենայի էս էլ լքյնել ճշմարիտ բարեկամներով:

Այի ստախտող (կուղիտն) աղաղակում էր

դատաստանի մէջ, թէ ինձ ուղղութիւն արեք,
պատասխան տւաւ դատաւարը, թէ միայն մայրդ
կարող էր ուղղութիւն անել քեզ:

Այն պարկեշտ հոյս աղջկա հարցրին թէ ի՞նչ
է քո օժիտքը (բաժինք), նա պատասխան տւաւ
,, պարկեշտութիւնն է իմ օժիտս,, :

Երբեմն ստիպատէս փիլիսոփայն բարկացաւ իրա
ծառայի վրայ, երբոր պիտի խմէր, յանկարծ միտքն
ընկաւ որ բարկացած է, խիոյն հանդարտելով ա-
տայ՝ ,, պիտի ծեծէի քեզ եթէ բարկացած չըլ-
նէի,, :

Օգտատու կայսրը բարկութեան դեղ էր պը-
տըռտում, փիլիսոփէն խրատ տւաւ թէ՛ ,, բանի որ
բարկութիւն դայ վրէժ, ո՛չ բան առանձն, և ո՛չ բան
արանձն, մինչև որ չըկարդաս քսան և չորս գիրը այ-
բուբենից,, :

Այն ճարտասանին, երբոր դաս էր ասում իրա
աշակերտներին, հարցրին թէ այսչափ բան դիտես,
և ինչի՞ համար աղքատ ես, պատասխան տւաւ .
,, զարմանք չէ, պատճառ որ շատ բան սովորե-
ցայ, բայց արծաթսիրութիւն չըսովրեցայ,, :

Այն վրէժներէն մարդ հաղորդեց Ռիտիկնե-
սին, թէ ի՞նչպէս կարամ վրէժս առնել իմ
թշնամուց: պատասխան տուաւ թէ՛,, Էն ժամա-
նակը կ'առնուս վրէժդ, եթէ նրոն լաւութիւն
անես և լաւ ընես նրանից,,:

Լսառած ծով է ամէն վայելչութեանց և ա-
մէն բարեաց: նրա հետ միայն միանալով մարդս
կրնի երանելի ասաց իմաստունն:

Ուրի ոտով Լարծոս երէկողը, պարծառ որ խաղաղութեան սննդէն
Լարծոս երէկողն է:

Եկ բեր, մանուկ, զունկն քո յիս,
Ի ուր և անստ իմում բանիս.
Բարուն լինիմ բղամակը սրտիս,
Ուսուցանել քեզ բոլորիս.
Սիրեա՛ զուսումն որով պատուիս
Ի յերկնայնոցն և ի յերկրիս.
Երանելի և մեծ լինիս,
Եթէ զերկիւղ Տեառն ուսանիս:

Շարհ.

Յոսիան Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ:

Հայր մեր, որ յերկինս ես՝ աւերբ եղկցի ա-
նուն քո, եկեսցէ արքայութիւն քո, եղկցին կամք
քո՝ որպէս յերկինս և յերկրի: Օ հայ մեր հա-
նապաղորդ տուր մեզ այսօր, և թող մեզ զսար-
տիս մեր, որպէս և մեք թողումք մերոց սար-
տապանաց: Եւ մի՛ տանիր զմեզ ՚ի փորձութիւն,
այլ փրկեա՛ զմեզ ՚ի չարէ, զի քո է արքայու-
թիւն և զօրութիւն և փառք յաւիտեանս:

Ամէն:

Արարածիւն և Աղօթք:

Հնորհակալ եմ Քեզանից Տէր Աստուած իմ, որ
քո ողորմութեան շնորհիւ զարթեցրիր ինձ հանգիստ քնիցը:
Օ արթացրու իմ միտքը արդարութիւնով առ քեզ Տէր
Աստուած իմ, որ իմ աչքերը տեսնեն քո փրկութիւնը, գայ
և բնակի իմ մէջ քո Աստուածութիւնը, և քո ողորմու-
թիւնը հովանի և պահապան ընի իմ վրա: Եւ ինձ ար-
ժանի արա զիշեր և ցերեկ և ամէն ժամանակ քո պատուի-
րաններէ վրա մտածել և քո պատուիրանները կատարել:
Եւ գոհանալով փառաւորել Հօրը և Որդուն և սուրբ
Հոգուն, Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից:

Երեւոյեան Լ. դէկ:

Տէր Աստուած իմ. դու պահիր ինձ խաղաղութիւնով
էս գիշերս և ամէն ժամանակ, Քո սուրբ երկիւղիդ
քեեռած պահիր իմ միտքս և խորհուրդներս: Ար էս ամէն
ժամանակ քեզնով պահպանւած ըլնեմ Թշնամու որոգայ-
թից (լարից): Եւ քեզ գոհութիւն և լիաութեամբ տամ Հօր
և Արդւոյ և Հոգւոյդ սրբոյ. այժմ և միշտ և յաւիտեանս:

Լ. դէկ. Ճաշից առաջ:

Կերակրիւք մեզ ո՛վ երկնաւոր Հայր, օրհնելիք էս պար-
գեւները, որ այժմ մեր առջեւ են. որ տան մեզ էս կեան-
քումս սնունդ և զօրութիւն, մինչև մենք քո երկիւղածներէ
հետ արժանանք քո երկնային անմահական սեղանին, ամէն:

Լ. դէկ. Ճաշից յետոյ:

Հնորհակալ ենք Աստծանից նրա պարգևներէ համար,
որ վայելցինք մենք. խնդրում ենք մեր դժած Տերոյցից որ
նա միւսանգամ կերակրի մեզ իրա բանիւր, որ մենք կրչ-
տանանք էս և միւս կեանքումը: Բազումնորմ Աստուած,
տուր մեզ էս կեանքից յետոյ յաւիտեանական կեանքը.
ամէն:

ԼՍԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Սիրելի մանկուհիք, ով է հրամայել ԼՍԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ, որ ամէն օր իրա սրանչելի լոյսը տարածի էս աշխարհքիս վրայ. ով է գիշերը զարդարել բոլոր երկրքի կամարը անթիւ աստղերով. ով է լքցնում երկիրը պտուղներով, և ամէն տարի կանանչով և ծաղիկներով զարդարում, և էնչափ անատուներ սնուցանում. ով է հրամայել ամպերին օդի մեջումը հաւաքել, աղբիւրներին և գետերին՝ չորս կողմը բաժանել. ով է հրամայել ծովին իրա ծոցի մէջ էնքան անհամար ձկներ սնուցանել. Վո՛ւք չէիք կարող, և ոչ էլ ուրիշ որմին, թէ և ձեզանից աւելի զօրաւոր և խելօք ընէր. ԼՍԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ արարած, հենց ինքն մարդըս էլ, սկիզբն ունի և վախճան. ամէնքը ոչնչից են գոյացել և էլի պիտի ոչնչանան, հողից են ստեղծւել և էլի պիտի հող դառնան:

Ստեղծուածը կարող չէ բան ստեղծել, մինչև որ ինքն անստեղծ, անսկիզբն և անվախճան չըլի. ուրեմն էս անըստեղծ, անսկիզբն և անվախճան ԼՍԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ է որ միշտ էր, այժմուս է, և յաւիտեան պիտի ըլլի. «Եւ ինքն իրա անչափ բարութիւնովն», Մտաց և եղեն, հրամայեաց և հաստատեցան ԼՍԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ և ԼՍԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ և նրանց միջի բոլոր երեւելի և աներեւելի արարածները. «Եւ ստեղծեց, նա է պահպանում և կռաւորում ամէնին. Ուրեմն ճանաչենք նրան և սիրենք իբրեւ մեր բուն բարութիւն, փառք տանք նրան և պատիւ, որովհետեւ նրանով ենք ապրում, նրանով ենք շարժում և նրանով կանք»:

ԼՍԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ով իմ սիրելի մանկուհիք, երբոր դուք առաջին անգամ մէկ բանի մէջ սխալուում էք, մէկ պակասութիւն էք անում, կամ թէ ձեր ծնողաց անհնազանդ էք գտնում,

և կամ սուտ էր խօսում, չէք ղգում արդեօք որ ձեր երեսը
կարմրում է. չէ՞ շփոթւում արդեօք ձեր սիրտը. չէք լսում
ձեր սրտի մէջ մէկ ձայն, որ թաղուն ասում է ձեզ թէ
,, Արածդ լաւ չէ,, : Եւ բանը մեր սրտի մէջ Մտածանից
դրած մէկ ազդեցութիւն է, որ ամէնին իմաց է անում ներ-
քուստ (ներսից) բարին և չարը. բարին գործելուց՝ մխիթա-
րում է և ուրախացնում մարդու սիրտը, չարը գործելուց՝
սպառիկ յանդիմանում է և տխրեցնում :

Դա ներքին ազդեցութիւնը յատուկ բառով կոչւում
է խիղճ, խղճմտանք (խայթ, խայթոց. կծելը, սրտի ծակելը) :
Ուրեմն ո՞վ իմ սիրելի մանկունք, սովորեցէք, ջան դրէք
միշտ արթուն և կենդանի պահել ձեր խղճմտանքը. ահանջ
դրէք, բեցէք նրա ձէնին, որ ամէն րոպէ մեր սրտի մէջ ձէն
է տալիս թէ ,, բարի և արդար կայցէք ամէնի հետ, պատ-
ճառ որ Մտուած ինքն բարի է և արդար մեզ հետ,, և
պահանջում է մեզանից միմիայն արդարութիւն և բարու-
թիւն գործել մեր կենաց մէջ :

Երեւոյն .

Օարթիւր, զարթիւր սիրելի՛ մանուկդ իմ, զարթիւր և
մտիկ տուր դէպ 'ի երկիւնքը. Ո՛հ. ի՞նչ գեղեցիկ տեսա-
րան է. մտիկ արա արեգակի դուս գալուն . Դս լուսա-
մայլ մարմնը վեհ հսկայի պէս է սկսում իրա ընթացքը :

Մարդս արեգակի դուս գալը տեսնելուց՝ կարծում է
թէ աշխարհքս նոր է ստեղծւում : Զենց իրա առաջին ճա-
ռագայթները ծաղելուց՝ ամէն բանը նորոգւում է . ամէն
բանը գեղեցկանում և սրբառանում է : Երկիւնքը կրակ է
կտրւում, լեռների դուխները ոսկոյ գոյն են դառնում,
անտառները զարդարում են կանաչագեղ գուներով, դաշ-
տերը կենդանանում են, ծաղիկները իրանց գեղեցիկ կո-
կոնները բանալով՝ սքանչելի անուշահոտութիւն են բու-
րում : Երեսի վրա դիշերը վեր եկած ցօղի հատերը՝ կարծես

Թէ մէկ մէկ անդամանդ բնեն : թաշունքները իրանց քաղցը և գեղեցիկ երգերով հնչեցնում են օդը : Ա՛հ, են ժամանակը ինչպէս սքանչելի է բնութիւնը : Ա՛հ, որ կողմն որ դարձնես՝ ամէն մէկ արարած՝ Արարչի մեծ փայեղութիւնն և փառքն է քարոզում . և որպէս թէ մեզ էլ հրաւիրում են որ իրանց հետ միանալով՝ Աստուծոյ դուինք և փառք տանք :

Տարաւայ եղանակների վրայ :

Ա՛հ, որ : Մայրիկ, էս օր ուրտո տխուր է, որ տեսնում եմ օդը թխպած և երկինքը ամպերով պատած . և կարծեմ որ անձրև կը գայ, և մենք էս օրւայ մեր ճամբորդութիւնից յետ կ'ընկնենք :

Հորիկ : ()՛հ, սիրելի՛ Արդար, ցաւում եմ որ տւերօգքի վրայ : Վրայ տխրած ես, և կամ անձրև գալու վրայ մտածում ես, և ուրախ նեղանում է : Բայց լաւ միտք արա՛, սիրելի, որ անձրևը շատ հարկաւոր է . իսկ մեր փոքրիկ ճամբորդութիւնը աւելի կարելի բան չէ, և ուրիշ անգամ էլ կարող ենք կատարել : Աստուծո՛ւ՝ յախախնամութիւնն ամէն բանը իմաստութիւնով է կարգել . ուրեմն եղանակի վրայ տրտնջելը հակառակ է նրա կարգադրութեան : Անձրևը ջրում է գետինը, և զովացնում է օդը . իսկ սառտիկ բամբն չորացնում է և մաքրում է օդը : Չմեռւայ ցուրտը և սառնամանիքը պարարտացնում և զօրացնում են երկիրը՝ իսկ ամառւայ տապը և ջերմութիւնը հաստացնում են պտուղները : Եթէ եղանակների փոփոխութիւններից մեր քաջած փոքր նեղութեան համար դա՜նդատ անենք, էդ ոչ ոյլ ինչ է, եթէ ոչ միայն մեր անձին համար մտածել, և բանի տեղ չը համարել բոլոր աշխարհքիս ընդհանուր բարին և օգուտը, և միանգամայն Աստուծո՛ւ

առջևը ապերախա գտնուիլ : Թող Մատուած ինչ
պէս որ կամենում է և լաւ է համարում՝ էնպէս
անի. և լաւ իմացիր որ նրա արած ամէն բանը մեզ
համար ամէնից լաւն է և ազատկար :

Արարածների վրայ :

Հաւի. Ասոր իմ սիրտս շատ կակծեցրիք, սիրելի՛ Որդեակ.
Աբգար. Մայրիկի, մայրիկի, աղաչում եմ, ասա ինձ իմ
մեղս, ինչու՞մը որ մեղադրում ես ինձ :

Հաւի. Ահ, որդեակ, ինչե՞ համար էն փոքրիկ ճիճուն
արհամարհելով՝ ճխլեցիր տղիդ տակը, Միթէ չը
գիտե՞ս որ նա էլ Մատու ստեղծած է : Մատուած
ամէն բանը իրա փառքի և մարդկանց օգտի համար է
ստեղծել : Մտիկ արա թէ արեգակը ինչպէս է ցե-
րեկը մեզ լուսաւորում, լուսինը և աստղերը դի-
շերւոյ մթութիւնը ի՞նչպէս են փարատում : Ար-
կիւրը իրա տունկերով և պտուղներով սնուցանում
է մեզ, ծովը իրա ձկներով և երկինքը իրա թռ-
չուններով կերակուր է մատակարարում մեզ : Աղ-
բիւրների ջուրը ծարաւներս է կոտրում, անտառ-
ների փայտը վառելու է պէտք դալիս մեզ և բնա-
կարաններս շինելու էլ է գործ ածւում : Ամէն կեն-
դանիք մարդուս համար մէկ մէկ օգուտ ունին.
ոմանք օգնական են ըլնում նրա աշխատութեանը,
ոմանք էլ նրան սնուցանում են և հազցնում : Ոչ-
խաբը իրա բուրդով մեզ հագուստ է տալիս, եղը
իրա կաշւով մեզ ոտնաման է մատակարարում :
Ամէնից փոքր և ջնջին կարծւած միջառն և որդն
իրանց օգուտն ունին : Ահա մետաբոյ (պարեշումը)
որ մէկ որդան գործւածքն է, և մեղը՝ որ մէկ
միջատի բերք է : Ուրեմն պէտք է արհամարհել
ամենեւին ինչ և իցէ արարած, ամենից փոքրն, որ

մեր աչքին տալնից անարդէ երևում, նա էլ Մատ-
ծու ստեղծւած է: Ինչպէս Մատուած ստեղծել է
մեզ, որ իրան ծառայենք, նմանապէս էլ բոլոր ա-
րարածները ստեղծւած են, որ մեզ ծառայեն: Ու-
րեմն սրբեանի, արարածների միջոցով միտքը սղոյժի
դէպ 'ի Մարիչն, որ իրա անչափ բարութեանը
հաղորդ արու մեզ, և ամէն արարածների հետ
բաղդրութեամբ և խնամքով փոքր իր:

Մործոս Լրաց:

Աճար. Մայրիկ. ես առաջ չընայի, այժմ կամ և ապ-
րում եմ. էս բարերարութիւնն ունի է արեւ ինձ,
որ է կեանք տուել ինձ:

Հօրի. Սրբեւի՛ որդեանի, ճշմարիտ է, դու առաջ չընայիր,
այժմ կաս և ապրում ես, և զորդ է որ Թէպէտ
հայրդ և մայրդ քեզ աշխարհք բերին, քեզ կեանք
տուին, բայց քեզ բուն կեանք տուողն Մատուած է:
Բո ծնողացդ էլ Մատուած տուաւ կեանք, որ նը-
բանցով քեզ կեանք տայ:

Աճար. Մայրիկ, որ ասացիր Թէ իմ կեանք տուողն Մ-
տուած է. ի՞նչ է նա, և ինչի՞ համար ես նրան
չեմ տեսնում:

Հօրի. Ճշմարիտ է. դու նրան չես տեսնում, պատճառ որ
նա պարզ Հօգի է, աչքի տակ չի ընկնի. բայց
նրան իրա գործքերից պէտք է ճանաչես, և նրա
բարերարութիւնները տեսնելով՝ պէտք է սիրես նրան:

Աճար. Ի՞նչ պատճառաւ պարտաւոր եմ ես նրան ճա-
նաչել և սիրել:

Հօրի. Մեր անչափ բարութեան համար, որ նա իրա բա-
րութիւնով քեզ կեանք է տուել, նա քեզ հա-
մար հօգս է անում, և միշտ կեանքդ պահպանում է:
Գուե նրա ձեռքը չես տեսնում. բայց նա ինքը իրա

աներեւոյթ ձեռքովն քեզ տաշտադանում է, և ամէն վտանգները քեզանից հեռացնում է։ Այժմ մէկ աչք բանալու և խփելու չափ ժամանակ նա իրա ձեռքը քեզանից հեռացնի, անպատճառ կեանքդ կրկնորցնես։ Առանց նրա հրամանի գլխիդ մէկ մալն էլ կարող չէ վեր բնկնել։ Այս ինքն ցերեկը քեզ առաջնորդում է, գիշերը մօտդ հսկում է։ Սրտիդ ամէն մէկ խփելը՝ Աստու քո մօտդ բնկելու վկայութիւնն է քո մտքիդ բերելու համար, որ դու նրանից շնորհակալ բնես, քեզ կեանք տալու համար և կեանքդ պահպանելու համար։

Պարկա տո՛ւր քո ծնողաց ևս սիրի՛ր նրանց։

Այժմ սիրելի՛. Աստախնաւում թեան բարերարութիւններէց մէկն էլ էն է որ բարիսիրտ և որդեսէր ծնողք է տուել քեզ։ Մի՛ մոռանար որ մայրդ ինն ամիս քեզ իրա արգանդի մէջ պահեց, և ցաւերով ծնաւ։ Ծնողքդ քեզ գիշեր ցերեկ կռների վայր խաղաւ՝ ունէին, և շատ անգամ գիշերները օրօրացիդ մօտ անքուն լուսացրին։ Մերկ (տիկոր) էիր՝ շոր հագցրին, տկար և անզօր էիր և միշտ օգնութեան կարօտ երբ որ ծնար՝ իսկոյն սկսան քեզ համար հոգս քաշել և խնամք տանել։ Այս հոգսը և խնամքը ոչ թէ օրէ ցօր պահպեցրին, այլ որչափ որ դու տալիքով մեծանում էիր՝ էնքան էլ նրանք քո վրայ աւելի հոգս և խնամածութիւն ունէին։ Միտք արա դու քեզ երկու ամիս առաջ որ հիւանդ էիր՝ քեզ ի՞նչպէս էին մօտիկ անում։ մայրդ ոչ գիշերը քուն ունէր և ոչ ցերեկը հանգիստ, անկողնիցդ (կողնիքիցդ) համարեա թէ չէր հեռանում, մինչև որ ինքն էլ հիւանդացաւ։ նմանապէս և հայրդ՝ որչափ որ նրա դործքերը ներում էին՝ քո մօտդ էր բնում։ ուրիշներին չքահաւատալով՝ ոչոքի հոգաբարձութեան տակ չէին թողնում քեզ։ Միշտ մտածում էին որ դու քարի կը-

կըթուծիւն ստանաս, լաւ ուսումն առնես, և լաւ սրահպանես. քս առողջութիւնդ. ոչ իրանց աշխատութիւնն էին խնայում և ոչ ծախսը: Եւ մտածիր թէ հիմիկ էլ ի՞նչ կըլնէիր և թէ ծնողքդ ձեռք վեր առնէին քեզանից: Ուրեմն շնորհակալ կ'աց Բարձանից, որ քեզ հրպէս բարի ծնողք է տուել. բայց մի՛ մոռանար քո պարտքդ, որ նրանց պէտք է սիրես, հնազանդ ընես և միշտ շնորհակալ. բարերարութիւնը կըլծարի շնորհակալութիւնով. իսկ սէրը սիրով: Այն իսկ բնութիւնը էս է սովորեցնում, և օրէնքը հատրով է պարտաւորում քեզ: Ծնողաց չբիրող որդին ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ հրէշ (այլանդակ կենդանի). իսկ սակաւ սիրողը՝ ապերախտ (անշնորհակալ): Ապա ուրեմն պատիւ տուր քո ծնողացդ, որ բարի ընի քեզ և երկայնակեաց ընես երկրի վրայ:

Արեւի քո հայրենիքը եւ քո ազգդ:

Արեւի՛ որդեակ. ծնողքից յետոյ՝ քեզ ամենից մերձաւոր և ամենից աւելի սիրոյդ արժանին՝ քո ազգդ է: Այս սրտառուաւ ինչպէս որ պարտական ես քո ծնողացդ սիրել, մեծարել և որչափ ձեռքիցդ գայ նրանց ծառայել, նոյնպէս էլ պարտական ես քո ազգդ և քո հայրենակիցներին սիրել, և քո չափուդ և կարողութեանդ համաձայն նրանց օգնել: Այս պարտքերը քեզ սովորեցնում է հայրենասիրութիւնը՝ որն որ կարծես թէ նոյն իսկ բնութեան մէջ անկուած է. որովհետեւ վայրենի ազգաց, մահաւանդ թէ շատ անգամ անբան անասնոց մէջն էլ է գտնուում: Այժմ՝ մտածիր լաւ, սիրելիդ իմ, որչափ մեծ ամօթ և նախատինք կըլնէր քեզ, եթէ որ այսպիսի մեծակշիւ բանի մէջ նըրանցից պակաս գտնուէիր, կամ եթէ ընդհակառակն քո հայրենասիրութիւնդ նրանց հայրենասիրութիւնից աւելի մեծ և աւելի աղնուական չըլնէր: Հայրենասիրութիւնը կըթուած մարդու վրա շատ աւելի մեծ պարտքեր է դնում, քան թէ վայրենի կամ անկիրթ մարդու վրա. և այս պարտ-

քերք որէ ցօր աւելանում են. որչափ որ տարիքով մեծանաս՝ այնչափ էլ հայրենեացդ համար աւելի կատարելու պարտքեր կ'ունենաս : Աշխատիր, որ ամէն դիտութիւնից առաջ բարոյական առաքինութիւններ (բարեգործութիւններ) տուրես : առանց որոց կարելի չ'է նոյն պարտքերը լաւ կատարել. նոյնպէս զգոյշ կայիր այն չար գործքերից, որք կարող են քեզ արգելք տալ՝ նոյն պարտքերդ կատարելու : Բայց առաջ առաջ այս լաւ հաստատիր մտքիդ մէջ, թէ ազգասէր մարդու ամէնից մեծ և առաջին պարտքը այն է, որ հետեւի միշտ ինքը բարի, առաքինի, կրթուած և պատուաւոր ցնի : Ինչպէս որ բարի զաւակը պատիւ է իրա ծնողացը, նմանապէս էլ բարի մարդը պարծանք և պատիւ է իրա ազգին : Այլ ինչպէս որ մէկ հայր իրա անպիտան որդու վրայ, որն որ նրա պատիւը նուազացնում է և նախատինք է ըւնում նրան, իրաւունք ունի տրտնջելու՝ այսպէս էլ ազգը իրա անպիտան անդամներէ վրա իրաւունք ունի տրտնջելու և դանդաւորելու, որ նրա անարդուութեանը պատճառ են ընում : Ո՛հ, սիրելի՛ որդեակի, չը լնի թէ քո վրէն էլ քո ազգդ և հայրենիքդ նոյն տրտուհը և նոյն դանդաւան անի : Ուրեմն ազգիդ պատիւ և պարծանք ըլնելու համար հետեւիր միշտ առաքինութիւն գործել և չարութիւնից հեռանալ :

Բայց էս էլ լաւ իմացիր, որ պատիւն ու նախատինքը փոխադարձ է. ինչպէս որ քո պատիւը կամ նախատինքդ քո ազգիդ էլ պատիւ կամ նախատինք կը ընի, նոյնպէս և ազգիդ պատիւը կամ նախատինքը քեզ էլ կը վերարելի : Այս պատճառաւ զգուշացիր միշտ որ քո ազգի պակասութիւնները օտտրներէ առջևը չը խօսիս և կամ չըսիս և վատաբանել, արհամարհել և նախատել : որովհետեւ այդ արարքովդ ինքդ քեզ կը վատաբանես, կ'արհամարհես և կը նախատես :

Ուտի՛ր ապառք քո հայրենի լեզուդ :

Լ՛մէն ուսման հիմը և դիտութիւն ստանալու միակ միջոցը՝ լեզուագիտութիւնն է . և եթէ որ կամենում է, որ կարգաւ և հեշտ ուսանի ուրիշ լեզուք՝ առաջ պիտի սկսի իրա մայրենի լեզուն սովորել : Լեզուն՝ ազգայնութեան առաջին և գլխաւոր նշանն է . լեզուն միակ կապն է, ազգայիններին իրարու հետ կապելու . այս պատճառաւ կարելի է ասել, թէ իրա մայրենի լեզուն չ'իմացողը՝ համարեա թէ՛ իրա ազգայնութիւնից հրաժարած, և իրա ազգից օտարացած է : Լայց բնական և պատշաճական բան է, և պարտաւորութիւն է մարդուս՝ որ ամէնը իրա ազգի լեզուն սովորի : Լհա ձեզ օրինակ անկիրթ ազգերը՝ որոնք թէ և իրանց լեզուն անկիրթ, աղքատ և չընշակած ընի, միշտ նոյն լեզուն են սովորում . ուրեմն որչափ անպատշաճ բան կընի, թէ որ մէկը աղնիւ, հարուստ, հին և մշակած լեզու ունենայ և չըկամենայ սովորել : Լայց մայրենի՝ լեզուն սովորելը բաց 'ի օգտակար և պատշաճական ընելուց՝ միանգամայն պարտք էլ է . ամէն մարդ պարտաւոր է իրա հայրենեացը և ազգին ծառայել, և նրա յառաջագիմելութեանը օգնել . բայց այս պարտքը մարդ կարող չէ լաւ կատարել՝ եթէ իրա լեզուն լաւ չ'իմանայ : Լյս պատճառաւ ուսեալ և կրթեալ ազգաց մէջ մեծ ամօթ և նախատինք է իրա լեզուն չ'իմանալը, և շատ անգամ ընկերութեան մէջ՝ նրա երեսին չ'են մօտիկ տալ, ով որ իրա մայրենի լեզուն չ'իմանայ : Ուրեմն, ով իմ սիրելի, քո ազգութեան պարտքը վճարելու համար ուսիր առաջ քո մայրենի լեզուդ, որով որ կարանաս քո ազգիդ հետ միանալ, պիտանի և օգտակար անգամ ընել ազգի և հայրենեաց :

Պատան և Պայլը :

Ըստ ենք լսել պատմութեանց մէջ,
Թէ անդոր մարդը աշխարհիս մէջ,
Մեծի առաջ և հը—զօրաց,
Ըլել է միշտ դատաւարտած :

Որոյ անթիւ օրինակներ
Կարգացել ենք տիւ և զիշեր,
Բայց չենք ուղում պատմիչ լինել,
այլ առակի բանը սորվել :

Պառը մէկ օր ծարաւացած,
Ջուր խմելու գետը գնաց,
որ տեղ Պայլը քաղցած սոված,
ման էր գալիս կամաց կամաց :

Երբ որ տեսաւ անմեղ գառին,
ահա, ասաց, ինձ լաւ բաժին,
էլ ինչ կ'ուզեմ ես աստծէմէն,
հէնց էս է իմ անուշ թիքէն :

Բայց ասում էր, Թէ ինչ անեմ,
որ այս որսին բաց չըթողնեմ,
դտնեմ այնպէս մէկ մահանայ,
որ ինձ արդար իրաւունք տայ :

Եւրա դռաց խիստ բարձրաձայն՝
,, Ե՛յ դու լակոտ, լերբ անպիտան,
,, Ը՛ ես ամաչում կամ չ՛ ես վախում,
,, դնչով կեղտոտ և անմարդը,
,, պղտորում ես իմ խոտակ ջուր :

Պառը որ լսեց դէշ դայլին ձայն,
ահով, դողով ասաց այս բան՝
—, , պայծառաւակյլ դու իմ իշխան,
,, ինդրեմ, լիբ իմ պատասխան :

- ,, Օտը է այդ քո նեղանալը,
 ,, զոր է և քո արանջալը.
 ,, դու տեսնում ես՝ ես եմ կանգնած,
 ,, հարիւր քայլով, քեզանից ցած.
 ,, Բնաւ երբէք միտ չեմ բերել,
 ,, որ քեզնից վեր ջուր ինչ լմակել:
 — ,, Ուրեմն ես սնուտ եմ տտում,
 ,, դու անպիտան լիրք անասուն.
 ,, այդպէս յանդուգն համարձակ խօսը,
 ,, լսած կայ մարդ ողջ աշխհարքում:
 ,, Կարծես թէ, ես կըմտանամ,
 ,, անցեալ տարւայ քո արած բան,
 ,, որ հէնց հասեղ խեղճիս գլխին
 ,, հաւարեցիր ձեր շնեքին:
 — ,, Լ՛աղ, այդ ի՞նչ էք հրամայում,
 ,, արգիյ իմ գայլ դու մեծանուն.
 ,, ես դեռ երեկ և մեկ էլ օր,
 ,, ծիծ էի ծծում իմ խեղճիկ մօր:
 — ,, Բաա կըլինէր նա քո եղբայր...
 — ,, Չ'ունիմ ես, տէր, ոչ մի եղբայր, . . .
 — ,, կամ կնքահայր, կամ ձեր խնամին,
 ,, միով բանիւ ձեր աղգէմէն,
 ,, էր անօրէնն այն չար հոգին:
 ,, Ձեր շներով, հովիւներով,
 ,, գիշեր ցերեկ անքուն աչքով,
 ,, պտրտում էք լաւ ժամանակ,
 ,, որ մեր աղգին վնասներ տաք:
 ,, Հիմա գիտեմ, թէ ինչ կ'անեմ,
 ,, տես քո գլխիդ ինչ սեւ բերեմ,
 ,, ողջ ձեր աղգի բոլոր ջեգըր
 ,, էս օր քեզնից ես կըհանեմ:
 — ,, Այն ինձ, ասաց, ես ի՞նչ անեմ,
 ,, վա՛յ իմ գլխիս, որ ջուրն ընկնեմ.

,, ի՞նչ է, ու՛ր գայլ, իմ յանցանքս,
 ,, որով կամես տալ ինձ տանջանքս:
 — ,, Ս՛ուս կայ, լակոտ, չ՛ունիմ ես ժամ,
 ,, որ կարանամ վճռել քո բան,
 ,, դու է՛նդրով ես մեղաւոր,
 ,, որ քողցած եմ ես քանի օր:
 Այս որ ստաց խկոյն թռաւ,
 գառի շնքից բռնեց, տարաւ
 մէկ մութ մերի մէկ ծառի տակ,
 նստաւ, կերաւ ծանր բարակ:

Խորհուրդ Միանց:

Մէկ տան մէջ կար մի մեծ կատու,
 խիստ կատաղած և լաճարկու,
 որ խեղճ մկանց միշտ անդադար,
 տանջում էր խիստ նա չարաչար:
 Տակից ու՛ր որ գալիս էր դուրս,
 կատուին կընէր քողցրահամ որս,
 իսկ որ ծակի մէջ կըմտար,
 քողցած ծարաւ կըթուլանար:
 Արբ մկները տեսան այս բան,
 ասացին թէ՛ չէ լաւ նշան,
 այլ երկնառաք պատիժ մահու,
 փութ՝ կենդանին այս չար կատուն:
 Ահէք, եղբարք, խորհուրդ անենք,
 այս չար կատուից մենք ազատւինք,
 եթէ այսպէս անհոգ կ'ենանք,
 պէտք է քաշենք սորա տանջանք:
 Կաւարեցան մկները մէկ տեղ,
 գտնեն իրանց ցաւերնին դեղ:

Լին ինչ տրտում նստան շարքով,
մէկը նրանցից ասաց ոճով՝
ինչ էք ասում, ո՞վ բարեկամք,
մինչ երբ կատուն տայ մեզ ասնջանք։

Այլ թէ չըկայ հնար և ճար,
այս երկնառաք պատժին անտար,
որով ընկերը մեր գետատար,
դանեն իրանց հանգիստ դագար։

Յանկարծ խելք ծեր ոմն մուկ,
ասաց՝ լսէք, ո՞վ իմ ձաղուկք,
աշխարհիս մէջ չըկայ ինչ բան,
որ չ'ունենայ իրան դարման։

Գլխէք, բերէք փոքրիկ զանգակ,
և քիչ մի թել հաստ կամ բարակ,
կապենք այն չար կատուի վզից,
էնդով պրծնենք նորա ձեռքից։

Ին ժամանակ անաչ անվախ,
կարող ենք գնալ մեր եղբարց թաղ.
խիկ երբ լսենք ձայն զանգակին,
չուտով մօտենք մեր ծակ մ'ընն։

Ժողովք միանց շատ խնդացին,
տեսէք, ասին, խելքը ծերին,
ինքն ալեոր կարճահասակ,
խօսքեր ունի սուր քան գանակ։

Այս ասաց, ընտրէք եղբարք,
մուկ մի ճարպիկ բարձրահասակ,
որ կարանայ այն զանգակը,
տանել կապել կատուի վզը։

Ժողովք միանց, հէնց լսեցին,
ամէնքը մէկ կողմ քաշուեցին,
մէկը ասաց՝ ես հիւանդ եմ,
միւսն՝ ավառ, որ ճարպիկ չ'եմ,
այլ մի ոմն թէ ես ծեր եմ,

միւսն՝ շատ սրդւոյ տէր եմ :
Պէ՛տք կտրած մէկը էնդից,
— Ի՞նչ էք անում ճարը կտրած .
եւ այդ գործը յանձն կ'առնեմ ,
և յոյս ունիմ , որ կատարեմ :
Բայց Թող մէկը գայ ձեր միջից ,
որ պինդ բռնի կատուի վրից ,
այն զանդակը եւ կրկախեմ ,
լիբը այն կատուի հաստ շնրից :
Ժողովք մկանց յոյժ խնդագին ,
վաշ սաացին , ողջ ծափ տւին .
խկ երբ տեսան այն չար կատուն ,
վախան մտան իբանց խոր բուն :

Այսպէս Ժողովքներ՝ շատ կան աշխհարքում
որ շատ մեծամեծ խորհուրդ են անում ,
բայց Թէ կարող են , այն չ'են իմանում ,
այլ մարդկերանց մէջ կամ Թէ փողոցում ,
մեծ մեծ են փրթում , և խիստ են փրում :

Երբ գայ Ժամանակ գործքը վճարել ,
խկոյն մկանց պէս ծակեր են ճարում :

Այլ դու , ուշի՛մ մարդ , երբ մանեւ Ժողով ,
մի՛ շուտ շտապեր , այլ խօսի՛ր մեղմով .
տասն անգամ չափի՛ր ինչ խօսելու եւ
Թէ ոչ մկանց պէս ծակ կը պարտես :

Լճակներ

Լճակն է և Խաղաղ :

Լճակն էր քաղցած փորով մէկ օր մօտաւ պղին, որի մէջ խաղողի ճուճերը եղունթի պէս փայլում էին։ Տեսնելով խաղողը խկոյն ետ եկան նրա աչքերը և ակռեքները : Բայց ցան էն էր, որ ճուճերը շատ բարձր էին : Լճակն էր որ կողմից օր մօտ էր դնում, չէր համուում, Թէպէտ աչքը տեսնում էր, բայց ակռեքը չէր դիպչում : Պէտքէն ընկաւ մին ամբողջ ժամ, և վերջը երբոր ճարը կտրեցաւ, ցաւելով շուռ եկաւ և ասաց՝ « Թէպէտ աչքին դուրեկան են, բայց պտուղները դեռ խակ են, չեն հասած, իսկոյն ակռեքներս կըկտրեն », :

Ասա ճարը, երբոր իրա սրտն առաջին չի կարծրած կրտսէլ, խկոյն սխալմ է և քանն արեւմտեցել և փրկել :

Ղարա և Ցուլ (Բարազայ) :

Ղարաը կանանց տախուճը տեսնելով Ցուլին, ուղեց, որ հաւասարի նրան, և սիրաւ փրկել ուռչել :

Տես, ասաց նա իրա ընկեր Ղարաին, որչափ մեծացայ, կըլենմ արդեօք ես այժմ նրա չափս - , - Չէ, ասաց ընկերն, շատ հեռու ես , - Ստիկ տուր, ի՞նչպէս կըփրքւեմ հիմի և ի՞նչպէս կըլենանամ : - Այժմ ի՞նչպէս եմ, ընացայ Թէ ոչ : - , - Համարեա Թէ ոչ ինչ, : -

— Հիմի ի՞նչպէս եմ : , - Ի՛նչ նոյնն ես , :

Ղարաը հնքան փրկելով ուռաւ, մինչև որ պատուեցաւ ու աստեղեցաւ :

Ինչպէս օրինոյ շատ էայ աշխարհագրած, երբոր աղքատը կամեաւմէ հարտաւոր պէտ ապրել, ընկնում է յեղին չքմաւորութեան և աստաղեցի մէջ :

10401-55
20

Լեյսապրներ և շներ :

Երկու բարեկամ մէկ օր իրիկնապահին գնում էին իրարու հետ խօսելով : Յանկարծ մէկ բախկն մին պատիկ շուն դուռ ընկաւ և սկսաւ հաչել : Երա ետեւից միւսը , յետոյ էլն երկու, երեք. և մէկ բոպէի մէջ ամէն բախկնից հաւաքեցան համարեա՛ թէ մինչև յիսուն շներ : Լեյսապրներէն մէկը ուզեց քար վեր առնել գետնից , , (Թող , , եղբայր , ասաց նրան միւս ընկերը . շներն հաչելը դու չես , , կարող կտրել , այլ աւելն կրկաողացնես նրանց բոլոր , , երամը (Թաբունը) . գնանք մեր ճամբէն յառաջ . ես լաւ գիտեմ՝ գրանց բնութիւնը , ,

Եւ իրաւի . անց կացան մէկ յիսուն ոտնաչափ՝ շներն սկսան կամաց կամաց սուս կենալ , և վերջապէս բոլորովն նրանց ձէնն էլ չըլսեցաւ :

Եւ խոսնոյս հարկէր ինչ որ տեսնէ՝ կըսէին մշտ հաչել . Բայց դու գնա՛ ուղիղ քո ճանապարհը , նրանք կըհաչեն ու հռնջ կըխնային :

Լըուէս և սարի Սոնն :

Ո՛ր ես էդպէս շտապով առանց յետ մտիկ տալու վազում , սիրեկան իմ , Լըուէսից հարցրուց սարի մուկն . , , Ոհ , չըգիտես իմ ցաւը , սիրելի՛ քեռի , ասաց Լըուէսը . Լիւրաւ զրպարտութիւն եմ կրում և արքորած եմ կաշառքի համար : Դու գիտես , որ ես հաւանոցումը դատաւոր էի կարգած : Ինչ պաշտօնի մէջ կորցրի իմ առողջութիւնը և հանգստութիւնը . անչափ դործքերից մինչև անգամ կուշտ հաց չ'էի ուտում և գիշերը հանգիստ չ'էի քնում . և էստուր համար ես ընկայ բարկութեան տակ , բայց բոլորովն 'ի զուր : Դու ինքնդ միտք արա՛ որք կարայ արդար մնալ աշխարհքիս վրա , եթէ ամէնքը ականջ դնեն զրպարտու-

Թեանը : Ես կաշառ կ'առնեի՞, մի՞ Թէ էղջափ կը յիմա-
րանայի : Տեսն' ես դու արդեօք, — ես քեզ եմ վկայ կան-
չում, որ ես էդ մեղքին մասնակից ըլնեմ : Մտածի՛ր, լաւ
միտքդ բերա՛, Զէ, իմ քեռի, պատասխան տուաւ մուկը .
ես շատ անգամ տեսել եմ քո դունչը փետրոտ (բմբլոտ) :

Մարդ կայ, որ պաշտօնի մէջ կնպէս է հառա-
չում, որ կարծես Թէ վերջին մանէթն է մնիսում : Եւ
իրաւ՝ բոլոր քաղաքը դեռ է, որ ոչ ինքը և ոչ իրա կինը
կայք չ'են ունեցել . բայց մօտիկ ես տալի, տեսնում ես, քիչ
քիչ դա տուն է շինում, դա գեղ է աւանում : Հիմի նրա
եղումուտքը քննենք, Թէպէտ դատաստանով էլ չը հաստա-
տենք, բայց մարդ ի՞նչպէս չը մեղանչի, չ'տաի՝ Թէ նրա գունչ
ուպոռնդի վրա փետուր կայ :

Երկու Բարեկամ :

Երկու բարեկամ ճանապարհ էին գնում, պատահե-
ցաւ նրանց մէկ արջ : Սրանցից մէկը ինչպէս որ տեսաւ ար-
ջին, խոկոյն վեր իլաւ ծառի վրա և իրան աղատեց վտան-
գից : Բայց միւսը շուտով միտքը բերաւ, Թէ արջը մեռած
մարմնոյն վրաս չի տալ, փռւեցաւ գետնի վրա մեռելի պէս :
Մօտ եկաւ արջը, հոտ առաւ գետնի վրա բնկած մար-
դուց, շօշափեց՝ բերանը բերնին և ականջներին դնելով, բայց
մարդը շունչը իր մէջը բռնած ունէր : Երբ կարծելով Թէ
մեռած է, Թողաւ նրան և գնաց : Յետոյ ցած եկաւ ծա-
ռից նրա ընկերը և հարցրուց՝ Թէ արջը ի՞նչ էր ասում ա-
կանջումդ : Պատասխան տուաւ՝ Թէ արջը խրատեց ինձ, որ
մեռածանգամ էն մարդուն ինձ բարեկամ չը համարեմ, որին
որ դեռ չեմ փորձել նեղութեան մէջ :

Եւ քիչ քիչ փորձելի և բարեկամի :

Աղուէն եւ Աղուէն:

Աղուէն մէկ տեղաց Աղուէն մէկ կտոր պանիր էր ուղարկել: Աղուէն պանիրի կտորը բերնին նստաւ մէկ ծառի վրա, և պատրաստուել էր նախաճաշ անել, բայց մտածմանց մէջ մտաւ: Նրա բաղդից Աղուէնը ծառի մօտից անց էր կենում: յանկարծ պանիրի հօտը նրան կանգնեցրուց: Ինչպէս որ Աղուէնը տեսաւ պանիրը՝ զմայլելով՝ սկսաւ կամաց կամաց ոտի պճեղներէն վրա մօտ դնալ ծառին, պօքը ժաժ տալով՝ աչքերը չէր հեռացնում: Աղուէնց, կիւսահագագ քաղցը խօսքերով սկսաւ ասել՝

„ Աղունակ իմ, էդ ի՞նչպէս գեղեցիկ ես, էդ ինչ վիղ
 „ ունես, ինչ աչքեր են ,, , , Թէ որ պատմեմ՝ յատուկ
 „ պատմութիւն կըլնի: Ի՞նչ ի՞նչ փետուրներ են, ի՞նչ
 „ քինթ է ,, , , Կարծեմ թէ ձայնդ էլ հրեշտակի
 „ ձայն պետք է ըլնի: Երգելը, աչքիս լոյս, մի՛ ամաչիր:
 „ Ի՞նչ կըլնի արդեօք, եթէ էդչափ գեղեցիկութեան հետ
 „ երգելումն էլ հմուտ ընէիր: Ի՞նչ ժամանակը դու ան
 „ պատճառ թռչնոց թագուհի կըլնէիր:

Ինչքան դովասանքներից Աղուէնի գլուխը պտուտ եկաւ: Ուրախութիւնից շունչը բրկումն դէմ ընկաւ, և Աղուէնի խօսքերին հաւատալով՝ Աղուէնը ինչ քան ուժ ունէր կը ռնչաց: Պանիրը վեր ընկաւ բերնից, Աղուէնը յափշտակեց և փախաւ:

Սի՛ հոտաւոր կեղծապաշտի դուրսը խոյնէրին:

Ժամայ:

Սէկ ժլատ մարդ ընկաւ խորը և սրնթաց դետի մէջ: Չկնորսը որ տեսաւ նրան, կամեցաւ ազատել նրան մահից: վեր թռաւ, ընկաւ դետը և ձէն տուց, որ նա իրա ձեռքը հասցնի տայ նրան: Բայց ժլատը խեղդւելով ասաց՝ „ Ես ոչինչ չեմ կարող տալ ,, : Ի՞նչ ասաց և խեղդւեցաւ:

Քրիստոսի հետոքսի լարարողութեանից

Քաղաւած

Ղարաբառ ընկերացանութեան ձեռ լարութեամբ համար:

Ամենայն թողաւորութիւն բաժանեալ յանձն իւր՝ աւերի. և ամենայն քաղաք կամ տուն բաժանեալ յանձն իւր՝ ոչ կոցցէ:

Ամենայն որ արտաքուստ 'ի ներքս մտանէ 'ի մարդ, ոչ կարէ զնա պղծել. զի ոչ եթէ 'ի սիրտ նորա մտանէ, այլ յորովայն, և արտաքս ելանէ:

Ամենայն որ զչար գործէ՝ ատեալ զլոյս, և ոչ դայ առ լոյսն, զի մի՛ յանդիմանեցլին գործք նորա. իսկ որ առնէ զճմարտութիւն, զայ առ լոյսն, զի յայանի լլցլին գործք նորա՝ թէ Աստուծով գործեցան:

Այս է պատուէր իմ, զի սիրեսցիք զմիմեանս:

Բազում են կոչեցեալք, և սակաւ են ընտրեալք:

Բարի՛ արարէք ատելեաց ձերոց:

Եթէ թողուցուք մարդկան զյանցանոցա, թողցէ և ձեզ հայրն ձեր երկնաւոր: Ապա թէ ոչ թողուցուք մարդկան զյանցանս նոցա, և ոչ հայրն ձեր թողցէ ձեզ զյանցանս ձեր:

Եթէ ունիցիք հաւատս քան զհատ մանանկոյ, և ասիցիք թթենւոյս այսմիկ՝ խլիսց և տնկեաց 'ի ծովու, և հնազանդեացի ձեզ:

Եթէ որ սիրէ զնա, զբանն իմ պահեսցէ:

Եթէ սիրէք զնա, զպատուիրանս իմ պահեսցիք:

Եղբորք այսուհետեւ խորագէտք իբրեւ զօձս, և միամիտք իբրեւ զաղաւնիս:

Եղբորք զթածք, որպէս և հայրն ձեր երկնաւոր զթած է:

Եղեցի ձեր բան, այոն՝ այո, և ոչն՝ ոչ:

Երանի որոց ոչ լցէ տեսեալ զնս՝ և հաւատասցեն:

Օ ամենայն զոր միանգամ կամիցիք՝ թէ արասցեն ձեզ

մարդիկ, անպէս և դուք արարէք նոցա :

Օ ամենայն ինչ զոր և խնդրիցէք յաղօթս հաւատովք՝ աւանդուք :

Օ այս պատուիրեմ, զի սիրեռջիք զմիմեանս :

Օ գնչ լեռու որդրմութեան ձերում՝ մի՛ առնել առաջի մարդկան, որպէս թէ ՚ի ցոյց ինչ նոցա :

Օ ի՛ տեսանեա զշիղ յախան եղբոր քոյ, և ՚ի քում ախան զգերանդ ոչ նշմարեա :

Հան նախ զգերանդ յախանէ քումնէ, և ապա հայեցիս հանել զշիղ յախանէ եղբոր քոյ :

Բնդ ամենայն դատարկ բանի՝ զոր խօսիցին մարդիկ, տա-
ցին համար յաւուր դատաստանի :

Ի բանից քոյ արդարացիս, և ՚ի բանից քոյ պարտա-
ւորեցիս :

Ի յաւելուածոյ սրտի խօսի բերան :

Ի պտղոյ անտի ծառն ճանաչի :

Ի պտղոյ նոցա ծանիջիք զնոսա :

Լուծ իմ քնդը է, և բռն իմ փոքրոգի :

Խնդրեցէք՝ և տացի ձեզ, հայեցեցէք՝ և գաջիք, բախե-
ցէք՝ և բացի ձեզ :

Օ առ բարի՝ պտուղ բարի առնէ, և ծառ չար՝ պտուղ
չար առնէ :

Օ առայ՝ որ զիտիցէ զնամ տեառն իւրոյ՝ և ոչ պատ-
րաստեցի ըստ կամաց նորա, արբցէ դան բազում :

Այլ կուրի յորժամ՝ առաջնորդէ՝ սխալէ, և երկուքին ՚ի
խորխորատ անկանին :

Հայեցարո՛ւք ընդ ագռաւս, զի ոչ սերմանեն և ոչ հրն-
ձեն . որոց ոչ գոն շտեմարանք, և ոչ համբարանոցք, և
Լստուած կերակրէ զնոսա . որչափ ևս առաւել զձեզ՝ որ
լաւ էք քան զթաշունս :

Հողի է Լստուած, և երկրպագուաց նորա՝ հողւով և
ճշմարտութեամբ պարտ է երկիրպագանել :

Սարդարէ յիւրում գ աւառի պատիւ ոչ ունի :

Այլ դատէք, զի մի՛ դատիցիր:

Այլ զոր կոչէք վարդապետ, զի մի է ձեր ուսուցիչ:

Այլ՝ կոչիցիք ուսուցիչք, զի ուսուցիչ ձեր՝ Քրիստոս է:

Այլ ըստ աչս դատիր, այլ ուղիղ դատաստան արարէք:

Այլ տայք զսրբութիւն՝ շանց:

Յորժամ առնիցես ընդունելութիւն, կոչեա՛ զաղքատս, և զխեղս, զկաղս և զկոյրս, և երանելի լինիցիս, զի ոչ ունին փոխարէն հատուցանելոյ քեզ. և հասուցի քեզ փոխարէն ՚ի յարութեան արդարոյ:

Յորժամ առնիցէք զամենայն հրամայեալն ձեզ, տասջիւր՝ թէ ծառայք անպիտանիք եւթ, զոր պարտեալն առնել՝ արարաք:

Յորժամ կայցես յաղօթս, մնաւ ՚ի սենեակ քո, և փակեա՛ զպուրս քո, և կաց յաղօթս առ հայր քո ՚ի ծածուկ:

Յորժամ յաղօթս կայցէք, թողուցուք եթէ ունիցիք ինչ զուժեքէ, զի և հայրն ձեր որ յերկինս է՝ թողցէ ձեզ զյանցանս ձեր:

Յորժամ ողորմութիւն առնիցես, մի՛ դիտասցէ ձախ քո՝ զի՛նչ գործէ աջ քո:

Նուին չափով որով չափէք՝ չափեսցի ձեզ:

Շարժութ վասն մարդոյ եղև, և ոչ եթէ մարդ վասն շարժութ:

Ոչ եթէ ՚ի փշոյ քաղեն թուղ և ոչ ՚ի մորենւոյ կըթեն խաղող:

Ոչ են պիտոյ բժիշկք ողջոց, ոյլ հիւանդաց:

Ոչ է մարգարէ անարդ, բայց եթէ ՚ի գաւառի իւրում, և յազգատոհմի, և ՚ի տան իւրում:

Ոչ ինչ է ՚ի ծածուկ՝ որ ոչ յայտնեսցի, և գաղտնի՝ որ ոչ ծանիցի:

Ոչ կարէ ծառ բարի՝ պտուղ չար առնել, և ոչ ծառ չար՝ պտուղ բարի առնել:

Ոչ կարէք Մատուծոյ ծառայել և մամոնայի:

Ոչ որ ինչ մտանէ ընդ բերան՝ պղծէ զմարդ, այլ որ ինչ

եւանէ 'ի բերանոյ՝ այն պղծէ զմարդ։

Այ ոք կարէ երկուց տերանց ծառայել, կամ զմէն ա-
տիցէ՝ և զմուսն սիրիցէ, կամ զմէն մեծարիցէ՝ և զմուսն ար-
համարհիցէ։

Ար առնիցէ զկամս Հօր իմոյ որ յերկինս է, և ա է իմ
եղբայր՝ և քոյր և մայր։

Ար ասիցէ ցեղբայր իւր՝ յիմար, պարտաւոր լիցի ստեղծի։

Ար արքունացէ միում 'ի փոքրեկանցս յայտցանէ բաժակ մի
ջուր ցուրտ միայն յանուն աշակերտի, ամէն ասեմ ձեզ
այ կորուսցէ զվարձս իւր։

Ար բարձրացուցանէ զանձն՝ խոնարհեցի՞ր, և որ խոնար-
հեցուցանէ զանձն՝ բարձրացի։

Ար 'ի փոքուն հաւատարիմ է, և 'ի բազմին հաւատարիմ է,
և որ 'ի փոքուն անիրաւ, և 'ի բազմին անիրաւ է։

Արու զատաստանաւ դատիք՝ դատելոց էր։

Արու չափով չափէք՝ չափեսցի ձեզ։

Արպէս կամիք Թէ արասցեն ձեզ մարդիկ, այնպէս արաս-
ջիք և դուք նոցա։

Աւսարո՛ւք յինէն՝ զի հեզ եմ և խոնարհ սրտիւ։

Աւր իցեն երկու կամ երեք ժողովեալ յանուն իմ, անդ
եմ ես 'ի մէջ նոցա։

Ըջ մարդարէ ընդունելի 'ի քաղաքի իւրում։

Պատուիրան նոր տամ ձեզ՝ զի սիրելիք զմիմեանս։

Պարտ է 'ի շարաթու բարիս գործել։

Սիրեցէք զԹշնամիս ձեր։

Տուք զկայսերն՝ կայսեր, և զՄատուծոյն՝ Մատուծոյ։

(Որհնեցէք զանիծիչս ձեր։

Մարտի. 42. Է. համար 1 - 9 48.

Քրիստոս ասի ժյա Կորնելոս եւ երանաւորեալն եւ պաշտօն հաշտել
արքայաներէն. եւ աւելի իրաւորեալ եւ առաջ իրաւորեալ ընկելաւ համար:

Եւ տեսեալ զԺողովուրդն՝ եւ ՚ի լեառն. եւ իբրեւ նստաւ
անդ՝ մատենան առ նա աշակերտքն նորա:

Եւ բացեալ զբերան իւր ուսուցանէր զնոսա, եւ ասէր:
Երանի՛ աղքատաց հոգւով, զի նոցա է արքայութիւն
երկնից:

Երանի՛ սգաւորաց, զի նոցա մխիթարեցին:

Երանի՛ հեղոց, զի նոքա ժառանգեցին զերկիր:

Երանի՛ որ քաղցեալ և ծարաւի իցեն արդարութեան. զի
նոքա յաղեցին:

Երանի՛ ողորմածաց, զի նոքա ողորմութիւն գտցեն:

Երանի՛ այնոցիկ՝ որ սուրբ են սրտիւք, զի նոքա զԼս-
տուած տեսցեն:

Երանի՛ խաղաղարաց, զի նոքա որդիք Լստուծոյ կոչեցին:

Երանի՛ որ հալածեալ իցեն վասն արդարութեան, զի նոցա
է արքայութիւն երկնից:

Երանի՛ է ձեզ՝ յորժամ նախատիցին զձեզ և հալածես-
ցեն, և ասիցեն զամենայն բան չար զձէնձ սուտ վասն իմ:

Յնծացէք և ուրախ լերուք, զի վարձք ձեր բաղում են
յերկինս. զի այսպէս հալածեցին զմարդարէսն որ յառաջ
բան զձեզ էին:

Դուք էք աղ երկրի. ապա թէ այն անհամի՛ ին յաղեցի:
նչ իմիք ազդիցէ այնուհետեւ, բայց եթէ ընկնուլ արտաքս
և կոխան լինել ՚ի մարդկանէ:

Դուք էք լոյս աշխարհի. ոչ կարէ քաղաք թաքնել՝ որ ՚ի
վերայ լերին կայէ:

Եւ ոչ լուցանեն ճրագ՝ և դնեն ընդ գրուանաւ, այլ ՚ի
վերայ աշտանակի, և լոյս տայ ամենեցուն՝ որ ՚ի տանն իցեն:

Եւ այնպէս լուսաւորեաց լոյս ձեր առաջն մարդկան, որպէս

զի տեսցեն զգործս ձեր բարին, և իտառաւորեսցեն զհայր ձեր՝ որ յերկինս է։

Այ՛ն համարիք եթէ եկի լուծանել զօրէնս կամ զմարգարէս, ոչ եկի լուծանել՝ այլ ընուլ։

Այ՛ն ասեմ ձեզ՝ մինչև անցցեն երկինք և երկիր, յովտ մի՝ որ նշանախեց մի է, ոչ անցցէ յօրինացն և ՚ի մարգարէից՝ մինչև ամենայն եղիցի։

Որ որ լուծցէ մի ինչ ՚ի պատուիրանացոյ յայոցանէ ՚ի փոքունց, և ուսուսցէ այնպէս զմարդիկ, փոքր կոչեսցի յարքայութեան երկնից, իսկ որ արասցէ և ուսուսցէ, նա մեծ կոչեսցի յարքայութեան երկնից։

Բայց ասեմ ձեզ, զի եթէ ոչ պաւսելուցու արդարութիւն ձեր աւելի քան զբարացն և զիարխեսցւոց, ոչ մտանիցէք յարքայութիւն երկնից։

Եւ արուք՝ զի ասացաւ առաջնոցն թէ մի՛ սպանաներ, զի որ սպանանիցէ՝ պարտական լիցի դատաստանի։

Եւ յս ասեմ ձեզ, եթէ ամենայն որ բարեմտայ եղբօր իւրում տարապարտուց, պարտաւոր լիցի դատաստանի, և որ ասիցէ ցեղքայր իւր յիմար, պարտաւոր լիցի ասենի։ և որ ասիցէ ցեղքայր իւր մորոս, պարտաւոր լիցի ՚ի գեհնն հրոյն։

Եթէ մատուցանիցես զպատարագ քո ՚ի վերայ սեղանոյ, և անդ յիշեսցես՝ եթէ եղբայր քո ունի ինչ խէթ զքէն։

Թող զպատարագն քո առաջի սեղանոյն. երթ նախ հաշտեաց ընդ եղբօր քում, և ապա եկեալ մատուցի՛ր զպատարագն քո։

Եւ իրաւախոհ ընդ ոտիս քում վաղագոյն, մինչդեռ լիցես ընդ նմա ՚ի ճանապարհի. գուցէ մատնիցէ զքեզ ոտին դատաւորի, և դատաւորն դահճի, և արկանիցիս ՚ի բանտ։

Այ՛ն ասեմ քեզ. ոչ ելանիցես տնտի, մինչև հատուցանիցես զյետին նաքարակիտն։

Եւ արուք՝ զի ասացաւ, մի՛ շնար։

Բայց ես ասեմ ձեզ, թէ ամենայն որ հայի ՚ի կին մարդ

առ 'ի ցանկանալոյ նմա, անդէն շնայաւ ընդ նմա 'ի սրտի
իւրում:

Եթէ ակն .քո աջ գայթակղեցուցանէ զքեզ, խլեա՛ զնա՝
և ընկեա՛ 'ի քէն. զի լաւ է քեզ եթէ մի յանդամոց .քոց
կորկցէ, և մի՛ ամենայն մարմինդ .քո անկանիցի 'ի գեհէն:

Եւ եթէ աջ ձեռն .քո գայթակղեցուցանէ զքեզ, հատ
զնա՝ և ընկեա՛ 'ի քէն. զի լաւ է քեզ եթէ մի յանդամոց
.քոց կորկցէ, և մի՛ ամենայն մարմինդ .քո անկանիցի 'ի գեհէն:

Կապէն ասացաւ, եթէ արձակիցէ զկին իւր՝ տացէ նմա
զարձակմանն:

Կայց ես ասեմ՝ ձեզ, եթէ ամենայն սր արձակէ զկին իւր
առանց բանի պոռնկութեան՝ նա տայ նմա շնաւ. և որ զար-
ձակեալն առնէ՝ շնայ:

Կարձեալ լուարուք, զի ասացաւ առաջնոցն. մի՛ երդնու-
ցուս սուտ, բայց հատուցես տեառն զերգմունս .քո:

Եւ ես ասեմ՝ ձեզ՝ ամենեկին մի՛ երդնուլ. մի՛ յերկինս՝
զի աթոռ է Երտուծոյ:

Եւ մի՛ յերկիր՝ զի պատուանդան է ոտից նորա. և մի՛ յե-
րուսաղէմ՝ զի .քաղաք է մեծի արքայի:

Եւ մի՛ 'ի դուռն .քո երդնուցուս, զի ոչ կարես մաղ մի
սպիտակ առնել՝ կամ թուխ:

Եւ եղիցի ձեր բան, այոն՝ այո, և ոչն՝ ոչ. զի աւելին
քան զայն 'ի չարէն է:

Լուարուք, զի ասացաւ. ակն ընդ ական և առամն ընդ
ատամնս:

Եւ ես ասեմ՝ ձեզ. մի՛ կալ հակառակ չարին. այլ
եթէ որ օծիցէ սպտակ յաջ ծնօտ քո՝ դարձո՛ նմա և զմիւսն:

Եւ որ կամիցի որ դատել և առնուլ զչապիկս .քո, թող
'ի նա և զբախնն .քո:

Եւ որ տարապարհակ վարիցէ զքեզ մղն մի, երթ ընդ
նմա և երկուս:

Որում ինդրէ 'ի քէն՝ տուր. և որ կամի լիով առնուլ 'ի
քէն՝ մի՛ դարձուցաներ զերեսս:

Լուարուք ասպաքէն, զի ասացաւ՝ սիրեցեալս զլնիկել քո, և ատեցեալս զԹշնամին քո:

Եւ ես ասեմ ձեզ, սիրեցեք զԹշնամիս ձեր, օրհնեցէք զանիծիչս ձեր, բարի արարէք ատելեաց ձերոց, և աղօթս արարէք ՚ի վերայ այնոցիկ՝ որ լլեկնն զձեզ և հալածեն:

Օհ եղեջներ որդիք հօր ձերոյ՝ որ յերկինսն է, զի զարեգակն իւր ծագէ ՚ի վերայ չարաց և բարեաց, և ածէ անձրեւ ՚ի վերայ արգարոց և մեղաւորաց:

Օհ եթէ սիրեցէք զայնոսիկ որ սիրենն զձեզ՝ զի՜նչ վարձք կցեն, ոչ ասպաքէն և մաքսաւորք զնոյն գործեն:

Եւ եթէ սայցէք միայն ողջոյն բարեկամաց ձերոց՝ զի՜նչ աւելի առնէք, ոչ ասպաքէն մաքսաւորք և մեղաւորք զնոյն գործեն:

Արդ՝ եղերուք գուր կատարեալք. որպէս և հայրն ձեր երկնաւոր կատարեալ է:

Գլուխ Գ. 1—934:

Քրիստոս Կարգում է ողորմութեան, արժեքի: Եւ եղբարց ներելու, ծոմ պահելու, աշխարհային բռնեքի հոգս չ'անելու եւ ասալ Մարտիրոս Լուսաւորութեանը խորհելու համար:

Օգնչ լերուք ողորմութեան ձերում՝ մի՛ առնել առաջի մարդկան, որպէս թէ ՚ի ցոյց ինչ նոցա. դուցէ և վարձս ոչ քնդունիցիք ՚ի հօրէն ձերմէ՝ որ յերկինս է:

Եւ յորժամ առնիցես ողորմութիւն, մի՛ հարկաներ փող առաջի քո, որպէս կեղծաւորն առնեն ՚ի ժողովուրդս և ՚ի հրապարակս, որպէս զի փառաւորեացին ՚ի մարդկանէ. ամէն ատեմ ձեզ՝ ոյն իսկ են վարձք նոցա:

Եւ դու յորժամ ողորմութիւն առնիցես, մի՛ գիտացէ ձախ քո զինչ գործէ աջ քո:

Որպէս զի եղեցի սղորմութիւն քո 'ի ծածուկ, և հայրն քո որ տեսանէ 'ի ծածուկ՝ հատուցէ քեզ յայտնապէս:

Եւ յորժամ յաղօթս կայցես, մի՛ լինիցիս որպէս կեղծաւորքն: Գի սիրեն 'ի ժողովուրդս և յանկիւնս հրապարակաց կալ յաղօթս, որպէս զի երեւեցին մարդկան: ամէն անժամ ձեզ՝ այն իսկ են վարձք նոցա:

Եւ յորժամ կայցես յաղօթս, մտա 'ի սենեակ քո՝ և փակեալ դուրս քո, և կաց յաղօթս առ հայր քո 'ի ծածուկ, և հայրն քո՝ որ տեսանէ 'ի ծածուկ, հատուցէ քեզ յայտնապէս:

Եւ յորժամ կայցէք յաղօթս, մի՛ շատախօսք լինիք իբրեւ զհեթանոսն, զի համարին եթէ 'ի բազում խօսից իւրեանց լսելի լինիցին:

Եւր՝ մի՛ նմանիցէք նոցա. զի գիտէ հայրն ձեր զինչ պիտոյ է ձեզ, մինչև ձեր խնդրեալ ինչ իցէ 'ի նմանէ:

Եւ արդ՝ այսպէս կացէք դուք յաղօթս: Հայր մեր որ յերկինս, սուրբ եղեցի անուն քո:

Երեւեցէ արքայութիւն քո. եղեցին կամք քո որպէս յերկինս և յերկրի:

Օ հաց մեր հանապազօրդ տէր մեզ այսօր:

Եւ թո՛ղ մեզ զպարտիս մեր, որպէս և մեք թողումք մերոյ պարտապանաց:

Եւ մի՛ տանիր զմեզ 'ի փորձութիւն, այլ փրկեալ զմեզ 'ի չարէն. Գի քո է արքայութիւն և զօրութիւն և փառք յաւիտեանս ամէն:

Օ ի եթէ թողուցուք մարդկան զյանցանս նոցա, թողցէ և ձեզ հայրն ձեր երկնաւոր:

Եւս եթէ ոչ թողուցուք մարդկան զյանցանս նոցա, և ոչ հայրն ձեր թողցէ ձեզ զյանցանս ձեր:

Եւ յորժամ պահիցէք՝ մի՛ լինիք իբրեւ զկեղծաւորսն արքայ մեալք. որք ապականեն զերեսս իւրեանց, որպէս զի երեւեցին մարդկան, եթէ պահիցեն: Եւ մէն անժամ ձեզ, այն իսկ են վարձք նոցա:

Այլ դու յորժամ պահիցես, զձգելու քո՝ և լուսիլ բնաս քո:

Օհ մի՛ երեւացիս մարդկան իբրեւ դպահող, այլ հօրն քու՛մ՝ ի ծածուկ. և հայրն քո՝ որ տեսանէ ի ծածուկ, հատուցէ քեզ յայանապէս:

Այլ գանձէք ձեզ գանձս յերկրի. ուր ցեց և ուտի՛ճ ապականեն և ուր գողք ական հատանեն և գողանան:

Այլ գանձեցէք ձեզ գանձս յերկինս, ուր ոչ ցեց, ոչ ուտի՛ճ ապականեն, և ոչ գողք ական հատանեն և գողանան:

Օհ ուր գանձք ձեր են՝ անդ և սիրտք ձեր եղիցին:

Ճառք մարմնոյ ակն է. եթէ ակն քո ուռատ է, ամենայն մարմինդ լուսասոր եղիցի:

Ապա թէ ակն քո չար է՝ ամենայն մարմինդ խաւարին եղիցի. խի արդ՝ եթէ լոյսդ որ ի քեզ է՝ խաւար է, խաւարն որչափ ևս:

Այլ որ կարէ երկուց տերանց ծառայել, կամ զմէն տալիցէ, և զմիւսն սիրիցէ. կամ զմէն մեծարիցէ, և զմիւսն սրհամարիցէ: Այլ կարէք Աստուծոյ ծառայել և մամոնայի:

Ստան այդորիկ ասեմ ձեզ, մի՛ հոգայք վասն ոգւոյ ձերոց՝ զի՛նչ ուտիցէք, կամ զի՛նչ ըմպիցէք. և մի՛ վասն մարմնոց ձերոց՝ թէ զի՛նչ ազանիցիք. ոչ ապաքէն ոգի առաւել է քան զկերակուր՝ և մարմին քան զհանդերձ:

Հայեցարուք ի թռչունս երկնից՝ զի ոչ վարեն և ոչ հնձեն և ոչ ժողովին ի շտեմարանս, և հայրն ձեր երկնաւոր կերակրէ զնոսա, ոչ ապաքէն դուք առաւել էք քան զնոսա:

Խի արդ՝ ո՞ր ի ձէնջ առ հողալ իւրում՝ յաւելուլ կալիցէ ի հասակ իւր կանգուն մի:

Այլ վասն հանդերձի զի՛ հոգայք. հայեցարուք ի շուշանն վայրենի՝ որպէս աճէ. ոչ ջանայ, և ոչ նիւթէ:

Այնմ ձեզ՝ զի և ոչ սողամոն յամենայն ի վառսն իւրում զգեցաւ իբրեւ զմի ի նոցանէ:

Խի եթէ զխտան ի վայրի, որ այսօր է՝ և վաղէն ի հնոց

արկանի, Մատուած այնպէս զգեցուցանէ . որչափ ևս առաւել
զձեզ, Թերեհաւատք:

Այսուհետեւ հոգայցէք՝ և ասիցէք . զի՞նչ կերիցուք՝
կամ զի՞նչ արբոյք՝ կամ զի՞նչ զգեցցուք:

Օ՛ր զայդ ամենայն հեթանոսք խնդրեն . քանզի դիտէ
հայրն ձեր երկնաւոր՝ Թէ պիտոյ է ձեզ այդ ամենայն:

Խնդրեցէք նախ զարքայութիւնն Մատուոյ և զարքարու-
թիւն նորա . և այդ ամենայն յաւելցի ձեզ:

Այսուհետեւ հոգայցէք փասն փաղուն . զի փաղուն
փասն իւր հոգոսցի, շատ է աւուրն չար իւր:

Պատիւ է. 1— 21.

Օտուրդ դատողներին յանդիմանում է. որքեւում է աւրբ Բանբը
շներին պաշտ. յորդորում է աղէկ անել, նեղ դռներով ներս հըս-
նել, մէտէ խօսքով չառնել, այլ Գործով եւ հապարհ:

Այ՛ դատէք՝ զի մի դատիցիք:

Օ՛ր որով դատաստանաւ դատէք՝ դատելոց էք . և որով
չափով չափէք չափեացի ձեզ:

Օ՛ր տեսանես զչեւ յաւան եղբոր քո, և ՚ի քում ա-
կանդ զգերանդ ոչ տեսանես:

Կամ զհարդ ասես ցեղայր քո, Թո՛ղ հանից զչեւ յա-
կանէ քումմէ. և ահաւադիկ ՚ի քում ականդ գերան կայ:

Կեղծաւոր՝ հան նախ զգերանդ յաւանէ քումմէ, և ապա
հայեացես հանել զչեւ յաւանէ եղբոր քո:

Այ՛ տայք զարքութիւն շանց . և մի՛ արկանէք զմարդա-
րեա . ձեր առաջի խաղաց, զի մի՛ առ ոտն կոխիցեն զնոսա,
և դարձեալ երգիծուցանիցեն զձեզ:

Խնդրեցէք՝ և տացի ձեզ, հայեցէք՝ և դարձիք, բաղնեցէք՝
և բացցի ձեզ:

Օ՛ր ամենայն որ խնդրէ՝ առնու, և որ հայցէ՝ գտանէ, և որ բաղկէ՝ բացցի նմա:

Ո՞ր իցէ ՚ի ձէնջ մարդ՝ ցոր խնդրիցէ որդի իւր հաց, մի թէ քան տայցէ նմա:

Եւ կամ խնդրիցէ ձուկն, մի թէ ճ տայցէ նմա:

Արդ՝ եթէ դուք որ չարքդ եք՝ դիտէք պարգևս բարիս տալ որդւոց ձերոց, որչափ ևս առաւել հայրն ձեր որ յերկինս է՝ տայցէ բարիս այնոցիկ որ խնդրեն զնա:

Օ՛ր ամենայն զոր միանգամ կամիջիք՝ թէ արասցեն ձեզ մարդիկ՝ այնպէս և դուք արարէք նոցա. զի այն իսկ են օրէնքն և մարգարէք:

Մտէք ընդ նեղ դուռն. քանզի ընդարձակ է դուռնն՝ և համարձակ ճանապարհն՝ որ տանի ՚ի կորուստ, և բազումք են որ մտանեն ընդ նա:

Քանզի անձուկ է դուռնն՝ և նեղ ճանապարհն՝ որ տանի ՚ի կեանս, և սակաւք են որ գտանեն զնա:

Օ՛րդ լեբուք ՚ի սուտ մարգարէիցն՝ որ դան առ ձեզ հանդերձիւք ոչխարաց, և ՚ի ներքոյ են գայլք յափշտակողք:

Ի պտղոյ նոցա ծանիջիք զնոսա. մի թէ քաղիցեն ՚ի յիշոց խաղաղ կամ ՚ի տատասիկ թուղ:

Այսպէս ամենայն ծառ բարի՝ պտուղ բարի առնէ, և ծառ չար՝ պտուղ չար առնէ:

Ոչ կարէ ծառ բարի պտուղ չար առնել. և ոչ ծառ չար՝ պտուղ բարի առնել:

Ամենայն ծառ՝ որ ոչ առնէ պտուղ բարի, հատանի և ՚ի հուր արկանի:

Այս ՚ի պտղոյ նոցա ծանիջիք զնոսա:

Ոչ ամենայն որ ասէ ցիս՝ Տէր Տէր, մտցէ յարքայութիւն երկնից. այլ որ առնէ զկամս հօր իմոյ՝ որ յերկինս է:

Հաւ. 4. Ժ. 1— 21.

Սէր Տարմնէրը պարտաւորէնք ինքնին՝ առաջ և Աստուծոյ ընդունելի պարտաւոր։ Թաշմամբ օրհնէնք, և շարին շար շրջապարտաւորէնք և լրէժնորիւ շրջնէնք։ և ամէնի հետ խոստովանելու անհրաժեշտէնք։

Աղաչեմ զձեզ եղբարք՝ զԹուԹեամբն Աստուծոյ՝ պատրաստել զմարմինս ձեր պատարագ կենդանի սուրբ, հաւայ Աստուծոյ՝ զխօսուն պաշտօնը ձեր։

Եւ մի՛ կերպարանիք կերպարանօք աշխարհիս այսորիկ և այլ նորոգեցարձք ՚ի նորոգութիւն մտայ ձերոց, առ ՚ի քննել ձեզ զլաւն, եւ եթէ զինչ են կամք Աստուծոյ՝ բարին և հաւայն և կատարեալն։

Օ այս ասեմ շնորհօքն Աստուծոյ՝ որ տուեալ են ինձ, ամենայնի որ է ՚ի ձեզ, մի՛ առաւել ինչ խորհել քան զարժանն խորհելոյ, այլ խորհել ՚ի զգաստանալ իւրաքանչիւր՝ որպէս և բաժանեաց Աստուծոյ՝ չափ հաւատոց։

Որպէս ՚ի միում մարմնի անդամս բազումս ունիմք, և անդամքն ամենայն ոչ զնոցն գործ ունին։

Նոյնպէս և բազումքս մի մարմին եմք ՚ի Քրիստոս, այլ իւրաքանչիւր միմեանց անդամք եմք։

Բայց ունիմք մեք շնորհս ըստ շնորհացն, որ տուեալ են մեզ ազգս ազգս. եթէ մարդարեւութիւն՝ ըստ չափուն հաւատոց։

Եթէ պաշտօն՝ ըստ պաշտամանն, եթէ որ ուսուցանէն՝ ըստ վարդապետութեանն։

Եթէ որ մխիթարէն՝ ըստ մխիթարութեանն. որ առաւուն է՝ զուարթութեամբ, որ վերակացուն է՝ փութով, որ ողորմին՝ լրջմտութեամբ։

Սէր առանց կեղծաւորութեան. ասել զչար, զհետ երթալ բարեաց։

Յեղբայրսիրութեան առ միմեանս զԹաճք. ՚ի պատիւ զմիմեամբք եղանել,

Ի վայր՝ մի՛ վեհերօտք . հոգւով եռացէք , Տեառն ծառայեցէք :

Յուսով խնդացէք , նեղութեան համբերեցէք , աղօթից ստէպ կացէք :

Ի պէտս սրբոց հաղորդեցարձեռք . զհրեառութեան զհեռ երթայք :

Օրհնեցէք զհալածիչս ձեր , օրհնեցէք և մի՛ անխճանէք : Խնդալ ընդ խնդացօղս , լալ ընդ լացօղս :

Օնոյն միմեանց խորհիջէք . մի՛ ամբարաւանէք , այլ ի խնարհս զիջանիցիք . մի՛ լինիք իմաստունք յոնձինս ձեր :

Այ՛ ումէք չարի չար հատուցանէք . խորհեցարձեռք զբարիս առաջն ամենայն մարդկան :

Եթէ՛ հնար ինչ իցէ ձեզ՝ ընդ ամենայն մարդկան բոլոր խաղաղութիւն կալլէք :

Այ՛ զանձանց վրէժխնդրէք սիրելիք , այլ առք տեղն բարկութեան . քանզի գրեալ է . իմ է վրէժխնդրութիւն , և ես հատուցից՝ ասէ Տէր :

Այլ եթէ՛ քաղցեալ իցէ թշնամի քո՝ հաց տուր նմա , և եթէ՛ ծարաւի՝ ջուր տուր նմա . զայս արարեալ՝ կայծաւ կունս հրոյ կուտեսցես ՚ի գլուխ նորա :

Այ՛ յաղթիր ՚ի չարէն . այլ յաղթեալ բարեաւն չարին :

Ա. Կրիստոս . ԳԼ. ԺԳ. հոմար 1— 914 :

Ահա՛ պարգիւները՝ որչափ որ լաւ ընեն , ասանց ուրոյ ոչինչ են : Արեւոյ պարգիւները :

Եթէ՛ զլեզուս մարդկան խօսիցիմ՝ և զհրեշտակաց՝ և սէր ոչ ունիցիմ , եղէ ես իբրեւ սղինձ , որ հնչէ . կամ իբրեւ զծնձկայս՝ որ ղօղանջնա :

Այլ եթէ՛ ունիցիմ մարդարեւութիւն , և գիտիցեմ բոլոր

խորհուրդս ամենայն՝ և զամենայն գիտութիւն, և եթէ ունիցիմ զամենայն հաւատո՝ մինչև զլերինս փոխիսելոյ, և սէր ոչ ունիցիմ, ոչ ինչ եմ:

Եւ եթէ ջամբիցեմ զամենայն ինչս իմ աղքատաց, և մատնիցեմ զմարմինս իմ յայրումն, և սէր ոչ ունիցիմ, ոչ ինչ օգտիմ:

Ահա երկայնամիտ է՝ քաղցրանայ, սէր ոչ նախանձի, ոչ ամբարհաւաճի, ոչ հպարտանայ:

Ոչ յանդգնի, ոչ խնդրէ զլուր, ոչ զըդուի, ոչ խորհի զչար:

Ոչ խնդայ ընդ անիրաւութիւն՝ այլ խնդայ ընդ ստութեան:

Ամենայնի տեհ, ամենայնի հաւատայ, ամենեւին յուսայ, ամենայնի համբերէ:

Ահա ոչ երբեք անկանի. եթէ մարդարեւութիւնք են՝ խափանեցին, եթէ լեզուք՝ լռեցեն, եթէ գիտութիւն՝ խափանեցի:

Քանզի փոքր 'ի շատէ գիտեմք. և փոքր 'ի շատէ մարդարեանամք:

Եւ յոյժամ եկեցէ կատարումն, փոքր 'ի շատէս խափանեցի:

Անչ տղայն էի՝ իբրև զտղայ խօսէի, իբրև զտղայ խորհէի, իբրև զտղայ համարէի. այլ յոյժամ եղէ այր՝ զտղջույթեանն 'ի բաց խափանեցի:

Եւ յոյժամ տեսանեմք իբրև ընդ հայելի օրինակաւ, այլ յայնժամ դէմ յանդիման. այժմ խեղամուտ եմ փոքր 'ի շատէ, այլ յայնժամ գիտացից՝ որպէս և նայն ծանեաւ զիս:

Բայց արդ՝ մնան հաւատք, յոյս, սէր, սոքա երեքեան. և մեծ քան զսոսա սէր է:

Հասկ. 42. Ը. 28 — 440.

Ու որ Աստուծոյն սիրում է, Աստուծոյ Գործակից է նրան ահա բարե
Գործի մէջ որոնց առաջնաց ճանաչէ՞ հրաւիրէ՞ նրանց որդարանալու
համար։ Ու որ հարձակ է մեզ բաժանել Աստուծոյն սիրուց։

Բայց գիտեմք՝ եթէ որոց սիրենք զԱստուծոյ՝ յամենայն
գործակից լինի՝ ի բարիս՝ որք հրաւիրանաւն կոչեցան։

Փի զոր յառաջն ճանաչէր՝ յառաջագոյն և հրաւիրեաց
կերպարանակից լինել պատկերի որդւոյն իւրոյ. զի եղիցի
նա անդրանիկ ի մէջ եղբարց բազմաց։

Եւ զորս յառաջագոյն հրաւիրեաց՝ զնոսին և կոչեաց. և
զորս կոչեաց, զնոսին և արդարացոյց. և զորս արդարացոյցն,
զնոսին և փառաւորս արար։

Իսկ արդ զի՞նչ ասեմք առ այս. եթէ Աստուծոյ՝ ի
մեր կոյս է, ո՞վ իցէ մեր հակառակ։

Որ յիւր որդին ոչ խնայեաց՝ այլ վասն մեր ամենե
ցուն մատնեաց զնա. զիարդ ոչ նուազ հանդերձ զամենայն
շնորհիցէ մեզ։

Ո՞վ իցէ որ մեղադիր լինիցի ընտրելոյ Աստուծոյ. Աս
տուծոյ է որ արդարացուցանէ։

Իսկ արդ՝ ո՞վ է որ դատապարտ առնիցէ. Քրիստոս
Յիսուս՝ որ մեռաւ մահաւանդ թէ յարուցեալ իսկ է. և
է ընդ աջմէ Աստուծոյ, որ և բարեխօս իսկ է վասն մեր։

Արդ՝ ո՞վ մեկնեացէ զմեզ ի սիրոյն Քրիստոսի. նե
ղութիւն, թէ անձկութիւն, թէ հալածանք, թէ սով, թէ
մերկութիւն, թէ վիշտք, թէ սուր։

Որպէս և դրեալ է. վասն քո մեռանիւմ զօրհանապաղ,
համարեցաք իբրեւ զոչխար ի սպանդ։

Այլ յայտմ ամենայնի, առաւել յաղթեմք նուազ՝ որ
սիրեացն զմեզ։

Քանզի հաստատեալ եմ, եթէ ոչ մահ և ոչ կեանք
և ոչ հրեշտակ և ոչ իշխանութիւնք. և ոչ որ կանա և

նչ հանդերձեալքն և ոչ զօրութիւնք:

Եւ ոչ բարձրութիւն և ոչ խորութիւն , և ոչ այլ
ինչ արարած՝ կարէ մեկնել զմեզ 'ի սիրոյ անտի Աստուծոյ,
որ 'ի Քրիստոս Յիսուս՝ 'ի Տէր մեր:

Հատմ. 41. Ժդ. 1. — 23.

Մարտիկ պէտք չէ՛ որ անարգէն և դատեն ուրիշներին . հետևի՛ր և
ուրիշ բռնիքի համար չըրարիք ոչմէն իրա եղբօրը:

Այլ զտկարացեալն 'ի հաւատս ընկալարո՛ւք՝ մի՛ խղճիւ
երկմտութեանց :

Ոմն հաւատաց ուտել զամենայն . և որ հիւանդն է ,
բանջար կերիցէ :

Որ ուտէն , զայն՝ որ ո՛չն ուտէ՝ մի՛ անգոսնեացէ . և որ
ո՛չն ուտէ , զայն՝ որ ուտէն , մի՛ դատեսցի . քանզի Աստուծո՛ւ
զնա ընկալաւ :

Դու ո՞վ ես՝ որ դատիս զայլոյ ծառայ . իւրում տեառն
կայ՝ կամ անկանի . բայց կացցէ՝ զի կարող է Տէր հաստա
տել զնա :

Ոմն պահէ օր ըստ օրէ՝ և ոմն պահէ զօրհանապաղ .
Իւրաքանչիւք որ զիւր միտս հաճեսցէ :

Որ խորհի զօրն՝ Տեառն խորհի . և որ ո՛չն խորհի զօրն ,
Տեառն չխորհի . և որ ուտէ , Տեառն ուտէ , և դո՛հանայ
զԱստուծոյ , և որ ո՛չն ուտէ , Տեառն չուտէ , և դո՛հանայ
զԱստուծոյ :

Օ՛ր ոչ որ 'ի մէջն անձամբ կեայ , և ոչ անձամբ մե
ռանի :

Եթէ կեամք՝ տեառն կեամք , և եթէ մեռանիմք՝ Տեառն
մեռանիմք , և արդ՝ եթէ կեամք և եթէ մեռանիմք՝ Տեառն եմք՝
Քանզի 'ի նոյն իսկ և Քրիստոս մեռաւ և եկեաց , զի

մեռելոց և կենդանեաց առ հասարակ տիրեացէ :

Դու զի՞ դատիս զեղբայր քո . կամ՝ բնդէ՞ր անդոսնես զեղբայր քո, քանզի ամենեքին կալոց եմք առաջի ատենին Քրիստոսի :

Օ՛ի զրեալ է, կենդանի եմ ես՝ ասէ Տէր, զի ինձ կրկնեացի ամենայն ծունր՝ և ամենայն լեզու խոստովան լիցի Լստուծոյ :

Լսոյա ուրեմն՝ իւրաքանչիւրք 'ի մէնջ ընդ անձին համարս տացէ Լստուծոյ :

Լսյառհետե՛ մի՛ զմիմեանս դատեացուք . այլ առաւել զայս զիք 'ի մօր՝ չդնել գայթաղղութիւն եղբօրն :

Օայս գիտեմ, և հաստատեալ եմ՝ 'ի Քրիստոս Յիսուս, զի ոչ ինչ է պիղծ նովաւ . բայց այնմ, որ համարիցի որ ինչ պիղծ՝ նմա է պիղծ :

Օ՛ի եթէ վասն կերակրոյ եղբայրն քո տրամի, ոչ ևս տիրով գնացեր . մի՛ կերակրոյն քով զնա կորուսաներ, վասն որոյ Քրիստոսն մեռաւ :

Ա՛յ հայհոյեցի բարին ձեր :

Օ՛ի ոչ է արքայութիւն Լստուծոյ կերակուր և բմպելի, այլ արդարութիւն և խնդութիւն և խաղաղութիւն 'ի հոգինսս որ :

Օ՛ի որ յայտմ ծառայէ Քրիստոսի, հաճոյ է Լստուծոյ՝ և ընտիր մարդկան :

Լսոյա այսուհետե զհետ երթիցուք զխաղաղութեան, և զշինութեան՝ որ առ միմեանս :

Ա՛յ վասն կերակրոյ քակեր զգործ Լստուծոյ . ամենայն ինչ տուրք է . այլ չար այնմ մարդոյ է՝ որ խղճիւն ուտիցէ :

Եւ ասէ ուտել միս, և ոչ բմպել գինի, և ոչ որով եղբայրն քո գայթաղի կամ գթէ կամ տկարանայ :

Դու աղաքէն հաւատոս ունիս, կա՛լ առանձինն առաջի Լստուծոյ . երանի որ ոչ դատիցի զանձն, որով զընկերն փորձիցէ :

Բայց որ խղճէն, թէպէտ և ուտիցէ՝ դատաւարտեալ

է՛ զի ոչ ըստ հաւատոց, զի ամենայն ինչ՝ որ ոչ ՚ի հաւատոց է՝ մեղք են. այլ այնմ, որ կարօղն է հաստատել ըզձեզ ըստ աւետարանիս իմում՝ և ըստ քարոզութեանն Յիսուսի Քրիստոսի, ըստ յայանութեան խորհրդոյն՝ Ժամանակօրն յաւիտենից լռեցելոյ, և յայանելոյ այժմիկ ՚ի ձեռն զրոց մարդարեւկանաց՝ ըստ հրամանի մշանջնաւորին Մատուցոյ, ՚ի հնազանդութիւն հաւատոց, յամենայն հեթանոս ծանուցելոյ՝ միայնոյ իմաստնոյն Մատուցոյ, ՚ի ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի. որում փառք յաւիտեանս. ամէն:

Եփես. 4. ր. 1 — 6. 22 — 33.

Յորդանան է որ իրարան հեղի մէջ ըլլենք: Այս հարցը ըզգէնանք, եւ զիս Գլխոյ հոռոյ խօսելը. եւ ամէն վայր իւրոյ մեր բերնից քաւար չըգայ:

Արդ՝ ազաչեմ՝ զձեզ ես՝ որ կապեալ եմ ՚ի Տէր, արժանի գնալ կոչմանն՝ յոր կոչեցարուք,

Մենայն խոնարհութեամբ և հեղութեամբ և երկայնմտութեամբ անսալ միմեանց սիրով:

Փութալ պահել զմիաբանութիւն հոգւոյն յողիւխաղաղութեան:

Մի մարմին՝ և մի հոգի. որպէս և կոչեցարուք ՚ի մի յոյս կոչման ձերոց:

Մի է Տէր, մի հաւատք՝ մի մկրտութիւն:

Մի Մատուած, և հայր ամենեցուն՝ որ ՚ի վերայ ամենայնի և բնդ ամենեւին՝ և յամենեւին ՚ի մեզ:

Ի բաց մերկանալ ՚ի ձէնջ ըստ առաջին գնացիցն ըզմարդն հին՝ զապականեալն ցանկութեամբք խաբէութեանն:

Եւ նորոգել հոգւոյն մտաց ձերոց:

Եւ զգենուլ զնոր մարդն՝ որ ըստ Մատուցոյն հաստատեալ է՝ արդարութեամբ և սրբութեամբ ճշմարտութեանն:

Այս օրոյ 'ի բաց ընկեցէք զստութիւնս, խօսեցարուք զճմարտութիւն իւրաքանչիւր ընդ ընկերի իւրում, զի եմք միմեանց անդամք:

Բարկանայք՝ և մի՛ մեղունէք. արեգակն 'ի վերայ բարկութեան ձերոյ մի՛ մտցէ:

Եւ մի՛ տայք տեղի սատանայի:

Որ գողանայրն՝ մի՛ ևս գողացի, այլ մանաւանդ յաւտակեցէ գործել ձեռօք իւրովք զբարիս. զի բաւական էցէ տայ՝ ում՝ սխտոյ իցէ:

Եւ մեռայն բան տգեղ 'ի բերանոյ ձերմէ մի՛ ելցէ, այլ որ ինչ բարին է 'ի շինած սխտոյից, զի տացէ շնորհս այնուցիկ՝ որ լսեն:

Եւ մի՛ արամեցուցանէք զհոգին սուրբ Եստուծոյ, որով կնքեցարուք յաւուրն փրկութեան:

Եւ մեռայն դառնութիւն և բարկութիւն՝ և սրտմտութիւն և սղտղակ՝ և հայհոյութիւն բարձցի 'ի ձէնջ ամենայն չարութեամբն հանդերձ:

Երո՛ւք ընդ միմեանս քաղցունք՝ գթածք. շնորհել միմեանց, որպէս և Եստուած Քրիստոսիւ շնորհեաց մեզ:

Եւսեմ. ԳԼ. Է. 21 — ԿՅԿ.

Պատարիւրամ է չափանց որ հոգւանոր ընեն իրանց հարբեբանց, և հարբեբանց որ սերեն իրանց չափանց, ինչպէս Քրիստոս սիրեց եկեղեցին:

Հնազանդ լերուք միմեանց երկիւղէն Քրիստոսի:

Կանայք իւրեանց արանց հնազանդ լիցին իբրեւ Տեառն:

Օհ այլ է գլուխ կնոջ՝ որպէս և Քրիստոս գլուխ է եկեղեցւոյ, և ինքն է փրկիչ մարմնոյ:

Եւ որպէս եկեղեցին հնազանդ լինի Քրիստոսի, նոյնպէս և կանայք իւրեանց արանց յամենայնի:

Ա՛րբ՝ սիրեցէք զԷանայս ձեր, որպէս և Քրիստոս սիրեաց զեկեղեցի, և զանձն իւր մատնեաց լաւն նորա:

Օ՛ զնա սրբեայէ սրբութեամբ աւազանին բանիւ:

Օ՛ ի կացուողէ ինքն իւր յանդիման փառաւոր զեկեղեցի, զի մի՛ ունիցի ինչ արատ՝ կամ աղտեղութիւն, կամ այլ ինչ յայնպիսեաց. այլ զի իցէ սուրբ և անարատ:

Նոյնպէս պարտին արբ սիրել զԷրեանց կանայս՝ իբրև զԷրեանց մարմինս. որ սիրէ զէին իւր՝ զանձն իւր սիրէ:

Օ՛ ի մէջ սրբեցէ անուայ զանձն իւր, այլ սնուցանէ և դարմանէ զնա. որպէս և Քրիստոս զեկեղեցի:

Օ՛ ի անդամք եմք մարմնաց նորա, ՚ի մարմնաց նորա և յոսկերաց նորա:

Վասն այսորիկ Թողցէ այր զՀայր և զմայր իւր, և երթիցէ զՀետ կնոջ իւրոյ, և եղեցին երկոքին ՚ի մարմին մի:

Իսորհուրդս այս մեծ է՝ բայց ես ասեմ ՚ի Քրիստոս և յեկեղեցի:

Այլ և դուք նոյնպէս մի ըստ միովք. զի իւրաքանչիւր սր զԷր կին այնպէս սիրեացէ՝ իբրև զԷր անձն. և կին երկընչեցի յառնէ իւրմէ:

Եփե. 4Լ. 2. 1 — 11.

Պատուիրում է պատուել որդւոց՝ երանց ծնողաց. ծնողացը՝ սիրել երանց որդւոց. ծառայելն երանց հորհրատար պէրանցը. և Տէրերն՝ որ երանց ծառայից հեղ գլխաւեամբ վարելն:

Ո՛րդեք՝ հնազանդ լերուք ծնողաց ձերոց ՚ի Տէր. զի այն է արժանն:

Պատուեալ զՀայր քո և զմայր, որ է առաջին պատուելուն յաւեախնս:

Օ՛ թեղ բարեւ եղեցի, և երկայնակեաց լինիցիս ՚ի վե-

րայ երկրի:

Հարբ՝ մի՛ զայրացուցանէք զորդիս ձեր, այլ անուցա-
նիջէք զնոսա խրատու և ուսմամբ Տեառն:

Օսանայք՝ հնազանդ լերուք տերանց ձերոց մարմնաւո-
րաց, ահիւ և դողութեամբ և միամտութեամբ սրտից ձե-
րոց՝ որպէս և Քրիստոսի:

Մի՛ առ ականէ ծառայել իբրեւ մարդահաճոյք. այլ իբրեւ
ծառայք Քրիստոսի առնել զկամս Աստուծոյ:

Սրտի մտօք ծառայել իբրեւ Տեառն, և մի՛ իբրեւ մարդկան:

Ղիտասցէք՝ թէ՛ իւրաքանչիւրօք որ զինչ առնէ զբարին,
զնոյն ընդունի և ՚ի տեսանէ՝ և թէ՛ ծառայ և եթէ օգտաւ:

Եւ դուք տեսցէ՛ զնոյն առնիջիւք առ նոսա. ներելով
առնել զպատուհասն. զիտասցէք թէ՛ և նոցա և ձեր Տէր
գոյ յերկինս. և ակնառութիւն ոչ գոյ առաջի նորա:

Այսուհետեւ զօրացարհէք Տերամբ և կարողութեամբ
զօրութեան նորա:

Եւ զգեցարհէք զսպառաղինութիւնն Աստուծոյ, զի կա-
րօղ լինիջիւք կալ ընդդէմ հնարից սատանայի:

Եբրայ. 41. ԺԷ. 5 — 915.

Հասարակ Համբերութեան և Աստուծոյաշուքութեան ճշտ Հասարակ
Ծառայութեան յորդորանք:

Որդեակ իմ՝ մի՛ լքանիր ՚ի խրատու Տեառն. և մի՛ վը-
հատիցիս՝ յանդիմանեալ ՚ի նմանէ:

Օ՛ի զոր սիրէ Տէր՝ խրատէ, տանջէ զամենայն որդի՝
զոր ընդունի:

՚ի խրատու համբերութեան կայք, իբրեւ յորդիս մա-
տուցեալ է. ՚ի ձեզ Աստուած, որ որդի է՝ զոր ոչ խրատի-
ցէ հայր:

Օ՛ի եթէ առանց խրատու լինիցիք, որո՛ւլ ամենեքին բա-
ժանորդք եղեն. ապա խորդք իցէք՝ և ո՛չ որդիք:

Օ՛ի եթէ ՚ի մարմնաւոր հարցն մերոյ՝ զոր ունիմք խը-
րատիչս՝ պատկառեմք, որչափ ևս առաւել հնազանդեացուք
հօրն հոգւոյ՝ և կեցցուք:

Օ՛ի սորա առ սակաւ ժամանակս ըստ կամաց իւրեանց
խրատեն: Իսկ նա վասն օգտի, առ ՚ի ընդունելոյ զսրբու-
թիւն նորա:

Ի՛մենայն խրատ առ ժամանակն ո՛չ ուրախութեան
թուի՝ այլ տրտմութեան. բայց յետոյ պտուղ խաղաղու-
թեան նովաւ կրթելոցն հատուցանէ յարդարութիւն:

Վասն որոյ զձեռս լքեալս՝ և զծունկս կթոսս հաստա-
տեցէք:

Եւ զչաւիղս ուղիղս արարէք ռտից ձերոց, զի մի՛ որ
կաղն իցէ՝ գլորիցի, այլ մանաւանդ բժշկեցի:

Օ՛խաղաղութեան զհետ երթայք ընդ ամենեւին և ըզ-
սրբութեան. առանց որոյ ո՛չ որ տեսանիցէ զՏէր:

Օ՛զոյշ լերուք՝ գուցէ որ յետնեալ գտանիցի ՚ի շնոր-
հացն Մարութոյ, մի՛ որ արմատ դառնութեան ՚ի վեր երե-
ւալ նեղիցէ, և նովաւ բաղումք պղծիցին:

Յանվ. 41. Բ. 1 — 20 — 26.

Քրիստոնէութեան մէջ պէտք է որ հարստային պարիս ասն եւ ազ-
գային անարգէն: Պէտք է մշտ ողորմութեան օրէն. հարստային ասանց
գործոյ մեղաւոր է:

Եղբարք իմ, մի՛ աչառութեամբ ունիցիք զհաւատսն
Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, որ Տէրն է վառաց:

Եթէ մտանիցէ ՚ի ժողովուրդ ձեր այր՝ որ ունիցի մա-
տանի ոսկի և հանդերձս պայծառս, մտանիցէ անդր և աղ-

քատ որ՝ ՚ի հանդերձս աղտեղիւ :

Հայկիցիք ընդ այն՝ որ ունիցի զհանդերձսն պայծառս ,
և ասիցէք՝ եթէ դու նիստ աստ պատուով : և ցաղքասն ա-
սիցէք՝ եթէ յասն կաց դու այտի : կամ՝ թէ եկ նիստ աս-
պատուանդանիս իմում :

Ոչ խղճիցէք յանձինս՝ և լինիցիք դատաւորք չարեացն
խորհրդոց :

Ուարժք ինձ եղբայրք իմ՝ սիրելիք , ոչ ապաքէն լի-
տուած՝ ընտրեաց զաղքատս աշխարհիս , որ են մեծատունք
հաւատովք , և ժառանգաւորք արքայութեանն՝ զոր խոտա-
ցաւ սիրելեաց իւրոց :

Եւ դուք անարգէք զաղքատս , ոչ մեծատունքն յաղ-
թահարեն զձեզ՝ և նորս քարշեն զձեզ ՚ի դատաստան :

Ոչ նպրա հայհոյեն զբարւոր անունն՝ որ կոչեցեալ է ՚ի
վերայ ձեր :

Լիա թէ զօրէնսն կատարիցէք զարքունականս ըստ գը-
րոց , եթէ սրբեացես զընկեր քո իբրեւ զանձն քո , բարւոր առնէք :

Իսկ եթէ աչառիցէք , մեղս դործէք՝ յանդիմանեալք
յօրինացն իբրեւ օրինազանցք :

Որ որ զամենայն օրէնսն պահիցէ , և միով իւրք ինչ
գթիցէ , եղև ամենայն օրինացն պարտապան :

Օհ որ ասացն՝ թէ մի՛ սպանանիցես , ասաց թէ և մի՛
շնայցես . զե եթէ սպանանիցես ո՛չ՝ բայց շնայցես , եղև
յանցաւոր օրինացն :

Լիալէս խօսեցարուք՝ և այնպէս արարէք , որպէս զի ա-
ղատութեան օրինօրն իցէք դատելոց :

Օհ անողորմ դատաստան լինելոց է այնմ , որ ոչ առ-
նիցէ զողորմութիւն . քանզի բարձրագլուխ պարծի ողորմու-
թիւն աս դատաստանաւն :

Օրինչ օգուտ իցէ եղբայրք իմ , եթէ ասիցէ որ հա-
ւատս ունեկ՝ և գործս ո՛չ ունիցի . միթէ կարիցեն հաւատքն
ապրեցողսնեկ զնա :

Եթէ եղբայր որ կամ քոյր՝ իցեն մերկ կամ կար-

տեալ աւուրն կերակրոյ,

Եղիցէ որ ՚ի ձէնչ ցնտաւ, երթալք խաղաղութեամբ,
ջեռարձէք և յագեցարձէք. և տայցէք ո՛չ նոցա զպէտս մարմ-
նոյն, զի՞նչ օգուտ իցէ:

Սոյնպէս և հաւատք եթէ գործս ո՛չ ունիցին, մեռեալ
են առանձինն:

Եւ թերեւ ասիցէ որ, եթէ դու հաւատաս ունիս՝ և
ես գործս ունիմ. ցոյց ինձ զհաւատան քո առանց գործոց,
և ես ցուցից քեզ ՚ի գործոցն իմոց զհաւատաս:

Դու հաւատաս՝ զի մի է Բնութեամբ, բարեք առնես.
և դէք հաւատան՝ և սարսեն:

Կամի՞ն գիտե՛լ ո՛վ մարդ սնտալի, զի հաւատք առանց
գործոց դատարի են:

Օր օրինակ մարմնն առանց հոգւոյ մեռեալ է, սոյն-
պէս և հաւատք առանց գործոց մեռեալ են:

ՅԷՆ. ԳԼ. Բ. 1 — 12. 15 — 16 — 17.

Միեկարամ է պէտքաւիճանալ մեզք անաշներին. սովբեցնամ է լե
ճշմարտապէս Բնութեամբ ճանաչելն՝ նրա պատուիրանները պահելն է և
մեր եղբարցը սիրելը:

Որդեակք իմ, զայս գրեմ ձեզ՝ զի մի՛ մեղիցէք, և եթէ
մեղեցէ որ, ունիմք բարեխօս առ Բնութեամբ զՅիսուս Քրի-
ստոս զարդարն՝ և զանարտն:

Եւ նա է քաւութիւն մեղաց մերոց. և ո՛չ եթէ մե-
լոցն մկայն՝ այլ և ամենայն աշխարհի:

Եւ յարմիկ գիտեմք՝ եթէ ծանեայք զնա, եթէ զպա-
տուիրանս նորա պահիցեմք:

Որ ասիցէ՝ եթէ ծանեայ զնա և զպատուիրանս նորա
ո՛չ պահիցէ, սուս է՝ և ճշմարտութիւն ՚ի նմա ո՛չ գոյ:

Իսկ որ պահեցէ զբան նոր, արդարեւ ՚ի նմա կատարեալ է սէրն Լ'ստուծոյ, այսուիկ ճանաչեմք՝ եթէ ՚ի նմա եմք :

Որ ասիցէ ՚ի նմա բնակել, այնպէս պարտի զնալ՝ որ պէս և նայն զնաց :

Արեւելք՝ ոչ եթէ նոր ինչ պատուիրան գրեմ ձեզ, այլ զՏին պատուիրանն՝ զոր իսկզբանէ ունէիք. և հին պատուիրան՝ բանն է զոր լուարուք :

Քարձեալ նոր պատուիրան գրեմ ձեզ՝ որ է Ճմարտիւ ՚ի նմա և ՚ի ձեզ. զի խաւարն անցանէ, և լոյսն ճըմարտ արդէն իսկ երևի :

Որ ասէ եթէ ՚ի լոյսն իցէ՝ և զեղբայր իւր ատիցէ, սուտ է՝ և ՚ի խաւարի է տակաւին :

Որ սիրէ զեղբայր իւր, ՚ի լոյս բնակէ՝ և գայթաղղութիւն ՚ի նմա չիք :

Իսկ որ ատեայ զեղբայր իւր՝ ՚ի խաւարի է, և ընդ խաւար շրջի. և ո՛չ գիտէ յո՛ր երթայ, զի խաւարն կուրացոյց զաչս նորա :

Այլ սիրէք զաշխարհ՝ և մի՛ որ ինչ յաշխարհի է :

Եթէ որ սիրէ զաշխարհ, ո՛չ է ՚ի նմա սէր հօր. զի ամենայն որ ինչ յաշխարհի է՝ ցանկութիւն է մարմնոյ, և ցանկութիւն է աչաց, և ամբարտաւանութիւն ատրի կենացս. որ ո՛չ է առ ՚ի հօրէ՝ այլ յաշխարհէ աստի է :

Եւ աշխարհս անցանէ՝ և ցանկութիւն նորա, իսկ որ առնէ զկամս Լ'ստուծոյ՝ մնայ յաւիտեան :

Յովն. 4Լ. 4. 15 — 24.

Լ'ստուծոյ Տեղ շնորհած սիրոյ վրա : Այս պատուիրանները պահելու, և իրարու եղբօր պէս սիրելու վրա :

Ամենայն որ ատեայ զեղբայր իւր՝ մարդասպան է. և գիտէք՝ զի ամենայն մարդասպան ո՛չ ունի կեանս յաւիտեան :

տենականս յանձին հաստատեալ :

Այսուիկ գիտացաք զսէրն Աստուծոյ . զի նա զանձն իւր եղ լիսան մեր . և մեր լիսան եղբարց մերոց պարտութք գնել զանձինս :

Որ ունիցի զկեանս ինչ զաշխարհիս՝ և տեսանիցէ զեղբայր իւր կարօտեալ իւիք՝ և միակիցէ զգութիւն իւր առ 'ի նմանէ, զեւրդ սէրն Աստուծոյ 'ի նմա իցէ բնակեալ :

Որ գեակք՝ մի՛ բանիւք և լեզուօք սիրեսցուք, այլ արդեամբք և ճշմարտութեամբ :

Եւ այսուիկ լիցուք ծանուցեալք՝ եթէ 'ի ճշմարտութենէ անտի իցեմք . և առաջի նորա արասցուք հանդէս սրտից մերոց :

Եթէ ստգտանիցեն զմեզ սիրտք մեր՝ այլ Աստուած մեծ է քան զսիրտս մեր՝ և գիտէ զամենայն :

Արեւիք՝ եթէ սիրտք մեր զմեզ ո՛չ ստգտանիցեն, համարձակութիւն ունիմք առ Աստուած :

Եւ զոր ինչ հայցեմք, առնումք 'ի նմանէ . զի զպատուիրանս նորա պահեմք, և զհաճոյս առաջի նորա առնեմք :

Եւ այս է պատուիրանս նորա, զի հաւատասցուք յանուն որդւոյ նորա Յիսուսի Քրիստոսի, և սիրեսցուք զմիմեանս, որպէս և ետ մեզ պատուէր :

Եւ որ պահէ զպատուիրանս նոր, 'ի նմա է հաստատեալ՝ և նա 'ի սմա . և յայսմանէ գիտեմք եթէ բնակէ 'ի մեզ 'ի հոգւոյ անտի՝ զոր ետ մեզ :

Յովհ. 4Լ. Դ. 7 — Կ21 :

Եղբայրանս սիրոյ լիս :

Արեւիք՝ սիրեսցուք զմիմեանս, զի սէր յԱստուծոյ է . և ամենայն որ սիրէ՝ յԱստուծոյ է ծնեալ և ճանաչէ զԱստուած :

Եւ որ ո՛չն սիրէ՝ ո՛չ ճանաչէ զԱստուած, զի Աստուած սէր է :

Եւ զի յայսմ երևեցաւ սէրն Աստուծոյ՝ ի մեզ, զի զորդին իւր միածին առաքեաց յաշխարհ, զի եղիցուք նոյաւ կենդանիք։

Յայսմ է սէրն. ո՛չ զի մեր սիրեցաք զԱստուած՝ այլ զի նա սիրեաց զմեզ, և առաքեաց զորդին իւր՝ ի քառութիւն մեզաց մերոց։

Արեւելք՝ եթէ Աստուած այնպէս սիրեաց զմեզ, ապա և մեր պարտինք զմիմեանս սիրել։

Օ Աստուած ուրուք երբեք չիր տեսեալ. եթէ սիրեացուք զմիմեանս՝ Աստուած ՚ի մեզ բնակի, և սէր նորա ՚ի մեզ կատարեալ է։

Այստիկ զխտեմք, եթէ մեր ՚ի նմա բնակեալ եմք՝ և նա ՚ի մեզ, զի ՚ի հոգւոյն իւրմէ ետ մեզ։

Եւ մեր տեսաք՝ և վկայեմք զի հայր առաքեաց զորդին իւր վրկիչ աշխարհի։

Որ որ խոստովանեցի՝ եթէ Յիսուս է որդի Աստուծոյ, Աստուած ՚ի նմա բնակի՝ և նա յԱստուած։

Եւ մեր հաւատացաք՝ և ծանեաք զսէրն Աստուծոյ՝ զոր ունի առ մեզ. Աստուած սէր է, և որ կայ ՚ի սէրն՝ բնակեալ է յԱստուած, և Աստուած ՚ի նմա բնակի։

Յայսմիկ կատարեալ է սէրն նորա ՚ի մեզ. զի համարձակութիւն ունիցինք յաւուրն դատաստանի. զի որպէս և նայն է՝ նոյնպէս և մեր եմք յաշխարհի յայսմիկ։

Երկիւղ ո՛չ դոյ ՚ի սէր, այլ սէրն կատարեալ ՚իւրաց մեր՝ ժէ զերկիւղն. զի երկիւղ ընդ տանջանօք է. իսկ որ երկնչին, չէ կատարեալ ՚ի սէրն։

Այբ սիրեսցուք զԱստուած, վասն զի նա նախ սիրեաց զմեզ։

Եթէ որ ասիցէ՝ եթէ սիրեմ զԱստուած, և զեղբայր իւր ասիցէ, սուտ է. որ ո՛չ սիրէ զեղբայր իւր՝ զոր տեսանէ, զԱստուած զոր ո՛չն ետես՝ զեմրդ կարիցէ սիրել։

Եւ զայս պատուէր ունիմք առ ՚ի նմանէ, զի որ սիրէ զԱստուած՝ սիրէ նա և զեղբայր իւր։

Ա՛ն փրկէ՛ն Յիսուս:

Ահր անուն Յիսուս

Ահրով քո ճմլեա՛ն

Ահրտ իմ քարեղէն:

Ա՛ն ան գթութեան

Ա՛ն ողորմութեան

Ա՛ն երստին կեցո՛ւ:

Տենչալոյդ տեսեամբ

Տո՛ւր ինձ յագենալ

Տէր Յիսուս Քրիստոս:

Բաբունդ երկնաւոր

Բոտեա՛ զաշակերտս

Բամից երկնայնոց:

Յօղ արեան քո Տէր

Յօղեա՛ն ՚ի հողիս

Յնծասցէ՛ անձն իմ:

Ի՛նծեալս մեղօք

Ի՛նծեալ աղաչեմ՝

Ի՛նտեղ ինձ բարի:

Փրէիչ բոլորից
Փութա՛ զիս փրկել
Փորձութեանց մեղաց:

Քաւիչ յանցանայ
Քաւեա՛ զօրհնաբանս
Քեզ երգել զփառս:

Երգ.

Մայր իմ:
Երբ ծնայ յաշխարհ՝ ո՞ր զիս դիեցոյց,
Երբ մերկ երեխայ՝ ո՞ր զիս զգեցոյց,
Եւ երբ անլեզու ո՞ր խօսիլ ուսոյց:

Մայր իմ:
Երբ 'ի խանձարուքս՝ տղայ դիեցիկ,
Ո՞ր զօրօրոցի՛ երգեաց՝ զերգ քաղցրիկ
Եւ ո՞ր մեղմ՝ ասաց՝ լուր ննջեա՛ մանկիկ,

Մայր իմ:
Երբ հիւանդացայ՝ ո՞ր ետ ինձ զգեղ,
Եւ զայն գեղ մեղերե՛ ո՞ր արար համեղ,
Եւ զթոյլ ոտս իմ՝ ո՞ր արար ուժեղ,

Մայր իմ:
Երբ խառ երեխայ՝ գրոց անընտել,

ո՞ր ուսոյց զիմ միտս՝ զԼստուած ճանաչել,
և զանճառ անուն՝ իւր փառութեւ,

Մայր իմ:

Օ իմ պանդխտութիւն՝ յաստիս ո՞ր եցոյց,
զապականութիւն՝ մարմնոյս ո՞ր ուսոյց,

և զանմահութիւն՝ հոգւոյս ո՞ր ծանոյց,

Մայր իմ

Լպա պարտ է ինձ դքեղ միշտ սիրել,
'ի քում ծերութեան՝ քեզ քանջ ծառայել:

և զԼստուածային՝ պատգամս կատարել,

— —

Կեանք:

Ձեր առօրեայ, ձեր հրաշալի,

Կեանք դու, վասն էր ինձ տրուար:

Միտք իմ լռեն՝ սրբոյս յոյանի —

Կեանքդ ընդ կենաց շնորհեցար:

Օ որ ինչ Յաւերժն լատեղճ բանիւ

Համակ բարի է՝ աղնիւ,

Օ ի դործ մատանցն աշխարհ, երկին:

Ողջ 'ի նորա են ձեռին:

Թէ քոյդ կենաց ընըպատակ
Յանկա գիտել խկապէս —
Ծանիր զԼստուած՝ զվէ՛ն հակ,
Նովա յաւերժ դու կեցցես:

— — —
Լիւր՝ պոռոյ:

Տէր, ես մանուկ եմ տըկար,
Օջնե վըտանդք են անթիւ,
Դու զիս պահեա՛, բարերար,
Լու իս լէր միշտ քաջ հովիւ:

Լիմիդ կոչեն զիս տըղայ,
Գըգուեն գովեն ՚ի խրախոյս
Բայց ես գիտեմ, զի մեղայ,
Ներեա՛ վրկիչ իմ Յիսուս:

Ո՛վ Տէր, ահա գայլ անդուծ
Յար ինձ, ասեն, դարանի,
Ո՛րք դառինա վայր անքոյթ,
Բայց ՚ի ճոցիդ տէրունի:

Լ. զօրէ՛ Գողթնի զարկեալէ լոյ՛:

Ո՛վ հայր, զքեզ իմրա պաշտէ հայր
Քեզ ծուներ ածէ մահացուն:
Քաղցր և ահեղ անուանդ իմ մայր
Երկըրպագէ եռանդուն:

Եսէն թէ այս արեգ պայծառ
Խաղ իմն է քո առաջի,
Եւ ընդ ոտիւք քոյին անձառ
Իբր ըղկանթեղ առատանի:

Եսէն թէ դու և ճընճըղկանց
Տաա՛ ՚ի դաշտի ծընանել,
Եւ աղարծի մանրիկ մանկանց
Հողի՛ ըզքեզ ճանաչել:

Եսէն թէ դու ես որ պըճնես
Ըզ բուրաստան ծաղկաւէտ,
Եւ ո՛չ առանց քո տայ պարտեղ
Եկտրժ պըտուղս ՚ի մեր պէտ:

Դ քո պարգեւը տիեզեցք

Եւ հասարակ վայել են,
 Եւ ոչ զեռուն զըրկի երբէք
 Յայսմ 'ի բնութեան խրախճանէն:
 Գառն իւր արօտ տունու զծովին,
 Ուն 'ի ցըրդին ձրգտի գիւտ,
 Ճանճ 'ի շըրթունքս պընակին
 Օխոյ կտմին ծըծէ հիւթ:

Ձամբ արտուալին ետուր ըզկուտ
 Օր սերմանող տայ հողմոց,
 Ճընձղուկ 'ի կալ դիմէ անձկուտ,
 Տըզայն 'ի մօրն իւր 'ի ծոց:

Եւ իւր առնումք օր ըստ օրէ
 Օանհատական քո պարգևս,
 Եւ յգուն ցերեկս 'ի մեջօրէ
 Եւ ղերսելով ցանդ ըզքեղ:

Եւ ատուած, և ես թոթով 'ի բան
 Կարգամ զանունդ ահաւոր,
 Բարէ և ձայն տըխեղձ մանկան
 'ի նուաղ խառնի երկնաւոր:

Լսեն թէ դու Տէր ակօրժես
Օղերս անդօր մանկըտոյն,
Օի պարզամիտք են քաղցր և հեղ,
Թեպէտ 'ի միտ ոչ առնուն:

Լսեն թէ մեր պաշտօն խոնարհ
Քեզ հեշտալուր ընծայի,
Եւ թէ զուարթնոց յերկինս է պար,
Եւ մեր հրեշտակք եմք յերկրի:

Օն թէ լըես յայնչափ բարձանց
Օւխտ մեր սրբոց եռանդուն,
Ես հայցեցից ջերմ 'ի Թախանձ
Օտեղերաց պէտս համբուն:

Տուր տէր աղբերց յըստակ զջուր,
Եւ ըզփետուր ճրնճըղկին,
Գառանց գրգաթ սուրբ և մաքուր,
Դաշտաց ըստուեր ցօղաղկին:

Տուր հիւանդին բրժըշկութիւն,
Եւ մուրացկին հաց յաղուրդ,
Տուր բնակարան ողորմ օրբոյն,

Եւ դերեւոյ արձակուրդ:

Բաղձածքնունդ արա՛ զտուն

Հօր առ 'ի քէն երկիւղած:

Տուր ինձ լինել զդօն և խմաստուն,

Եւ մայրս իցի անկասկած:

Ուշիմ՝ եղեց, Թէ և արհաւ,

Եւ յն տաճարի մանկան պէս,

Եւ յգուն այգուն զոր 'ի սրնարս

Մաճիլս դիտեմ՝ բերկրատես:

Օ արդարութիւն տընկեա՛ յոգիս,

Որմարտութիւն 'ի շրթունա:

Պըտղաբերցի բանդ 'ի սըրտիս

Օ երկիւղ ըզբարբս քաղցունա:

Եւ քաղցրասցի քեզ իմ՝ բարբառ

Իբրեւ ըծուին այն դիզան,

Յանուշահօտ զոր 'ի բուրվառ

Ոճէն արդայք ինձ նըման:

ԼՈՒԿԱ

ԼՂԵՆ և ԽԿԱՂԱՂ:

Սուլարըլուկ լեալ աղուէս,
Բնդոտա 'ի վեր ուժգնապէս
Բարձր 'ի յայգւոջ խնդրէր ճիւղ,
Եւ անհաս յիւրն 'ի խրնդիւր,
Կացեալ անտի 'ի բացեայ
»Չե է հատեալ, ասէ, դա.
Չիամիմ առնուլ 'ի ճաշակ
»Օղիւղդ դայդ գեռ ըղխակ:
Ուր անդոտներն բանիւք
Յոր ողն գոն ձեռնհաս,
Լնձանց իւրեանց առ 'ի խրատ
Համարեցին զառակս զայս:

ԳԱՅԼ և ՀԱՆԼԵ:

ԳԱՅԼ քանասոր ալեօր
Ի սպանդ գառանց լեալ անդօր,
Եղդ զայս առնէր առ հովիւ
»Եհա խոնարհ բեկ սրաիւ
Եւ զղջանամ 'ի մեղաց,
Ոչ ես առնեմ չար խաշանց
Բայց դիւր ընդիս գու պայման
Կարգել ինձ դոյղն ինչ դարման,
Եսէ հովիւն իմաստուն,
»Եղէ հարցէք ծեր դայլուն,
Օր չեղեն բանք այդպիսիք
Սինչ ողջ էին քո ժանիք:

Աւերի և հալ:

„Ո՛ր շրջմովի սատան չար,
Տերբ լըկեցես զեղկելիս,
Եւք ալիւր վըշտահար
Եւ մաղն 'ի դառն լալիս,
Եւ զայս ցալիւր մաղն ասէր.
„Բայց լըկելով և մարրիս,
Մի՛ դու զքըննիչդ անգամներ
Թի՛ լաւանալ կամիցիս:

Դան և Սողաւեր իւր:

Եւ լազանց տենչ զայր ագահ
Եւնի 'ի խաբբս դիւրասահ.
Յինչս օտարին որկորուստ
Քիւրքն մատնի 'ի կորուստ:

Բնդ գետ 'ի լող տնկեալ շուն,
Սիս 'ի բերան յիւր 'ի չուն,
Յառեալ ետես զըստուեր իւր
Ի հայեւոջ անդ 'ի ջուր.
Եւ համարեալ այլ իմն որս
Յորկոր այլոյ ջուրցն 'ի խորս,
Գրաւել և զայն ցանկացաւ.
Եւ յանկուծիւնն ինքնադաւ
Ի կը զոր ունէքն 'ի բերան,
Եւ ոչ միւսումն ժաման:

Քաղաքացի Սոսն եւ Կաշպեցի :

Քաղաքացի մուկն աղնիւ
Բնդեւական հեշտ բանիւ
Օգեղջուկն 'ի տուն հրաւիրեաց
'ի ճաշկերոյթ վերջանաց :

'ի կապերտի պարսկական
Ճաշք համադամ սրժուեալ կան .
Ոհ քաղցրութեանն՝ յոր անդէն
Սերտ բարեկամք վայելեն :

Իջր անթերի այն ըսպաս,
Եւ չէր խորտիկ ինչ պտկաս .
Եւ վաղ էարկ անդ ժրխոր
Ոմն արտաքուստ եկաւոր :

Քանզի առ դուրս տաճարին
Յարեաւ շրջինդն ահագին .
Խոյս ետ 'ի ծակ կոչնատէրն,
Եւ հիւրն զհետ մըտանէր :

Ի ըսեաց շրջուկ, ոչ ոք է .
Սըկունքն ելին 'ի ծակէ .
Եւ կոչողն հիւրասէր,
'ի ծակ բազմեսցուք 'ի ճաշ մերի , ,

,, Եւ տէ, ասէ, դաշտեցին,
Եւ դու վաղիւ 'ի տուն իմ .
Թէ և իմ սէր աղքատին
Օրնչ առ կոչնովքդ քոյին :

Եւ իմ անդորր է սեղան,
Յոր վայելիմ անխափան .
Եւ յն ըղբօսանք քաւ յինէն,
Օր ահ 'ւ երկիւղ շրջութեն , ,

ԼՅՆ Խ ՍԻՄԻ:

ԼՅՆ սոխակի պատահեալ
 ,,Բզբէն, ասէ, այլ ընդ այլ

Օ ըրոյց անբաւ

Յարդ ընթացաւ,

Թէ ես երգիչ քաջուր .

Ե՛յլ դիւրհաւան ես ոչ եմ

Սինչեւ ունիամբս իմ լըսեմ .

Դու ինձ հապա

Երդ ինչ ասա,

Տեսցուք իցէ՛ դաշնաւորս ,,

Յայնժամ սոխակ հրաշապէս

Յիւր մըխեցաւ 'ի հանդէս՝

Ուսնոյր՝ փափաւի գեղգեղէր,

Բիւր դայլալիկս յօրինէր .

Պարզեալ բղձայնն և գեւջը,

Հընչէր հովիտ և բըլուր .

Ե՛յն այգածնին

Ե՛յն երգեցիկն

Բնութիւնք համայն կան 'ի լուր:

Հողմք լըռեցին, հաւուց պարք,

Սակաղեցան և ոչխարք .

'ի հաւն հարեալ զայս հովիւ,

'Նորին գերեալ էր ձայնիւ .

Լըռեաց թըռչուն,

Լըռէր բնութիւն,

ԼՅՆ եւս պատգամ սուղ բանիւ .

,,Օ ըրոյցքն՝ այժ, են արդար,

Եւ չէ տաղտուկ քոյդ բարբառ .

Ե՛յլ լինէիր դու քաջուր

'ի նուագ երգոց բաղմահիւս,

Թախ վարժէիւր
 Առ ոտս ընտիր
 Աքաղաղի մէր տեղւոյս : , ,

Լուեալ զլըճիւ զայս անկարծ՝
 Թաքուեալ սոխակ քաջ 'ի բայ :

Կ' տար և զմեզ՝ զՎ Աստուած,
 Ի ճեռս անմիտ դատողաց :

Թառնայի եւ Ախալալ :

Հատախօս թու թախ
 Ասէր ջըխօնակ
 Որ մարեաց 'ի պար
 Ճեմէր ճոխաբար .
 “ Յերբ տաղաուկ 'ի ճայն
 Բընայն կրրինեւ բան ,
 Յայգուէ ցերեկոյ
 Օքոյդէ հաւանքիկ :
 Ես գունակ գունակ
 Լեզուաց եմ գիտակ .
 Եսսիմ գաղղերէն
 Եւ անգղիերէն .
 Իսկ դու զքո նըւագ
 Ճանաչես միակ ,
 Եւ թէ քաջ՝ երկու .
 Կ' ինչ ինչ ինչ ինչ ինչ :
 Կրրինեաց և խօսնակ
 Աղբէն առ թու թախ .
 “ Բզոն քան ըզբեզ ,

Ոչ ուսանիմ ես
 Օտարին բարբառ,
 Իմոյս կամ պատկառ.
 Եւ ինձ բան զոչ քոյս
 Իմ չեմ չեմ չեմ չեմ չեմ,
 Պըճնող պատանի,
 Բզբէն բան լընի
 Թէ խօսիս դու յար
 Ի լեզուս օտար,
 Իսկ բղմեր բարբառ
 Ոչ գիտես 'ի սպառ.
 Ուսիր լաւ քոյքո
 Եւսիս չեմ չեմ չեմ չեմ,

Եւ լընալիս

Ո՛ր վըտակ վըտակ,
 Մի' այդպէս փութով
 Բնթանար 'ի ծով.
 Կայ 'ի քոյդ յատակ:
 Եւ դ' ալիք վըճիտ
 Օտրկիր առողեն,
 Բեզ ահաբիւռ չեն
 Սէմք և խորափետ:
 Եւ դ' քոյին վիժակ
 Մօտ յաղըերակունս
 Յունկն ամենեցունց
 Բաղցր է ուախորժակ:
 Ո՛ր վըտակ վըտակ,
 Մի' այդպէս փութով
 Բնթանար 'ի ծով.

Կայց 'ի քոյդ յատակ,
 Թէ գետք ուղեաջուր
 Օքեղ 'ի ծոց առնուն,
 Կապտեն և զանուն
 Եւ զխոյլդ երկնատուր:
 Ի բանա ու'ի կապանս
 Ընդ նոսին ճըգիս,
 Եւ կամ զեղանիս
 Յօտարին վընաս:
 Ո՛վ վատակ վրտակ,
 Ս'ի այդպէս փութով
 Ընթանար 'ի ծով:
 Կայց 'ի քոյդ յատակ:

Եւ քեղ են իմ բանք
 Որ նըմանագոյն
 Օտուին կարկաջուն
 Ի ներես զօրինակ:
 Եւ թէ տարադէմ
 Սաղեցես յանկարծ
 Քան զո՞ք քոյին հարց,
 Եւ առ քեղ ասեմ:
 Ո՛վ ժիր պատանեակ,
 Ս'ի այդպէս փութով
 Ընթանար 'ի ծով:
 Կայց 'ի քոյդ յատակ:

Եղգային Երգ:

Ախանս քեղ Հայոց խեղճիկ Ժողովուրդ,
 Յերուցան ելար անմեղ անխորհուրդ,
 Պերի գնաման օր դէպ 'ի Խորատան,

Քաղցած ու ծաբաւ, տկլոր Թշուառական:

Խարլիւր ու խաղար ցաւի դիմացաբ,
Չեր քաղցրիկ երկրէն ոտ դուրս չըդրաբ,
Խիմի ձեր խօր մօր գերեզման Թողար,
Տըներն ու ժամը ուրիշէն տուաբ:

Ես սիրուն դաշտերն, մեծ մեծ քաղքերն,
Քաղցրիկ ջրերն, ձեր շէն դեղերն,
Ումն աբ Թողման դուք որ դնաման աբ,
Եսպէս կըլնի որ մոռանում աբ:

Ախտում ամ կնպէս մօքերնուդ ընկնի,
Խնջան որ ողջ աբ՝ մօքներնուդ չընկնի.
Բարի ձեր որդւոյ Թուանոյ պատմեցէր,
Եսպէս խայրենիքն քանդած Թողեցիք:

Մասիսի անունն, Նոյայ տապանի,
Երարատ դաշտի, սուրբ Լճաճանի,
Մեր Խոր վերապի, սուրբ Պեղարդ, Մուղնի,
Չմոռանան մինչ ի օրն դատաստանի:

Աչքս կուրանար, շէնքս կտորուցէր,
Խեղճ Հայաստան, քեզ էսպէս չըտանէր,
Թի մեռած էի, ինձ երանի էր,
Քան Թի կենդանի՝ աչքս բայ տեսնէր:

* Եւս երբէ շարադրողն է Ստեփան Վարդապետ՝ Նախալճայի մանկից:
Ուր Հայոց Պարտէսական իշխելու Վրո՝ 1605ին, Պարսկոյ Շահա-
բու լազուարի հրահանուաբ:

Արար և Ստեղծ:

Եւ ծիւ ոսկիէ վարդի թերթերն,
 Որպէս և ասն նախնի ծերերն
 Լճա մերձեցաւ գարնան ջերերն
 Լճուշ օրերն
 Գեղգեղեալ գոչէ կանչէ հառաչէ
 Պիւլպիւլն երամով երամով իւրով:
 Չաւ չաւ թեւերն սգով 'ի սէր տարածեալ
 Ողբով և կոծով չ'եղև շատացեալ,
 Ի վերայ վարդին կարօտահարեալ
 Եւ սիրով վառեալ: Գեղգեղեալ Լայն
 Ծաւ ծաւ թերթերուն վարդին թերաբաց
 Հեղու զարտասուռ նման աղբերաց,
 Ծննել և հանգչել նա ըստ օրինաց
 Երբեք ոչ գիտաց: Գեղգեղեալ Լայն
 Քիւ քիւ քայլելով և ոստոսակելով
 Եւրջ ըզվարդենեօք շրջե ողբալով,
 Ի ծաղեւ լուսնոյն երգս յօրինելով
 Քաջ յարմարելով: Գեղգեղեալ Լայն
 Չիւ չիւ երամոց սոխակաց հաւուց
 Եւ հաս հովանի 'ի յասոց թաւուց,
 Գաշտք նմանեցան բարեբեր նաւուց
 Ի թուման հաւուց: Գեղգեղեալ Լայն
 Չիւ չիւ ձայներով համեղ տաղերով
 Գինին սառուցէք փայլուն պողերով,
 Վարդն գնչեցէք թօի թօթ շաղերով
 Պատ պուտ ցօղերով: Գեղգեղեալ Լայն
 Գիւլ գիւլ վայրերն և լիւ լիւ տեղեր,
 Գաշտք և առապարք բլուրք և հովիտք,
 Օարդարեալ ցնծան և համայն լերինք
 Երբեմք և վերինք: Գեղգեղեալ Լայն

ՔՐԼ քՐԼ վարդենեաց 'ի յոստոց ծայրէ
 ԾՈՒԼ ծՈՒԼ Թռչոտի 'ի վայր 'ի վայրէ.
 ՔՐԼ քՐԼ արտասուօք ըջտիւսն իւր այրէ,
 Ի վշուտ վայրէ: Գեղգեղեալ և այլն:

Երբ Բօր 'ի վերայ Բանին անջէլոյ:

Հանդեր մանուկս աչօք վըճիտ
 Հանդեր անոյշ յօրօրոցիդ:
 Այդ հրաշագեղ գոհար բրբունք
 Ի յարթնութեանդ միշտ երեւունք
 Ո՛հ զե՛ խաղաղ և անշարժիկ
 Փակեալ 'ի նինջ են աւասիկ.
 Շքթունքդ շուշանք լըցեալ շաղով
 Եւ գերդ մարմինդ երկնից գեղով:
 Ննջեա՛ մանուկս աչօք վըճիտ
 Ննջեա՛ յանդորը յօրօրոցիդ:
 Յօղն 'ի վերայ վարդին Թերթից
 Իմ ցօղ աչաց վառ վառ այտիցդ
 Թշուառ մանկիկ, քեզ մօր միակ
 Ո՛հ անժըպիտ են գորովանք,
 Օուրի 'ի նազուկ յայս տիս ամբիծ
 Հօր կաթողին 'ի համբուրից
 Որ 'ի գգուանս իւր սիրակէզ
 Այսպէս փափկիկ ծընաւ ըբեզ:
 Աւանդ 'ի մէնջ գընաց հեռի,
 Թող գքեզ որբ և զես այրի
 Օանգրանիկն իւր որդեակ չքքնաղ
 Եւ զտարւալի հարսնըն մատաղ:
 Ոչ գողտրական քեզ այլ եղբայր
 Լիցի ընկեր սիրասպատար:

Դու անմեղուկ իմ աղաւնեակ
 Դու ինձ միայն մնացեր որդեակ:
 Այլ մեք լքեալ Թողաք անտէր.
 Եւ մինչեւ ես մայրդ քեզ առննթեր
 Բզոյցդ ցերեկ 'ի կոծ ամբաւ
 Լքեսորով մաշիմ 'ի ցաւ,
 Ժպտես ճէս քաղցրախօսիկ
 Կամ յօրոցիդ հանգչես հեղիկ.
 Եւ քո հայրիկ 'ի հող արխաւը
 Գերեզմանաց անդր 'ի բըլըւր
 Ընդ պար տուեալ նոճեաց 'ի սեաւ,
 Ննջէ մահուն ընդ ցուրտ շիրմաւ:
 Ըրդ 'ի շրթունսդ իսկ վարդածոյլ
 Օրաթուծեան փայլէ նըշոյլ.
 Բնդէր երեսըդ ժպտեցան.
 Հրեշտակք եղեն քեզ յանդիման
 Խաղապաւին բզբէ անոյշ
 'ի համբուրիկս նորա քընքոյշ.
 Սին դժինաւիայլ պարանոցիկդ
 Այլք ըզթաթիկըս քո փափկիկ,
 Եւ յանուանէդ ըզքեզ ձայնեն
 Կամ շուրջ ըզքեւ պար բոլորեն.
 Այլք խաղալով ընդ քոյդ օրոց
 Յունկնրդ մնչեն ձայնիկս երգոց.
 “ Ի քո քաղցրիկ մօրէդ ծածուկ
 Մանկիկ, յերկինս եկ փախիցուք,,
 Եւ քոյդ արդեօք Թռեալ հոգեակ . . .
 Օարթիւր զարթիւր իմ աղաւնեակ.
 Կաթն անուշիկ քընոյդ փոխան
 Քեզ ջամբեցից մեղրածորան:

Խեղճագործութիւն

Մտածիր դու քեզ ո՞վ մարդ, քննիր և տես՝ ինչի՞
համար ստեղծւեցար դու. մտքիդ բեր քո ուժը և կարողու-
թիւնդ, մտածիր քո հարկաւոր բաները և քո պարտաւորու-
թիւններդ, և կ'ուղղւին քո ամենայն ճանապարհները դէպ
'ի բարին:

Քո խօսքդ մինչև որ լաւ չըկռես՝ չըխօսես. և մինչև
որ քո գործքիդ վախճանը լաւ չըքննես՝ չըգործես, որ աղատ
մնաս նախատանքից. և ամօթի տակ չ'ընկնես, և երեսիդ
տխրութիւնը չըպատի:

Ինչոք և անմիտ մարդը սանձ չէ դնում իր լեզուին,
բարբառնում է 'ի զուր, և իրա անմիտ խօսքերից խայտա-
ռակւած ամօթով է մնում: Ինչպէս որ մէկը խիստ վաղում
ընի պատի կամ հողաբլրի վրա և առաջուց չըտեսած փոսը
ընկնի, այնպէս էլ նա որ շտապում է գործի մէջ մտնել և
չէ մտածում գործի վախճանը:

Ուրեմն լսիր, ահանջ դիր խորհրդաղլածութեան ճայ-
նին. պատճառ որ նրա խօսքերը ճշմարտութեան խօսքեր
են, և նրա ճանապարհները առաջնորդում են դէպ 'ի ա-
ներկրայ ճշմարտութիւնն:

Դաստիարակութիւն

Ո՞վ ես դու է՞ մարդ, որ ապաւինում ես քո իմաս-
տութեանը. կամ ի՞նչ ես պարծենում քո գիտութեան վրայ:

Գիտութեան սկիզբն՝ իրա անձին տգիտութիւնը ճանա-
չելն է. և եթէ կամենում ես ուրիշի աչքին աղնիւ և պա-
տուական երևիլ, թող յիմարտութիւնդ՝ քո անձնդ իմաս-
տուն ձեռացնելը:

Ինչպէս վայելուչ հագուստը զարդ է համեստ և
գեղեցիկ կնոջ, նոյնպէս և կենաց չափաւորութիւնը
գեղեցիկ զարդ է իմաստութեան, համեստ մարդու խօսքերը

աւելի պայծառ են ցոյց տալիս Ճշմարտութիւնը, և խոստովանելը երկմտութիւնը՝ քաւում է գիտութեան պակասութիւնը (ուրիշ խոստովանելի իրա պակասութիւնը՝ կը թեթեանայ մեղանդրանքից)։

Եւ այս չէ գնում իրա գիտութեան վրայ, մտածում է բարեկամի խրատները վրայ, քաղում է նրանց օգուտները։

Եթէ գովասանք է լսում, հեռացնում է իրա ականջը, և չէ կամենում հաւատ ընծայել. և իրան ձեռացնում է իբրեւ յետին ուղղութեանց ճանաչողների մէջ։

Եւ ինչպէս քոյ, որ աւելացնում է դեղեցկութեան շնորհքը, այսպէս էլ նրա առաքինութիւնները աւելի դեղեցիկ են երևում պարկեշտութեան շուքի տակը։

Մտիկ արա անձնապատանին և սնապարծին և մարիդքեր նրա ամբարտաւանութեան չափը, վայլուն շորեր է հագնում, ճեմում է հրապարակների մէջ, և աչքերը դէսուդէն գծելով ման է գալիս և կամենում է որ ամենի աչքին ընկնի։

Սկզբ կօհող արած բարձրացնում է գլուխը և չքտես է ընդում անանիկին, դռնօղութիւնով վերում է իրանից ցածրների առջևը, և մեծերից ծաղը և խայտառակ է ընդում, և ամենի աչքին վուշ՝ իրա անմատութեան և սնախառութեան համար։

Ուրիշների խորհուրդները արհամարհում է և չէ ընդունում, իրա մտաց կարծիքների մէջ վատահ ընկելով՝ ամօթով է մնում։

Իրա սուտ և ունայն ցնորքներով (երեւակայութիւններով) վերած պարծենում է, նրա ղրօսանքն ու պարսպումն ողջ օրը իրա գլխի վրա խօսք գծելն է և իրա վրայ միայն խօսելը։

Օտարաւի պէս շողմոռների շողորթութեան աղբիւրներից է խմում, մինչև որ նայն մարդադողներից խաբւած կը իրզն կընչանայ բոլորսին։

Աշխատասիրութիւն

Պատուիր որդեակ, աշխատասիրութիւնը, որ աղքատութիւնն ու կարօտութիւնը քո դռան շէմքին հոտ չընեն:

Գնահ միջիւնին սիրելի՛ որդեակ, դնահ, տես նրա ճանապարհները և սովորիր նրանից աշխատասիրութիւն. դնահ, տես նրան, որ թէ և հողագործութիւն չ'ունի, իշխան, հարկադիր, կամ տիրող չ'ունի, բայց նա իրա կերակուրը ամատանից է պատրաստում. իրա ապրուստը հունձքի ժամանակն է ժողովում: Կամ դնահ մեղուին (մեղրաճանձին) և սովորիր աշխատասիրութիւն՝ տես ինչպէս աշխատասէր է նա. և նրա գործը ինչպէս պարկեշտութեամբ է գործւում, որոյ վաստակը թաղաւորները և տնանկները բժշկութեան համար են գործ դնում: Թախկէտ նա տկար է ուժով, բայց ցանկալի և մեծարելի է ամենին. պատճառ որ պատուեց նա իմաստութիւնը՝ և պատուեցաւ ինքն:

Որդեակ, մինչև երբ պիտի պառկես, քնիցդ մըր պիտի զարթնաս: Եթէ փոքր ինչ կը քնես, փոքր ինչ կը նստես, փոքր ինչ կը նիւհես. փոքր ինչ կը հանգստանաս ձեռքերդ լանջերիդ (կուրծքիդ) վրայ դրած, էն ժամանակը քո աղքատութիւնը ճանապարհորդի պէս կը գայ, և կարօտութիւնդ սպառազինեալ (եարաղւած) մարդու պէս: Բայց եթէ աշխատասէր կը լինես, քո ամառը աղբիւրի պէս կը հասնի քեզ. և կարօտութիւնդ ինքնահալած կը լինի. չար մարդու պէս:

Կնիկացած օրերը անդարձ են, և ապագայ օրերն էլ չընի թէ քեզանից խլին. ուրեմն հետեիր ո՛վ մարդ, գործ դնել ժամանակդ որ ձեռքիդ է, մի՛ տրտնջար անցկացած կորուստիդ վրայ, և ո՛չ էլ մեծայայտ կաց ապագայի վրայ:

Քո ձեռքին է այս վայրկեանս. իսկ եգուցը ապագայի արդանդի մէջն է. և չ'ես իմանում թէ ինչ կը ծնանի: Ինչ

որ մտքումդ դրիր որ անես արա՛ շուտով, և ինչ որ առաւօտը կարող ես կատարել՝ էլ մի յետ գէձիր մինչև արեգակի մանեղ։

Շուտութեան ծնունդը խեղճութիւնն ու նեղութիւնն են. իսկ աշխատանքը առաքինութիւնով՝ ուրախութիւն է բերում։

Գործունեայ (աշխատասէր) ձեռքը կարօտութիւնը կը բառնայ և ուշատասէր մարդու միջակը բարօրութիւն է և յաջողութիւն։

Ո՛վ է դա որ լքուած է հարստութիւնով և բարձրացել է մեծութեան աթոռ, որ հագնում է փառաւոր շորեր, որոյ համբաւը տարածւել է քաղաքները, որ թագաւորների խորհրդարաններումը ներկայ է գտնւում։ Մա է որ ծուլութեանը թոյլ չըտաւ իրա տան շեմքին ոտ կոխել և ծուլութեանը ասաց՝, իմ անհաշտ թշնամի ես գուշ,։

Մա է որ առաւօտը վաղ է վերկենում, և գիշերը ուշ է քնում, նա է որ կըթում է իրա միտքը խորհրդածութիւնով, և իրա մարմինը աշխատանքով, և երկուսն էլ աղբի մէջ է պահում։

Կոյլ մարդը իր անձին բեռն է, նրա ժամերը (սա հաթները) ծանր և ուշ են անցկենում. և դէսուդէն է ընկնում թէ ինչպէս ժամաւաճառ ընի։

Միայի շուտքի պէս են անցկենում նրա օրերը. որոյ հետքը կամ յիշատակը անցկենալուց յետոյ էլ կարելի չէ գտնել։

Մա շաղաղւած է ցաւի մէջ. կամենում է մէկ բան շինել, բայց նրա ձեռքերը չ'են շարժում. տգիտութեան խաւարի մէջն է մանգալիս նրա միտքը. և նրա խորհուրդները շփոթւած են. սիրով փափագում է վարժելի իմաստութեան մէջ, այլ չըգիտէ թէ ինչպէս պարապի. ցանկանում է նուշ ուտել, բայց չէ կամենում աշխատել որ նրա կ'ճեպը կոտրի։

Սրա տունը զուրկ է ամէն բարեգարդութիւնից. նրա ծառաները վատնում են և կռւում, և ինքն գնում է դէպ ի կորուստը. տեսնում է իրա աչքով և լսում է ականջով իրա ընչից վատնումն (փչանաղը) գլուխը ժաժ է տալիս և ցան

կանում է բարեք կարգաւ ուղղել ամէնը, այլ նրա կամքը հաստատ կամք չ'են, մինչև որ վտանդն ու կորուստը բոլորովին հասնում են նրան կատղած քամու պէս, և ամօթով և ապաշաւանքով մտնում է դժոխքը:

✠

Շնորհ դու, անս լաւ որպիսի աւանդ տուեցաւ քեզ քո պարտքը է մեծացնել որդուդ որ ծնար:

Քո որդու բարութեան և չարի պատճառը դու ես. և քեզնով քո որդիդ կրէնի պիտանացու կամ անպիտան մարդուս ընկերութեան համար:

Ետապիւր դատախարակել քո որդուդ, և ճշմարտութեան կանոններով հաստատիր նրա միտքը:

Քննիր ուշքով նրա յօժարութեանց բնական բերմունքերը, և ուղղիւր տղայութեան հասակի մէջ, որ չար սովորութիւնն չընթաւորուի նրա սրտի մէջ և հասակի հետ չը մեծանայ:

Ուղղաբերձ կ'աճի և կրբարձրանայ նա եղևնոյ պէս լեռանց գլխներին, և գաղտթի մըայ կրդրորէի անտառի ծառերի մէջ. անխրատ որդին նախատինք է իրա հօրը, առաքինի որդին՝ փառք և պարծանք է հօր սպիտակափայլ մօբուայ:

Քո է երկիրը, դու պիտի գործես. ինչ որ սերմանես՝ նոյնը և կը հնձես:

Քո է որդին, ցանիր նրա սրտի մէջ առաքինութեան սերմերը, բարի խրատներով կը կրթես՝ բարի զուակ կ'ունենաս, չար օրինակ կը ընես որդուդ՝ չար զուակ կ'ունենաս, բարի ծառը՝ բարի պտուղ կը տայ, չար ծառը՝ չար պտուղ:

Սովրացրու նրան հնազանդութիւն, և կ'օրհնի քեզ համեստութիւն սովրացրու, և ամօթի տակ չի մնայ:

Սովրացրու նրան երախտագիտութիւն. և շնորհք կը դանի. մարդատիրութիւն սովրացրու և սիրելի կը ընի:

Ժողովարարութիւնն սովորացրու նրան, և անցաւ կրնի. խոհեմութիւնն սովորացրու, և կրօնաշուքի նրան:

Արդարութեան մէջ կրթիւր նրան, և պատուական կրնի աշխարհքիս մէջ. անկեղծութեան մէջ կրթիւր, և արհամարհած չի ընի ուրիշից:

Ժիր պատրաստիւր նրան, և կրչատանն նրա ասլանքը, գթութիւնն սովորացրու. և լիհանձն կրնի:

Սարժիւր նրան գիտութեանց մէջ, և օգտակար կրնի նրա կեանքը. կրթիւր նրան Աստուածապաշտութեան մէջ, և երանելի կրնի իրա մահուան ժամանակը:

Ուրիշ:

Քննեցէք Աստուծոյ գործքերը որ իմաստութիւնն սովորիք. խրատեցէք օրինակով որն որ ցոյց են տալիս ձեզ նրա ձեռաց արարածները:

Գնահատաւոր որդեակի, և տե՛ս ամայութեան մէջ արագիւ ձագին, սովորիւր նրանից ծերատածութիւնն. տե՛ս թէ նա ի՞նչպէս իրա թեւերի վրայ բարձած տանում է իրա ծերացած հօրը, և տեղաւորում է հանգիստ և ապահով տեղումը և կերակրում է նրան:

Օւռակաց գութը քաղցր է ամէն անուշահոտութիւնից: Ճանաչելի հօր երախտիքը, որ ծնաւ քեզ, և մօրը որ մեծացրուց քեզ:

Եւր նրա շրթունքից դուռ եկած խօսքերին, պատճառ որ քո բարօրութեան համար են խօսում. ախանջ դիր նրա խրատներին, պատճառ որ սրտի սէրից են բղխում:

Պարման տարաւ (դեզ արաւ) քեզ քո առողջութեան համար, աշխատութիւն քաշեց քո անձին հանգստութեան համար. այս պատճառաւ էլ պատուիր նրա ծաղկած ուրիքը (մօրուքը) և մի՛ ամաչացնիւր նրա ծերութեան արձաթափայլ մագերը. միտքդ բեր քո մանկութեան անկատար հասակը, և մի՛ մոռանար քո յանդուգն պատանեկութեան եռանդը:

և երկայնատու թեամբ համբերիր քո ծերացած ծնողաց տկարութեանը, և չթողնես անօգնական նրա դողդոջուն հասակը:

Եւթիմիէս (Ժողովեա) նրա սպիտակաւայլ ալեքը գերեզմանի մէջ. և քո որդիքը բարեգթութեան խնամքը քեզանից ստիճած՝ քո բարեպաշտութեանը վոխարէն բարիք կը հասուցանեն:

Եղբայր:

Մէկ հօր որդիք էք դուք, մէկ խնամոց թեամբ թեամբ պահած, և մէկ մօր սօնիքը (ծծեր) մեծացրին ձեզ:

Կապիր քո սիրտը քո եղբարց հետ սիրոյ կապերով, և կը բնական ընդհանրութիւն և երջանկութիւն:

Եւ եթէ դէպքը պահանջեն իրարուց բաժանել ձեզ, անմոռաց ունեցէ՛ք արեւնակցութեան անլոյժ կապը (միաւորութիւն) որ պարտաւորում է ձեզ սէր և միաբանութիւն ունենալ միմեանց հետ. և չըլնի թէ օտար մարդու նախապատիւ համարէք ձեր հարազատ արիւնից:

Եթէ անյաջողութեան մէջ ընկաւ եղբայրդ օրհնիւր նշան, եթէ քո քոյրը վտանգւած ընի նեղութիւնով՝ մի թողնիր նրան անխնամ և անտերունչ:

Եւ երբ որ իրար սիրում կըլնէք՝ ձեր հօր խնամքը անպակաս կըլնի ձեզանից:

Կիւն

Ի սիր սիրելի՛ դուստր իմ, լսիր իմատուութեան ձայնին, և ուղղութեան պատգամները տպաւորիր քո սրտիդ մէջ. որ աւելի պայծառանան քո շնորհքը. և քո դիմաց գեղեցկութիւնը, որ նմանում է վարդին, և հենց ծաղկի թաւամբուց էլ պահէ նրա պէս իրա անուշահոտութիւնը:

Ի՞նչ կենաց արատօտաւն և մանկութեան հասակիդ՝ երբ

շտտ աչքեր տնտղում ընեն քեզ, զգաստ կաց նրանց հրապուրանքից (խաբեբայական խօսքերից), զգոյշ կաց քո սրտիդ, և չըտաս ականջդ նրանց խաբէութեանը:

Ճանաչիր քեզ մարդու պատշաճ ընկերութեան համար կարգւած, և ոչ թէ նրա ցանկութեան գերի: Նրա օգնութեան համար են տւած քեզ քո կեանքը, նրան քաղցր սիրով մխիթարելու համար, և նրա խնամոց (հօգատարութեան) փոխարէնը քաղցր գգուանք հատուցանելու համար:

Ով է կանանց մէջ, որ իրա մարդու սիրտը դրաւած ունի, և հնազանդեցնում է նրան իրա սիրոյ լուծի տակը:

Իհա ճեմում է նա զէմուդէմը անմեղութիւնով և գիմաց պարկեշտութիւնով անկեղտ մաքրութիւնը փայլում են նրա մէջ:

Նրա ձեռքերը գործ են պտուում, և նրա ոտքը չեն սիրում տնից դուս մանդալ:

Շորեր ունի հաբին չափաւոր և վայելուչ: Ժուժկալութեամբ է կշտացած: Հեղութիւնն ու քաղցրութիւնը փառաց թագի պէս կապած ունի գազաթի վրայ:

Նրա լեզուի խօսքերը քաղցր են, մեղրի քաղցրութիւն են կաթում նրա շրթունքից:

Նրա ամէն խօսքը համեստութեամբ են համեմած, ճշմարտութեամբ և զթասիրութեամբ են նրա պատասխանիքը:

Նրա բոլոր կենաց ընթացքը հլութիւն և հնազանդութիւն են. և նրա վարձքը հանգալատութիւն և երջանկութիւն է:

Նրա գործքերի մէջ խոհեմութիւնն (խելօքութիւն) է յառաջնութաց ընում, և նրա աջ կողմը առաքինութիւնն (բարեգործութիւն) է բաղմած:

Սէր ու քաղցրութիւն են խօսում նրա աչքերը, և զգօնութիւնը (խելօքութիւն) արքունի գաւազանն ձեռին բռնած՝ նրա ունքերի վրայ է բաղմած:

Նրա առջևը բերանը հասց ունի լիբբը . և նրա լաւութեան ահից պապանձուում է :

Տաւրաւանքներ լսելուց , և ընկերոջ համբաւը բերան բերան ընկնելուց , եթէ բարեսիրութեան և բարեկամութեան պատճառաւ չբացանի իրա բերանը , գոնէ լաւութեան մատը դրած ունի նա իրա շրթանց վրա : Տարութեան կայանք են նրա սիրտը . այն պատճառաւ էլ ողորկի չարութեան կարծիք չէ տանում :

Երջանիկ (բախտաւոր) է այն մարդը որ գտու նրան , երանելի են մանկունքը , որ մայր ըլնեն կանչում նրան :

Նա ինքն է իրա տան վերահացուն , ամէն ինչ անդորր և խաղաղ . բարի խնամքով հրամայում է , և լսում են նրա խօսքը :

Նա առաւօտը վաղ է վերկենում , և իր գործքերի տընտեսութեան հոգսն է անում , և ամենին կարգում է և աւլիս է իրանց սպասաւարութեան արժան գործը :

Օքոսանք է համարում նա իրա տանու խնամքը (հոգսը) . և ամենայն ջանքով նրանով է պարապում . վայելութիւնն ու չափաւորութիւնը նրա բոլոր տան մէջն են երեւում :

Ժրագլուխ (արիւնջան) տնտեսութիւնով (կարգաւորութիւնով) պարծանք է ըլնում իրա մարդուն , և անխօս ուրախութիւնով գովասանք է լսում :

Իրա որդեքերանց միտքը իմաստութիւնով է կրթում , և իրա բարեբարոյ վաբքով ուղղութեան օրինակ է տալիս նրանց կենացը :

Նրա շրթանց խօսքերը՝ մանկանց համար օրէնքներ են . և իրա ակնկալութիւնը հնաղանդ և կամարար է անում նրանց :

Չայն է տալիս , և շտապով դալիս են ծառայքը , մատնով հասկացնում է և կատարում է գործը , պատճառ որ նրանց սիրտը սիրոյ օրէնքին են լսում , և նրա բարեկարգ հրամանները թւեր են տալիս նրանց դարձապարներին (կրօնկներին) :

Անխառնաւանութեան քամով չէ վերում նա յաջ-

ղութեան մէջ, և աննուաճելի համբերութեան գեղով
կապում է բաղդի վերքերը:

Նա խրատները և դուժերը նուազացնում և հանդար-
տացնում են խռովութիւնը, նեղութիւնները և խորձանք-
ները. նրա սրտին մօտենալուց՝ նրա մարդը մխիթարւում է:

Երանի մարդուն, որ կին առաւ նրան, երանի սրդուն,
որ նրան իրա մայր ընի կանչում:

Եթէ դանւի ժրագլուխ կին, նրա գէնը գոհարներից
(Թանկագին ակներից) շատ աւելի է:

Նրա մարդու սիրտը ապահով (անկասկած) է նրա վրա,
այնպիսի մարդը աւարի (Թալանի) երբէք չի կարօտի:

Մենայն լաւութեան և կենաց՝ գործակից է իրա մար-
դուն՝ և ոչինչ վնաս չի բերի երբէք նրան:

Բռուդ և կտաւ է գտնում և իրա ձեռքով պիտանի
հանդերձներ է գործում. Նա վաճառականի շահաբեր նաւի
նման՝ հեռու տեղից է ժողովում իրա գանձը (խաղինա):

Ազատիան է վեր կենում (զարթում) և կերակուր է
տալիս տանու մարդկանց և գործ է նշանակում նաժիշանե-
րին (աղախներին, քօծերին):

Տեսնում է դեղեցիկ արտ՝ և առնում է էն, և իրա
ձեռաց պողով երկիր է գործում, կամ այդի է տնկում:

Գօտիկը կասած պնդում է իրա մէջքը՝ և բաղունները
մխում է գործի մէջ. ճաշակեց և տեսաւ՝ որ քաղցր է աշ-
խատելը, նրա ճրագը բոլոր գիշերը չէ հանդչում:

Իրա ձեռքը իւրկին է երկարացնում, և ամրով ըռքն
է բռնում:

Ձեռքը աղքատին բաց է անում, և կարօտներին է եր-
կարացնում:

Տան կողմից ոչինչ հոգս չէ քաշում նրա մարդը,
երբոր ուրբովն տեղ ուշանում է:

Իրա տան մարդոց համար ձնից չէ վախենում. պատ-
ճառ որ բոլոր ընտանիքը կրկին հանգերձ ունին հադած:

Իրա ծածկացներն է շննում . իրա շորերը բեհեզ (բա-
րաւ կառ) և ծիրանի է (կարմիր գեղեկնի հետ խառն) :

Իրա մարդը ճանաչուում է դռներէ մէջ՝ երբսր Ժողո-
վումը ծերերի հետ է նստած :

Կտաւ է գործում և ծախում է, և վաճառականնե-
րին գոտիկներ է տալիս :

Օջրութիւն և վառք է հագնում , և յետին օրերին
պիտի ուրախանայ :

Կա իրա բերանը իմաստութեամբ է բաց անում , և
նրա լեզուի վրայ քաղցրութեան օրէնք կայ :

Իրա ոտը չէ սիրում իրա անկի դուռ մանգալ , այլ
միշտ իրա տան ճանապարհներն է քննում , և ծուլութեան
հայ չէ ուտում :

Իրա օրդիքը վեր են կենում , և նրան երանելի են կո-
չում . նրա մարդն էլ նրան գովում է, ասելով՝ , շատ աղ-
ջիկներ առաքինի էլան , բայց դու ամենից գերազանց էլար :
Սուտ հաճութիւններ, և կնոջ ունայն գեղեցկութիւն չըկայ
քո մէջ : Այլելութիւնը սուտ է, և գեղեցկութիւնը ու-
նայն է . սակայն Տիրոջից վախեցող կնիկը պիտի գովուի :

Տակէր նրան՝ իրա ձեռքի պտուղից, և նրա դորձքերը
դռներէ մէջ գովեն նրան : Լուսն. Լուս. 4Լ. 10. — ԳՅ1 :

Դոժալաւիւն

Լոռլութիւնը , իմաստութիւնը , հոգւոյ անգործու-
թիւնը , երկնատուր պարգևներ են , օրանք են որ ասելի մո-
տացնում են մարդուն երանութեանը այս աշխարհքումս :

Եթէ օրանց ստացար և կամենաս պահպանել քեզ
մինչև քո ծերութեան հասակը , հեռացուր քեզանից հեշ-
տութեան սուտ հրաւերը , և նրա յորդորանքից վախճիր :

Եւ երբ նա իրա վախկութիւնը և գգուանքը տարածի
սեղանի լիութեան մէջ , երբ նրա գինին փրփրացած բաժակի
(թասի) մէջ պղպջակները (քսիկեր) վեր արձակում ընի , երբ

քաղցր դէմքով և զուարթ աչքերով մտիկ տալիս ընի. քեզ և յորդորում ընի որ ուրախ սրտով վայելես բարեկեցութեան մէջ. ահա հասել է քեզ փորձութեան ժամը (սահաթ). այս պատճառաւ զգոյշ կաց և մի՛ տուր զբոլակը. քո զգաստութեանը պահպանութիւնից:

Պատճառ որ ցանկալի հեշտութիւնները որ խոստանում է քեզ՝ մոլութիւն կրիսխելին. և նրա վայելելը շատով զանազան ցուեր կը բերեն քեզ, և կեանքդ մաշելով՝ միշտ դէպ 'ի մահը կը տանեն:

Մտիկ տուր քո բոլոր 'ի շուր և տես նրա կոշտների հրաւիրածներին. և ուրախ դէմքիցը կը ճանաչես նրանից որ տաճներին սնտախ յորդորանքներովը:

Տես ի՛նչպէս հաշւած ու մաշւած են մարմնով, ցաւադար կեանքով և վեհերոտ (վախկոտ) սրտով զըւած տանջւում են:

Նեղութեան դժուարատար օրերը և տառապանաց ժամանակը կը գան զեղխութեան (անառակութեան) վաղանցուկ հրճուանքի ետեւից. խանդարել և պահսել է նրանցից քաղցր և կերակրոյ փափագը. անուշահամ կերակուրները այնուհետեւ էլ բաւական չ'են ախորժակ տալու նրան:

Պատճառ որ ինքն իրանց զգայազուրկ արին. իրաւամբը կը ժառանգեն պատիժը՝ որն որ բարձրեալն Մտուած հաստատեց բնութեան պարզէնների մէջ, նրանց խրատելու համար, որոնք այն երկնատուր պարզէնները չարացար են գործածում:

Ի՞նչո՞ւ ո՞վ է դա որ զուարթ դէմքով և սիրուն ընթացքով ճնմում է դաշտի էն կողմը:

Վայն զգոյն վարդերը ծիծաղեն տալիս նրա դէմքին. անոյշ բուրումն առաւօտին ծաւալում է նրա շրթունքից. բերկրութիւնը անմեղութիւնով մեղմած փայլում է նրա աչքերի մէջ, և ուրախալից սրտից՝ երգերն քաղցրաճայնութիւն է հնչում՝ հանգարտ ընթացքով մանգալիս:

Մոռցութիւն է նրա անունը, և ժրութեան դուռտըր է, որ ծնաւ չափաւորութիւնից. նրա որդիքը բնակւած

են Սանտոննեայ հիւսիսական լեռանց այն կողմը :

Արի զաւակներ են և ժրագլուխ և կայտառ . ամէն վայելչութիւնով և առաքինութիւններով զարդարած . ինչպէս և նրանց քուրերը :

Իրանց հօր պարապմունքը նրանց ախորժակը զարթացնում է, և մօրը կերակրով հաստատում է նրանց :

Սեռ ուրախութիւն է նրանց համար կուսել ականատես կրկն հետ, նրանց վառքը՝ յաղթելն է սովրած չարութեանը :

Չափով և կարգաւ են նրանց վայելքը , այն պատճառաւ էլ և դիմացկան են . չ'են երկարի քնումը , բայց քաղցը և խաղաղ սրտով են քնում :

Նարատ է նրանց արիւնը , և միտքը խաղաղ . նրանց աների ճանապարհը չըտօրեցաւ բժիշկը :

Աղատութիւնը բնականից չ'էլաւ մարդկերանց . և անկասկած անդորրութիւնը չըմնաց նրանց բնականութեան մէջ :

Արտաքուստ առաջը առած գնում են դէպ 'ի նորնոր վտանգները , և ներքուստ ոտխը թաղ կացած մատնում է նրանց :

Քաջողջութիւնը , դօրունը , գեղեցկութիւնը և ժրութիւնը՝ ցանկութեան իղձեր են գծում չար սիրոյ սրտի մէջ :

Սերակներում կանգնում է իրա կանաչազարդ հովանոցի տակովը . գուրգուրալով դէպ 'ի իրան է գծում նրանց աչքերը , և տարածում է փորձութեան թակարդները :

Պէր ու փափուկ է մարմնով , և տեսքով շատ դուրեկան . նրա շորերը սուտ զարդերով է յարմարացրած , նրա աչքերը անառակութիւն է բարբառում , նրա գոգումը թաղ կացած նստած է խաբեբայ հրաւիրողը , մատնով նշան է տալիս և կանչում է իրա մօտ , դիմաց գեղեցկութիւնով դրձում է նրանց իրա սիրոյ մէջ , և քաղցը խօսքերով աշխատում է բռնել նրանց որոգայթի մէջ :

Փախիր վախիր քաղցրախօս բերնից , և ականջ մի՛ դիր նրա զմայլեցուցիչ ձէնին : Եթէ քո աչքերը բնական նրա սրակաթ աչքերին , եթէ դրկեց և փաթթուեցաւ քեզ . յետոյ

կշիռած կրպակի քեզ անցեր՝ իրա կապանքներից:

Եթե ու անարդանքը կրդան կըհասնեն, հիւանդութիւնը, չքաւորութիւնը, տառապանքը (նեղութիւն) և սարքը (զգջալ) շուտով վրա կըհասնեն:

Ուժամարի ըլած տախանքից (ցանկութիւնից) զըզուած փափկասէր խանդաղատանքից (ոիրոյ կարօտութիւնից), թուլութիւնով և ծուլութիւնով մաշւած զօրութիւնն ու առողջութիւնը կրպակին քեզանից, և կընշանայ մարմնայգիայելուչ շինուածը, կարճօրեայ կըլնի կեանքը, շատ նեղութիւններ և ցաւեր կըկրեն, և ոչոք կարեկից չի լինիլ քեզ:

Բայց որոնք չարաւոր ժուժկալութեամբ են ապրում, առողութիւնը (ծաղիկեայ հասակը) կըդօրացնի նրանց ջերը, քաջութեան ուժը կըբնակի նրա ոսկորների մէջ. գործով և աշխատանքով պարապելը զրօտանք կըլնի նրա համար ամէն օր:

Գիւտաբիւն

Ինչպէս որ գարունը սիրում է երկրի (հողի) երեսին կանաչադեղ տունկ և նոր ծլած ծաղիկ, ինչպէս որ քաղերեր ամառայ առատութիւնը, պարարտացնում և առատացնում է հունձքը, այսպէս էլ գթութեան ձերբը բարեպարգևներ են ցօղում մարդկային ազգի վրա:

Ով որ կարեկից է ըլնում նեղացածին՝ նա սիրելի կըլնի ամենին. իսկ ով որ անկարեկիցն է, նա կարող չէ սիրելի կամ հաճոյ ըլնել:

Սապօրծը (ղատար) չէ մտիկ անում դառնի մոնչելուն, և ոչ էլ անգութ սիրտը ցաւում է ուրիշների նեղութեան վրա:

Բայց գթոտ մարդու արտասունքը քաղցր է ցօղի հատիկներից՝ որ վարդերի ծերերից կաթում են երկրի (հողի) սրտում:

Եկանջը մե' խիլը նեղացածի և անանկի լացի ձայնին

և մի՛ խտացրուր սիրտդ անմեղի փորձանքների վրա :

Երբ անաեբունչ որբը աղերսանքով ձայն տալիս ըննիքեղ, երբ հարստահարած և ցաւալից որբւեքու սիրտը ողորմադին արտասուելով խնդրում ըննիքեղանից օգնութիւն, քո գութը ընկնի նրանց թշուառութեան (խեղճութեան) վրա, և անտերունչներին և ընկածներին օգնական և պահապան ընեն, եթէ տեսնես ցրտից խլած աղւորին՝ ՚ի զուր մանդալիս փողոցումը. բայց արա քո սրտի գութը, վեր առ նրան քո բարեգթութեան թեւերի վրա և թափիր մահուանից, և կ'ապրի քո անձը :

Ողորմածութիւն

Երանի՛ նրան, որ իրա սրտի մէջ դձեց գթասիրութեան սերմը. սէր ու ողորմութիւն կրդանի նա :

Բարութեան դետեր կրքղտեն նրա սրտի աղբիւրից, և առատ առատ կրկաղեն վտակները մարդկանց օգտի համար :

Չեւք է տալիս և մխիթարում է նեղացածներին նրանց նեղութեան մէջ, և ուրախանում է, երբ օգնում է ամէն մարդու յաջողութեանը :

Սեղագրանքի տակ չէ դձում դրացուն (հարեանին), արհամարհում է նախանձու և ատելութեան խօսքը. և քսութիւնը (խաբար տանել բերել) բերան չէ բերում :

Երբում է անիրաւ արարմունքները և մեղքերը, և ջնջում է մեքից :

Սրէժը և ռխակալութիւնները նրա սրտի մէջ տեղ չ'են գտնում :

Փխարէնը չարին չար չէ հատուցանում, և մինչև անգամ չար թշնամիքին էլ չէ ատում. այլ նրանց անիրաւութեանց դէմը սէր է ցոյց տալիս :

Երմբւում է մարդկերանց ցաւերի և ներողութիւնների վրա. աշխատում է թեթեւցնել նրանց նեղութիւնների բեռն, և վարձք է համարում ուրախանալը նրանց յաջողածների վրա :

Հանդգնում է հատաղի բարիութեան կրակը . խաղաղարար է ընում հակառակողներին, և չարացածներին հանդարտեցնում է . հակառակ է չարին, նախանձու և ատելութեանը . դուրում է և գործակից է ընում իրա հարևաններին լաւ լաւ խորհուրդներին: Այս պատճառաւ էլ նրա անունը դուրութիւնով և օրհնութիւնով կը յիշուի:

Արտաբարձութիւն

Ինչպէս որ ծառի ճիւղերը կենդանարար հիւթ են տալիս արմատին, որ վեր բարձրացրած ունի նրանց, և ինչպէս որ դեռ իրա ալիքը (տալիւ) բշելով տանում է ծովը. այսպէս էլ երախտագիտի (լաւութիւն իմացողի) սիրտը ուրախանում է իրա ստացած բարեաց փոխարէնը վճարելուց:

Օւռարթ սրտով իրան շնորհապարտ է համարում . սիրով և պատուով է մօտիկ տալիս իրա բարերարին:

Եւ եթէ իրա ձեռք չըհասնի կշռել բարեաց փոխարէնը, բարեակեր կամքով նրանց յիշատակը մտքին է բերում, և չէ մոռանում իրա բոլոր կենաց մէջ:

Բնատաձեռն մարդը նման է երկնքի ամպերին, որ թափում են երկրումը ծաղիկ, բանջար և պտուղ . իսկ անշուշորհի սիրտը՝ աւագոտ դաշտ (տափ) է. խմում է անկուշտ երկնքից եկած անձրեւը, և երկրի տակը պահելով՝ և մէկ պտուղ էլ չէ բերում:

Սի' նախանձիք քո բարերարի հետ, և մի' կեղծաւորելով թաղցնիր նրա լաւութիւնը որ քո վրա է . թէպէտ աւելի լաւ է տալը քան թէ ընդունելը, բայց շնորհապարտ խոնարհութիւնը որսում (շահում) է սիրտը, և հաճոյ (դուրեկան) է Բնածուն և մարդկանց:

Անարտաւանից լաւութիւն մի' ընդունիր, և անձնասիրի և ժլատի պարտքի տակ մի' ընկնիր, որ չընի թէ իրանց մոտի պարծանքով ամաչացնեն քեզ . պատճառ որ անկուշտ է աղահուսիսեան փափագը:

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԱԼԳՊՔ

Երեւորէի:

Մէկ ազնուական երբ որ հեռու երկիր ճանապարհորդութիւն պիտի անէր, կամեցաւ, որ իրա երեք որդիքը դան իր մօտ և իրան մէկ մէկ սիրոյ նշան տան, որ մաքիցը բնաւ չըզուս դան, և ուր որ դնայ յիշն նրանց: Առաջինը բերաւ մէկ պտտիկ մարմարինն քար, որոյ վրայ որ հօր անունը փորել էր: Միւսը ընծայեց ազնիւ և անուշահոտ ծաղիկ ների փունջ: Երրորդը մօտ եկաւ և ասաց հօրը. « Մերել, ես ոչ մարմարինն քար ունիմ քեզ տալու անունդ վրէն փորած և ոչ անուշահոտ ծաղիկների փունջ, այլ միայն իմ սիրտս: Էս տեղ քո անունըդ անջնջելի փորւած է, էստեղ քո յիշատակութիւնդ միշտ պատուաւիւն է. և ահա էս սիրտը ազնուական սիրով լքցուած քեզ ընծայում եմ, որ միշտ քեզ պիտի հեռեի, ուր որ ճանապարհորդութիւն անես, և քեզ հետ պիտի կենայ, ուր որ կենաս:

Մէկ փրտան աղջիկ:

Մէկ աղքատ կնիկ, որ առաջ շատ լաւ օրեր էր տեսել, մէկ առաւօտ նստած լացէր բնում իրա խեղճութեան վրայ: Իրա աղջիկը՝ երբոր տեսաւ մօր լացը, մօտ դնաց և պասց. «, մի՛ լաց ըլիւր մայր իմ, մի՛ լաց ըլիւր. դիտեմ ես ինչն է քեզ կդպէս լացեցնում. հնդուր համար է, որ էս առաւօտը մեիք նախաձաշիկ անելու բան չ'ունենը, բայց հագս մի՛ քաշիւր: Աստուած մէկ օր չ'է անցկացրել, որ կերակուր չըտայ մեզ և դիտեմ անապահոյս, որ էս օր էլ նա մեզ անտես չ'ի տնիւր, « Հաղիւ թէ էս խօսքերը դեռ վերջացրել էր, մէկէլ լանկարծ հարեւնի տնից մէկը եկաւ և ասաց, որ քիչ բան կայ նրա համար շինելու: Մեր ուրախութիւնով դուս դնաց և քիչ ժամանակաց մէջ

էն դործը կատարեց, իրա աշխատութեան վարձը ստացաւ և նոյն փողով հաց և կերակուր դնեց, և դնաց իրա տուն : Սերեկան աղ ջիկը մօր առաջ դուռ եկաւ աչքերը լիքը շնորհակալութեան արտասանելով և իրա քնքուշ երեսի վրայ ուրախութեան նշանով առաց, ,, տեսա՛ր, սիրելի՛ մայր իմ, չ'առացի՞ քեզ թէ Լստու՛նձ կերակուր կըղըկի մեզ էսօր : Սեր երկնաւոր հայրը իրա սղարմութիւնը ամէն օր կը ապր մեզ՝ որ մեր մտքից ու խելքից էլ անցկացած չը ընի : :

Սրբի ուղեւոր :

Յովսէփը և Պետրոսը մէկ օր դուրս եկան իրանց անից և դնացին ման դալու : Ղանապարհին անց էին կենում՝ մէկ պարտիզի (բաղի) մօտից, որի դուռները բաց էին : Երանք մտան սրտաէղը և տեսան որ մէկ քանի խնձորի ծառեր էն քան շատ խնձոր ունին, որ ծառի ճիւղերը ծանրութիւնից կռայել են : Տես, Յովսէփ, ասաց Պետրոսը, մենք էս տեղ կարող ենք խնքան ուղեւորներ ուտել : Էստեղ ո՛չ որ չէ երեսում : Երբ շուտով մէկ ճիւղքը կտրենք, Լստու՛նձ չը պէտք է անենք : խնձորները մերը չեն, ուրիշներինն են պատասխանեց Յովսէփը : — Լս՛հ, ի՞նչ կոյ, ասաց Պետրոսը, պարտիզի տէրը իսկի կարող չէ խմանալ, թէ մենք մէկ քանի խնձորներ ենք կտրել : Նա էնքան շատ ունի, որ կտրելի չէ համարել : — Ղնմարիտ է, ասաց Յովսէփը, բայց էլի պէտք է չ'անենք էդ բանը, էնդուր համար, որ թաքուն վերառները տրիշի բանը, թէ և շատ փոքր բան լինի, դողութիւն կըլնի : Սրբի մտացել՝ ևս ինչ ասաց մեր հայրը, երբոր պատմում էր էն դոգի պատմութիւնը, որ մեր տան առաջից տանում էին շրթաշով (զինջիւզ) կապած : Ի՞նչ ասաց, հարցրուց Պետրոսը : Ես ասաց, թէ փոքրով սկսում է . մեծով վերջանում է : Պետրոսը սկսաւ խորը միտք անել և վերջը ասաց՝ դու Ղնմարիտ էս ասում, սիրելի Յովսէփ, դնանք էս տեղաց : Պետրոսը ուզում էր վատ բան անել, ի՞նչ ուզում էր ուրիշ

խնճորները ուտել : Ի՞նչպէս լաւ էլաւ , որ Յովսէփը չըթու-
ղաւ նրան էդ բանը անել :

Արի՜տէ՛ և խառնէ՛ քէտդ պղտայ .

Սիմոնի ծնողքը պատուաւոր և խելօք էին : Սրանց տունը
թէպէտ փոքր էր , բայց ամէն բանը կարգով էր պահած
և խտակ . հնդուր համար որ Սիմոնի մայրը չէր սիրում որ
տան բաները էս կողմը էն կողմը ցրուած լինին և դետնի
(պօլի) վրա աղը լինի կամ ուրիշ կեղտոտ բան : Բաւաւոր
ամէն բանից առաջ նա աւելում էր իրա փոքրիկ տունը ,
կարգում էր կողմերը և ուրիշ բաները և պատուհաններին
դուռը բաց էր անում , որ տան օդը խտակուի : Կարելի՞ էր
որ Սիմոնը անկարգ մեծամար և խտակութիւն չըսիրէր , երբ
որ մայրը նրան բարի օրինակ էր ցոյց տալիս : Սրանից երեւ-
ում է ինչքան հարկաւոր բան է , որ մանկուիքը պատիկուց
սովորեն կարգին և խտակ կենալ : Օգործինակ Սիմոնը եր-
բէք չէր կամենալ որ ուսումնարան դնայ առանց մաղերը
սանդրելու , ուրիշ անկարգ տղերքի պէս , երբէք չէր թող-
նիլ որ ցեխոտ կոշիկները (չէքմէքը) մնան սաղ օր առանց
որբելու . կամ թանաքով կեղտոտած ձեռքերը քսել իրա
շորերին , ինչպէս անում են շատ անկարգ տղերք : Սա միշտ
գնում էր ուսումնարան մաղերը տանդրած և ձեռքերը իս-
տակ լուացած . նրա հագուստը միշտ լինում էր խտակ և
թափ տուած , կոշիկները խտակ սրբած , իսկ նրա գրքերի
մէջ երբէք չէր կարելի տեսնել մէկ թանաքի կէտ կամ խաղ :
Սա երբէք իրա դդակը չէր գձում սեղանի վերայ և թա-
նաքը բանաշնելուց շատ զգոյշ էր լինում , նրա քնթի աղ-
լուխը միշտ իրա մօտ էր լինում : Բայ խտակութիւն և
կարգ սիրող և պահպանող Սիմոնը ուրախութիւն էր իրա
ծնողաց և վարժապետների համար : —

ՂԵՏԱՐԻՒ ՊՈՂԱՅ:

Պոստանդինը խաղում էր իրանց դռան մօտ: Մէկ դըրացի կանչեց նրան և խնդրեց, որ նա սպասի փոշտի գալուն, և ինչպէս հեռուից տեսնի, խնդրեց իմաց տայ նրան: Պոստանդինը մեծ ուրախութիւնով յանձն առաւ կատարել էս խնդիրը, Էնդուր համար որ բարեսիրտ տղայ էր: Եւ խնդրեց վաղելով դնաց մինչև քաղաքի դուռը և մէկ բարձր տեղ կանգնեցաւ, որ հեռուից տեսնի փոշտի ճանապարհը: Ահա սահաթ աւել սպասեց Պոստանդինը: Ինչ Ժամանակը էնտեղից անց էր կենում Գլխորը. սա ինչպէս տեսաւ Պոստանդինին, ձայն տուեց՝ արի դնանք միասին. էն տեղ մեր ընկերները խաղում են: Պոստանդինը պատասխան տուաւ, Թէ ամենեւին չեմ կարող դնալ քեզ հետ, Թէ և սիրտս շատ ուղում է. Էնդուր համար, որ խոստացել եմ դրացիին հստեղ սպասել փոշտի գալուն, որ նրան իմաց տամ: — Մինչև երբ պէտք է մնաս հստեղ արեգակի տակումը, հարցրուց Գլխորը. քեզ էդ խկի հարկաւոր չէ, և բաց յայտնանէ դու բաւական սպասել ես, արի դնանք: Բայց Պոստանդինը հաստատ մնաց իրա խօսքի վերայ, Թէ և Գլխորը շատ խնդրեց և վերջը ծիծաղեցաւ էլ նրա վրայ: Պոստանդինը մտքին էր պահել իրա հօր խօսքերը, որ իրան միշտ ասում էր, Թէ ճշմարիտ մարդը պէտք է իրա աւած խօսքը հաստատ պահի և կատարի: Թէպէտ նա էլ սաղ կէս սահաթ սպասեց էն տեղ, և արեգակը նրան շատ նեղացրուց, բայց ինչ մեծ ուրախութիւն էլաւ նրա համար. երբոր նա հեռուից տեսաւ փոշտը և վաղելով դնաց իմաց տաւ դրացիին: Ղաւը ի՞նչ կ'անէիք եթէ ձեզ էլ պատահէր այսպիսի բան:

ԲԱՆՈՒՄԵՐ ՊՈԼՆԷ:

Շուշանը պատիկուց մեծ սէր ունէր ուսում առնելու և հարկաւոր գիտութիւններ ստանալու: Երբ որ նա մէկ նոր բան էր տեսնում, էնքան չէր հանդատում, մինչև որ լու

անդէկանում էր. իսկ եթէ իրա մտածմունքովը չէր կարա-
նում հասկանալ թէ ինչի՞ համար պէտք է էն բանը, և
թէ ինչի՞ համար էն տեսակի է և ոչ ուրիշ տեսակի, նա էն-
քան հարցնում էր մինչև որ լաւ հասկանայ: Այս ուրախու-
թիւնով զնում էր ուսում առնելու, և շատ վատ եղանա-
կին էլ ճանապարհի երկարութիւնը նրան չէր վախեցնում:
Այս շատ ուրախանում էր ամէն նոր խրատական գրքի վրա,
ուրիշ մանր աշխերտների նման չէր շուռ տալիս միայն թուղ-
թերը, այլ կարգում էր ուշադրութեամբ և լաւ միտք ա-
նելով, և էնդուր համար եթէ նրան հարցնում էին թէ
ի՞նչ է դրած այն գրքումը, շուտ պատասխան էր տալիս:
Եւ ամէն գործումը, մանաւանդ կարդալումը, նա շատ հմուտ
էր, և աւելի լաւ սովորելու համար նրան տուին մէկ երևելի
կար կարողի մօտ օգնական, որ յանձն առաւ նրան սորվեցնել,
էն պայմանաւ որ նա մէկ բոլոր տարի կանուխ առաւօտուանից
մինչև գիշեր կարի կամ դործի նրա համար առանց վար-
ձու: Երբ որ այս դառը տարին անց կացաւ, նա էնքան լաւ
սովորել էր, որ ոչ թէ միայն կարողանում էր իրան պա-
տուով պահել, այլ և իրա հիւանդ մօրն էլ ծերութեան
ժամանակը պահում էր: Որովհետև բանասիրութիւնը միշտ
հարկադրում էր նրան ծանօթութիւն ունենալ միայն խելք
մարդկանց հետ, որոնցից կարելի էր հարկաւոր բան սովորել.
վասն որոյ նա պահպանեց իրան զանազան յիմարութիւննե-
րից և էնդուր համար ամէն խելք մարդիկը նրան սիրում էին
և պատւում էին: —

Բարեգործ աղայ :

Մտնելով քաղաքի մօտ անցեալ տարի մէկ սաղաղի դէպքեացաւ , էնդուր համար որ քամիի սատակութիւնից կըրտիւր պատում էր ամէն տները չորս կողմից և գեղացիքը չէին կարանում մէկ մէկու օգնել : Բերել քան ութսուն մարդ , որոնց մէջ կային հիւանդներ , ծերեր , կանայք , մանկուներ և աղքատ մշակներ , մէկ քանի սհաթումը զրկեցան իրանց տներէ , հագուստից և ամէն ապրուստից : Ասկծալի էր տեսնելը էս ողորմելի մարդկանցը իրանց աղքատ և հիւանդ տղերքով , որք լեւտանում էին ցուրտից , (էնդուր որ էս կըրտիւր պատահեցաւ աշունքի վերջին) , որք տնքում էին , լաց էին լինում , էս կողմը էն կողմն էին ընկնում և իրանց համար կենալու տեղ էին պառում : Են տեղի բարեգործ քահանան , որ ինքն էլ բոլոր իրառունցածը կորցրել էր , չէր միտք անում իրա գլուխը ազատելու համար և շտապում էր օգնել ողորմելի մարդիկներին , որք բոլոր նրա չորս կողմը պատած տնքում էին և լաց էին լինում : Ենդուր համար նա քնաց ման եկաւ մօտիկ գեղեքումը և քարոզելով հետեւեցաւ էն ողորմելի մարդկերանցը տեղաւորել ողորմած մարդիկերքի տուններումը . ամէն տեղ նա հաւաքում էր լիող , հաց , շոր , և լրագիրներումը (գաղէթներումը) տպեց այս զարհուրելի կրակի պատմութիւնը : Երա աշխատանքը և հետեւութիւնը դարդակ չ'անցկացան , ամէն տեղերից սկսան ուղարկել նրա մօտ օգնութիւն լիողով , հացով , շորերով . և էս պատուելի քահանան բաժանում էր ողորմելի մարդկերանցը ուրախութիւնով , արդարութիւնով և զգուշութիւնով : Եդ ժամանակը եկաւ նրա տուն մօտիկ գիւղից մէկ պատիկ տղայ : Ատխնալով մտաւ նա քահանայի տունը , և ասաց , ես մէկ խնդիրը ունիմ ձեզանից , տէր տէր , եթէ դուք չէք բարկանալ : Ես սիրելի , պատառխան աւաւ քաղցրութեամբ քահանան . ինչ կարեմ էս անել քեզ համար . ես պատրաստ եմ : Ե . դուք չէ՞ պէտք ինձ օգնէք , ասաց պատիկ տղան , ես միայն խնդրում եմ , որ դուք էս լիողը և էս հին շորերը վեր առ-

նէք ինձանից ողորմելի այրւածներ չամար : Ղշմարիտ է ,
թէպէտ էս շատ փոքր բան է , բայց ես աւելի ոչինչ չ'ունիմ ,
ես շատ կրցանկանայի մէկ օգուտ բան անել մեր ողորմելի
այրւածներին չամար . ես շատ ցաւում եմ նրանց չամար :
Իմ քոյրս , որ ամենեւին ոչինչ բանով չի կարող օգնել ,
ասում էր ինձ , որ ես այս փոքր բանով ձեզ մօտ չըգամ :
բայց ես չուղեցի իմ միտքս փոխել , եկել եմ հստեղ և
խնդրում եմ վեր առնէք այս փոքր ընծայարերութիւնս :
Ղաւ շատ լաւ ես արեւ , սիրելի՛ որդի իմ , պատասխան տը-
ւաւ . քահանայ , և քաղցր արտասուները վաղեցին ուշքերիցը :
Մէն տւած բանը , ինչ որ խտակ սրտով է տրուում , իրա-
դինք ունի . ուրեմն քունն էլ դին ունի . մի՛ կորցնիր երբէք
քո այդ ազնիւ զղացմունքը . հետեւի լաւութիւն անել ինչ
բան կարող ես . քո հոգին միշտ կ'ուրախանայ և Մտուած
բեղ կըլարձատրի : —

Բարբեռքի

Ղմեռւայ մէկ սաստիկ ցուրտ օր Միւստը և Բաղրատը
անց էին կենում տալիից . ճանապարհին տեսան նրանք ձիւնի
վրա պառկած մէկ անծանօթ մարդ , որ երեւում էր թէ շատ
խոր քնով քնած է : Միւստի սիրտը ցաւեց նրա համար և
հասկանալով , թէ նա կարող է սառչել հստեղ , գնացնրա
մօտ և սկսաւ զարթացնել : Դատ շարժեց անծանօթ մար-
դուն , բայց նա չըպարժաւ : Ղաւ շատ երկար ժամանակ կը-
շարժեա դրան , ասաց Բաղրատը ծիծաղելով . դա չի զարթել ,
հնդուր համար , որ հարբած է , թող դրան և գնանք , շատ
ցուրտ է : — Ոչ , պատասխան տւաւ Միւստը , ես չեմ
կարող սրան հուլէս թողնել , շատ կարելի է որ էս խեղճ մար-
դը սառչի . թէ և սա հարբած էլ լինի , բայց էլի մարդ է :
և հնազա մարդ է , որին պէտք է մենք օգնենք : Ինչ որ ձեռ-
քիցս կըդայ , ես ամէն բանը կ'անեմ , որ աղատեմ սրա կեանքը :
Ինչ կամենաս արա՛ , ասաց բարիութիւնով Բաղրատը , ես չեմ
կանդնիլ հստեղ և չեմ սառչիլ : Իս տեսելով նա գնաց : —

Ինչ ժամանակը Սմբատը պառկած մարդուն ծածկեց ձնով, Էնդուր համար որ լսել էր, թէ ձիւնը տարայնում է, և շուտով վաղեց մօտիկ գիւղը, որ սայլ բերի: Արա բաղդից պատահեցաւ մէկ բարեսիրտ գեղացի, որ գնում էր քաղաքից: Արա օգնութիւնով քիչ ժամանակի մէջ կիտամեա մարդուն շունչի բերին և Սմբատը ուրախ ուրախ վաղեց իրա տուն: Պար ի՞նչ էր միտք անում Սմբատի վերայ. և ի՞նչ էր ասում Քաղրատի համար: Արանցից որին կ'ուզէք աւելին մանիլ:

Նորահասի բարեբարութի:

Քարեպաշտ ծնողաց մէկ հատիկ դուստր անունը Հռիփսիմէ սաստիկ ցուրտ ձմեռւան ժամանակը մեծ ջանքով, որ տեղ որ պատահում էր, հատիկներ և վշրունքներ էր ժողովում: Այլ որ բաւականին պատրաստեց, օրը երկու անգամ դուս էր դալիս տնից և էն ժողոված հատիկներից և վշրունքներից ածում էր հայաթի մէջ: Ամէն կողմից գալիս հաւաքւում էին թռչունները և կերակրւում էին: Խեղճ աղջկայ ձեռքերը կուշ էին եկած ցրտից:

Այլ անգամ սրա ծնողը մօտիկ էին տալիս սրան, շատ ուրախանում էին և հարցնում էին սրանից. Հռիփսիմէ, էդ ի՞նչ ես անում: Տեսէք, պատասխան տաւ աղջիկը, ողջ գետինը ծածկած է ձնով և սառուցով. էնպէս որ խեղճ թռչունները ոչինչ չ'են գտնում ուտելու, մեղքս են գալիս նրանք: Ահա ինչի՞ համար եմ կամենում օգնել նրանց, ինչպէս որ հարուստները օգնում են խեղճերին: Քայց դու միթէ կարող ես ողջ թռչուններին կերակրել, ասաց նրան հայրը: Պատասխանեց Հռիփսիմէն միթէ բոլոր աշխարհքիս երեսին երեսերը էդ չ'են անում, ինչ որ ես հիմի անում եմ, միթէ նրանք մտքին չ'են բերում հեռեւել հարուստներին, որ ամէն տեղ օգնում են խեղճերին, տալարախաներին և չունեւորներին: Հայրը մօտիկ արաւ աղջկայ մօրը և ասաց. հիւ, ինչ անմեղութիւն է:

Երբ բանասերէլս:

Ո՛վ դու նըժդեհ ծիծառն անմեղ,
Ի վարանոց դարեալ բունիկ,
Օ՛ր տըրամագին յընդհատ գեղգեղ
Նըւագս հընչես, ողորմ հաւիկ:

Թէ տարանջատ քոյդ վարուժան
Բըքեղ միայն աստէն ելիք
Յանմըխիթար սուգ ինձ նըման,
Ողբա ողբա, ողորմ հաւիկ:

Ե՛լ երանի՛ր քեզ բիւր հաղար
Օ՛ր թուխս հարեալ ընդ սար ընդ ձոր,
Ե՛ղատ յայերս յածիս կոճիս
Կըկնեալ ըզքո զերգ տարիաւոր:

Յանկարծ և ես այլ զիս եղունկ.
Դառն արտասուք եհ իմ՝ բաժին.
Հեծեմ տըխուր 'ի յարկս անձուկ
Յիշեալ ըղիառս իմ՝ զառաջին:

Ոչ ինձ արիւոյն ծագէ նըշոյլ
Յաղջամըղ ջին յայս օթեան,
Ե՛ւ ոչ հողմիկ հեշտին 'ի սոյլ
Հասուցանէ զիմն առ.քեղ ձայն:

Յառաջ խաղայ և այս աշուն,
Ե՛ւ դու կաղմիս յերկայն ուղին.
Շէնք և աւանք և ծովք անհուն
Բաղլոր 'ի ձայնէդ ողջունեսցին:

Իօհ ես այդուն այդուն 'ի կոճ

Օ աչս իմ բացեալ արաստուալից,
Եղերական քյին երգոց
Յայնժամ մըտօքս 'ի լուր կացից:

Սինչ տարախով 'ի խկատ մըրըիկ
Թօթալեայի ձիւն վըքալից,
Ես կարծեցից Թէ քո ձայնիկ
Ինձ և յայնժամ է ողբակից:

Ո՞վ գու նըժգեհ ծիծառն աղատ
Բղբեղ առնեմ ես երդմընի.
Գընա ողջամբ յերկիր 'ի զատ,
Ողջամբ դարձցիս 'ի դարնայնի:

Կաչ մի գըացես դու աստանօր,
Ի նմա հանգիր զայն երկկուն.
Տուր ինձ զյետին ձայնիդ համբոյր,
Եւ երթ ողջամբ հաւիկ սիրուն:

Մայր և Մանկի:

Գեղեցկահիւս յորրանի
'Նընջէր մանուկ գեղանի. —
Մօր քո միակ յոյս չըքնաղ
'Նընջեա մանկիկդ ընդ ծիծաղ:

Մայրն առ նուլաւ գըլխակօր
Օքնօտ 'ի ծղիւրն յենոյր
Եւ հիանայր իբր 'ի կախ. —
'Նընջէր մանկիկն ընդ ծիծաղ:

Յառեալ դիտէր սիրասուր
Հայեցուածով յորդին իւր,

Ղիտէր ժբստէր մայրն ուրախ, —
Նընջէր մանկիկն ընդ ծիծաղ:

Եւ 'ի շրթանց թռուցեալ սէր
Որ 'ի սրբօրն կայր՝ ասէր:
Նընջեալ քաղցրիկ՝ քաղցր 'ի քուն,
Ն'քուն զուարթնոց դու հանգոյն:

Օխ՜նչ հատուցից ո՛վ Աստուած
Ընդ պարգեւիդ գերապանծ. —
Քեզ նըւիրեմ զիմ մանկիկ. —
Նյլ դու նընջեալ աստ այժմիկ:

Ո՛հ քեզ, զհայցուած քո, ո՛վ կին,
Տարան հրեշտակք 'ի յերկին,
Եւ քաղցրացաւ ձօնիդ յոյժ.
Նյլ քեզ մանկիկ նինջդ անոյշ:

Յայնժամ սրովքէ լուսաւից
Իջեալ անդէն 'ի յերկնից՝
Մերձ ի յորրանն հասանէ:
Օխ՜ խնդրես ո՞ սերովքէ:

“ Մանուկդ որ ինձ նըմանիս
Իսէր, օ՞ն եկ դու ընդ իս,
Եկ և ընդ քեզ համազոյգ
Մինչև յաստղունքս թռիցուք:

“ Օ աշխարհ ըզցաւ թող 'ի բաց.
Քանզի 'ի թիւս հրեշտակաց
Պիտի մանկիկ մի յերկին.
Եկ և լըցես ըզթերին ,,”

Եւ զձիւնափայլն իւր ըղթեալ
 Շարժեալ հրեշտակն ըղթեթեալ,
 Թըռեալ . . . ո՞ մայր, ո՞հ, եղուկ.
 Սահ .քեզ, մեռաւ քո մանուկ:

ԱՌ. Ա. Կ

Առաւ և հոգի:

- Առուակը ձայն ձրգեր կու լար
 Կը կըսկըսար կը մըռմըռար,
 Չայրը բռնեց հովիւան ու ձոր
 Լացը հրնչեց լեռ ու ծործոր,
 Լըսեց հովիւն՝ ու գըթալով
 “ Առուակ, ըսաւ, ինչո՞ւ լալով
 ,, Այսպէս ի՞ժեր կուլաւ կողքաս
 ,, Կը կըսկըսաս կը մըռմըռաս,,
 — “ Ի՞նչպէս չըլամ,, պատասխանեց
 Առուն՝ ու խոր մը հառաչեց
 “ Երբոր աղտոտ քու ոչխրներն
 ,, Կը պըղծեն իմ պայծառ ջրերն,,
 — “ Աւ չեմ թողուր,, հովիւն ըսաւ,
 Ու հօտն ուրիշ աղբիւր տարաւ:
 Առուն նոյնպէս կու լար կ’ողբար
 Կը կըսկըսար կը մըռմըռար:
 “ Առուակ ըսէ ի՞նչ, ի՞նչ ունիս
 ,, Որ անդադար կը գանգըտիս,,
 — “ Ահ, ես թըշուառ եմ միշտ թըշուառ,,
 Կըսէր առուն անմըխթար,
 Կը կըսկըսար կը մըռմըռար:
 “ Ախարս ջրբիս պաղ ու պայծառ
 ,, Ոռուն ոչխարք չեն մօտիկնար,

,, Լճիկները զեւ թողեր զնացեր
 ,, Ու վրաս նայիլ ալ չեն ուզեր, ,,
 Դարձեալ հովիւը դըժտով
 Բերաւ իր հօտն առուակին քով,
 Թաղուց որ հոն եղերքն արծին
 Բայց ջրերուն բնաւ չի դպչին:
 Բայց առուն միշտ կուլար կ'ողբար
 Կը կըսէր ինքն ինքն մըմըմըմ:
 — Բայ առուակ ըսէ հոգիս
 ,, Ի՞նչ նեղութիւն ի՞նչ ցաւ ունիս,
 ,, Որ միշտ նոյնպէս կուլաս կ'ողբաս
 ,, Կը կըսէր ինքն ինքն մըմըմըմ, ,,
 Լճուն նորէն հաւաքելով
 ,, Ի՞նչպէս չի լամ, ըսաւ ցաւով,
 ,, Որ ոչխարներու կը մայեն
 ,, Երեւոյ չորս դէս կը հաջեն, ,,
 Եւ ան ասեւ հովիւն իմացաւ
 Որ լաւիանն ինքն իրեն է ցաւ,
 Դեռ ընելու ճարակ չըկայ,
 Թող անդադար լայ ու ողբայ,
 Թող կըսէր ինքն ինքն մըմըմըմ:

Ս. Լ. Ի. Ն.

Երեւ	Կող	Միտւ	Կողիւ
8	31	կըլ կըթուծիւն	կըթուծիւն
25	25	ընկնուլ	ընկնուլ
44	8	լուրոք	լուարուք
47	21	նոր	նորա
72	14	բերմունքերը	բերմունքները
77	3	նա	նրա
78	3	երբսը	երբոր
80	13	աների	տների
—	7	ակլորին	ակլորին
87	12	ուլ ալ	տը ուալ
88	24	մարդիք	մարդիկ
90	32	իս	լս

3m

Page	Page	Page	Page
81	82	83	84
85	86	87	88
89	90	91	92
93	94	95	96
97	98	99	100
101	102	103	104
105	106	107	108
109	110	111	112
113	114	115	116
117	118	119	120
121	122	123	124
125	126	127	128
129	130	131	132
133	134	135	136
137	138	139	140
141	142	143	144
145	146	147	148
149	150	151	152
153	154	155	156
157	158	159	160
161	162	163	164
165	166	167	168
169	170	171	172
173	174	175	176
177	178	179	180
181	182	183	184
185	186	187	188
189	190	191	192
193	194	195	196
197	198	199	200

21

